

IZVJEŠĆE

O PROVEDBI OPĆIH IZBORA 2018. GODINE

Sarajevo, svibanj 2019. godine

IZVJEŠĆE
O PROVEDBI
OPĆIH IZBORA 2018. GODINE

Sarajevo, svibanj 2019. godine

© Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine 2019.

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine dopušta reproduciranje ovog materijala uz navođenje vlasnika autorskih prava i u neizmijenjenom sadržaju. Zahtjevi u svezi sa autorskim pravima se mogu poslati Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine putem e-maila kontakt@izbori.ba ili na adresu Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine

Danijela Ozme br. 7

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Tel. +387 (0) 33 251 300

Faks: +387 (0) 33 251 329

E-mail: kontakt@izbori.ba

Internet-adresa: www.izbori.ba

Izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.

KAZALO

Uvod.....	9
Sažetak	11
1. PROVEDBA NEPOSREDNIH IZBORA.....	17
1.1 Aktivnosti na izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH	17
1.1.1 Normativna djelatnost.....	18
1.1.2 Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine u svezi sa vođenjem Središnjeg biračkog popisa	26
1.2 Objava Općih izbora 2018. godine	26
1.3 Aktivnosti upisa birača u Središnji birački popis za Opće izbore 2018. godine.....	27
1.3.1 Ažuriranje Središnjeg biračkog popisa	27
1.3.2 Upis birača u Središnji birački popis koji svoje biračko pravo ostvaruju na redovitim biračkim mjestima (redovni birači).....	29
1.3.3 Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Središnji birački popis.....	29
1.3.3.1 Problemi u postupku upisa birača u Središnji birački popis za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine	32
1.3.4 Zloupotreba biračkog prava	33
1.3.5 Ažuriranje podataka Središnjeg biračkog popisa za raseljene osobe.....	34
1.3.5.1 Ažuriranje podataka o raseljenim osobama za Opće izbore 2018. godine	36
1.3.6 Upis birača za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH	37
1.3.7 Ažuriranje podataka o umrlim osobama	38
1.3.8 Dostava izvoda iz Središnjeg biračkog popisa po zahtjevu političkih subjekata.....	40
1.4 Koordinacija rada općinskih/gradskih izbornih povjerenstava (OIP/GIP)	40
1.5 Ovjera prijava političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine.....	42
1.5.1 Ovjera prijava političkih stranaka i neovisnih kandidata.....	42
1.5.1.1 Provjera potpisa podrške i obrada kandidatskih obrazaca	44
1.5.2 Ovjera prijava koalicija i listi neovisnih kandidata.....	44
1.5.3 Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidatskih listi za sudjelovanje na izborima	45
1.5.4 Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidacijskih listi za sudjelovanje na izborima – kompenzacijski mandati.....	45
1.5.5 Ždrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkom listiću za Opće izbore 2018. godine	46
1.6 Obuka i edukacija izborne administracije.....	46
1.6.1 Ozvučivanje Izbornog zakona BiH i Zakona o financiranju političkih stranaka.....	53
1.6.2 Sudjelovanje u UNDP projektu “Žene u izborima u Bosni i Hercegovini“	54
1.7 Informiranje birača – Edukativna i motivacijska kampanja	54
1.7.1 Edukativna kampanja – TV-Telop, TV-spot, radiodžingl, oglasi u tiskanim medijima.....	54
1.7.2 Edukativna kampanja – birači izvan Bosne i Hercegovine	56
1.8 Sigurnosni aspekti Općih izbora 2018. godine	56
1.9 Donacija transparentnih glasačkih kutija	58
1.10 Rad Glavnog centra za brojanje	60
1.11 Promatrači izbornog procesa.....	64
1.11.1 Ocjena međunarodnih promatrača	66
1.12 Dan održavanja Općih izbora 07. 10. 2018. godine.....	67
1.13 Odziv birača na Općim izborima 2018. godine	68
1.14 Nevažeći glasački listići.....	70

1.15 Utvrđivanje izbornih rezultata	71
1.16 Efekti ponovnog brojanja glasačkih listića	74
1.17 Dostavljanje obrazaca Izjava o imovinskom stanju	75
1.18 Povrat pristojbe za ovjeru političkim strankama i neovisnim kandidatima	75
1.19 Analiza imenovanja članova biračkih odbora i njihovih zamjenika, razlozi za odustajanje iz članstva biračkih odbora	76
1.20 Prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine	77
 2. PROVEDBA POSREDNIH IZBORA ZA ZAKONODAVNA TIJELA VLASTI	80
2.1 Vijeće naroda Republike Srpske	80
2.2 Dom naroda Parlamenta Federacije BiH	81
2.3 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH	82
2.3.1 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske	82
2.3.2 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije BiH	83
 3. ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA	84
3.1 Prigovori Koalicije “Pod lupom” za slobodne i poštene izbore	98
3.1.1 Zahtjevi za ponovno brojanje glasačkih listića koje je podnijela Koalicija “Pod lupom”	99
 4. FINACIJSKE I LOGISTIČKO-OPERATIVNE AKTIVNOSTI	101
 5. INFORMATIČKO-TEHNIČKA PODRŠKA	102
5.1 Nadogradnja JIIS BiH – Središnji birački popis	102
5.2 Dorada funkcionalnosti modula za unos i obradu rezultata izbora	105
5.3 Geoinformacijski sustav (GIS)	108
5.4 Konsolidacija JIIS BiH, izrada repozitorija	109
5.5 Probni izbori (Dry run)	111
5.6 Grafička priprema dokumentacije	112
 6. FINANCIRANJE IZBORNE KAMPANJE	114
6.1 Troškovi izborne kampanje	116
6.2 Limit na troškove kampanje	116
6.3 Struktura troškova izborne kampanje	116
6.4 Usporedni pregled troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godina	117
6.5 Izvori financiranja političkih stranaka	118
 7. POTEŠKOĆE I IZAZOVI KOJI SU VJEŠTAČKI PROIZVEDENI DA BI SE OTEŽALA PROVEDBA OPĆIH IZBORA 2018. GODINE	121
 8. ZAKLJUČAK	125

POPIS TABLICA

Tablica 1 Broj birača upisanih u Središnji birački popis na na Dan izbora 07. 10. 2018. godine	27
Tablica 2 Starosna struktura birača upisanih u Središnji birački popis na Dan izbora 07.10.2018. godine.....	28
Tablica 3 Broj upisanih birača po kategorijama na Dan Općih izbora 07.10.2018.sa odzivom...	28
Tablica 4 Razlozi za odbijanje upisa u Središnji birački popis za glasovanje izvan zemlje	31
Tablica 5 Pregled broja upisanih birača za glasovanje u DKP BiH za Opće izbore 2018. godine sa odzivom	37
Tablica 6 Podatci o aktivnostima brisanja umrlih osoba sa Središnjeg biračkog popisa.....	39
Tablica 7. Pregled prijavljenih, ovjerenih i odbijenih političkih stranaka i neovisnih kandidata za Opće izbore 2018. godine	43
Tablica 8 Pregled podnesenih prijava političkih stranaka i neovisnih kandidata po tijelima vlasti	44
Tablica 9 Pregled ovjerenih kandidacijskih listi za dodjelu kompenzacijskih mandata za Opće izbore 2018. po tijelima vlasti.....	45
Tablica 10 Ukupno verificiranih glasačkih paketa u Glavnom centru za brojanje.....	62
Tablica 11 Ukupan broj prebrojanih glasačkih listića po kategorijama	62
Tablica 12 Pregled važećih i nevažećih glasačkih listića	70
Tablica 13 Biračka mjesta sa najvećim brojem nevažećih glasačkih listića.....	71
Tablica 14 Izabrani kandidati na Općim izborima 2018. godine.....	72
Tablica 15 Pregled odbijenih mandata nakon Općih izbora 2018. godine	73
Tablica 16 Broj birača upisanih u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za prijevremene izbore .	78
Tablica 17 Ovjerene liste /kandidati iz Skupština Tuzlanskog i Zeničko-dobojskog kantona	81
Tablica 18 Ovjerene liste/kandidati iz osam kantona FBiH	81
Tablica 19 Tablični pregled žalbi	95

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Odziv birača na Općim izborima 2018. godine.....	68
Grafikon 2. Odziv birača po entitetima.....	69
Grafikon 3. Starosna struktura birača koji su glasovali	69
Grafikon 4. Spolna struktura birača koji su glasovali.....	70
Grafikon 5. Starosna struktura izabranih kandidata.....	72
Grafikon 6. Spolna struktura izabranih kandidata	73
Grafikon 7. Grafički prikaz podnesenih financijskih izvješća političkih stranaka	115
Grafikon 8. Grafički prikaz podnesenih financijskih izvješća neovisnih kandidata.....	115
Grafikon 9. Grafički prikaz strukture troškova izborne kampanje političkih stranaka.....	117
Grafikon 10. Grafički prikaz troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godine	118
Grafikon 11. Trend troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godine	118
Grafikon 12. Grafički prikaz izvora financiranja političkih stranaka	119
Grafikon 13. Odnos prihoda i dugova političkih stranaka	120

POPIS SLIKA

Slika 1. Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018 na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH	52
Slika 2. Priručnik za promatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018. na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH i engleskom jeziku	52
Slika 3. Praktikum za izbornu povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH i na engleskom jeziku.....	52
Slika 4. Praktikum za financiranje izborne kampanje i političkih stranaka.....	53
Slika 5. CD-ovi s audioverzijama Izbornog zakona BiH i Zakona o financiranju političkih stranaka	53
Slika 6. Tiskani oglas “Kako glasovati“	55
Slika 7. TV-spot.....	55
Slika 8. Motivacijski spot	56
Slika 9. Forma za pristup	102
Slika 10. Administrativni dio – praćenje on-line prijenosa podataka.....	103
Slika 11. Grafički prikazi dijelova aplikacije	104
Slika 12. Prikaz forme za pristup modulu.....	105
Slika 13. Forma za praćenje unosa rezultata.....	106
Slika 14. Forma za kontrolu unesenih podataka	106
Slika 15. Forma za pravilno objedinjavanje rezultata na biračkom mjestu	107
Slika 16. Prikaz rezultata	108
Slika 17. Integrirani izborni informacijski sustav BiH (JIIS BiH)	110
Slika 18. Statistika SMS centra.....	112
Slika 19. Ilustracije i grafičke pripreme.....	113

POPIS FOTOGRAFIJA

Fotografija 1. Seminar za političke stranke i neovisne kandidate	47
Fotografija 2. Sudionici Konferencije “U susret Općim izborima 2018.“.....	48
Fotografija 3. Obuka za rad na aplikaciji “Vođenje i uporaba Središnjeg biračkog popisa“ – praktični dio.....	49
Fotografija 4. Obuka kontrolora izbornih rezultata	50
Fotografija 5. Donirane transparente glasačke kutije	59
Fotografija 6. Potpisivanje Dodatka Memorandumu o razumijevanju između SIP BiH i OEES BiH.....	59
Fotografija 7. Sala za brojanje – snimljeno videonadzorom.....	60
Fotografija 8. Verifikacija glasačkih paketa izvan BiH.....	61
Fotografija 9. Međunarodni promatrači – predstavnici tijela za provedbu izbora.....	65
Fotografija 10. Seminar za promatrače izbornog procesa 2018. godine.....	65
Fotografija 11. Simulacija rada na biračkom mjestu	66

Uvod

1. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Središnje izborno povjerenstvo BiH) mjerodavno je za provedbu Aneksa III. Dejtonskog mirovnog sporazuma, Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), Zakon o financiranju političkih stranaka ("Službeni glasnik BiH", br. 95/12 i 41/16), sudjeluje u provedbi Izbornog zakona Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", br. 34/02, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12 i 109/12), Izbornog zakona Brčko Distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH", br. 17/08 i 43/08), Zakona o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 19/08), Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07 i 24/08) te Ustava Federacije BiH i Ustava Republike Srpske u dijelu koji se odnosi na izbore.
2. Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon BiH), članak 2.9 stavak (1) točka 16 utvrđeno je da Središnje izborno povjerenstvo BiH podnosi godišnje izvješće Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština BiH) o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini, provedbi Izbornog zakona BiH i inicira izmjene tog zakona.
3. Osim Izbornog zakona BiH, u mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH je i provedba dijela Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kojim je Središnje izborno povjerenstvo BiH mjerodavno da ocjenjuje, na temelju dostavljenih informacija i podataka iz službene evidencije, da li kandidat za predsjedatelja, ministra i zamjenika ministra u Vijeću ministara BiH ispunjava uvjete za imenovanje, kao i provedbu Zakona o financiranju političkih stranaka.
4. Ovo izvješće obuhvata najznačajnije aktivnosti koje se odnose na provedbu Općih izbora 2018. godine u Bosni i Hercegovini.
5. Izvješće sadrži osam cjelina: provedba neposrednih izbora, provedba posrednih izbora, zaštita izbornog prava, financijsko i logističko-operativne aktivnosti, informatičko-tehnička podrška, financiranje izborne kampanje, poteškoće i izazovi koji su vještački proizvedeni da bi se otežala provedba Općih izbora 2018. godine i zaključak.
6. Središnje izborno povjerenstvo BiH je, na 38. sjednici održanoj 29. Svibnja 2019. godine, razmotrilo i utvrdilo tekst ovoga izvješća koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Sažetak

7. U 2018. godini Središnje izborno povjerenstvo BiH se primarno fokusiralo na pripremu i provedbu Općih izbora. Neke od novina u izbornom procesu 2018. godine uključivale su uporabu transparentnih glasačkih kutija, videonadzor u Glavnom centru za brojanje, nadogradnju aplikacija i softvera Središnji birački popis, doradu funkcionalnosti modula za unos i obradu rezultata izbora, konsolidacija Jedinog izbornog informacijskog sustava BiH, izradu repozitorija i GEO informacijskog sustava. Uloženi su dodatni naponi u koordinaciju aktivnosti sa mjerodavnim institucijama u svezi sa brisanjem umrlih osoba sa biračkog popisa, a imena umrlih osoba koja su ostala na Središnjem biračkom popisu su označena posebnim znakovima. U cilju zaštite izbornog prava izbornim povjerenstvima osnovnih izbornih jedinica dopušteno je da objave popis birača koji su upisani da glasuju putem pošte, na oglasnoj ploči ili na drugi pogodan način, te da obavijeste birače da u Centru za birački popis provjere da li se njihovo ime nalazi na navedenom popisu. Izvršeno je ozvučivanje Izbornog zakona BiH i Zakona o financiranju političkih stranaka kako bi se slijepim i slabovidnim osobama omogućila dostupnost izbornog zakonodavstva na jezicima u zvaničnoj uporabi u Bosni i Hercegovini. Također, za potrebe izborne administracije pripremljena su dva nova praktikuma “Praktikum za izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini“ i “Praktikum za financiranje izborne kampanje i političkih stranaka“. Za obuku biračkih odbora izrađena je jednoobrazna i poboljšana metodologija i vršen je nadzor nad obukom članova biračkih odbora; pripremljen je edukativni video o procedurama brojanja glasačkih listića i evidentiranja izbornih rezultata, a aktivnosti vezane za edukacija birača izvan zemlje su počele već u siječnju 2018. godine.
8. Središnje izborno povjerenstvo BiH je 08. 05. 2018. godine objavilo da će Opći izbori u BiH biti održani 07. 10. 2018. godine i usvojilo kalendar izbornih aktivnosti.
9. Opći izbori su raspisani za: Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske, Narodnu skupštinu Republike Srpske i Skupštine kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.
10. Ukupan broj birača na Izvodu iz Središnjeg biračkog popisa na dan održavanja Općih izbora 2018. godine je bio 3.355.659 od čega u Federaciji BiH 2.055.123 birača, u Republici Srpskoj 1.234.728 birača, a u Brčko distriktu BiH 65.808 birača, od čega njih 38.734 glasuju za opciju Federacije BiH, a 27.074 birača glasuju za opciju Republika Srpska.
11. Starosna struktura birača upisanih u Središnji birački popis na Dan izbora je sljedeća: 17,27% su mlađi od 30 godina, a 82,73% imaju 30 i više godina.
12. Na Dan izbora 07. 10. 2018. godine na Središnjem biračkom popisu nalazilo se 1.681.633 (50,11%) žena i 1.674.026 (49,89%) muškaraca.
13. U izvještajnom razdoblju Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo 73 odluke, kojim je za 55 osoba utvrđeno da neće biti upisane u Središnji birački popis dok se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a za 18 osoba da stječu pravo upisa u Središnji birački popis nakon izdržane kazne zatvora.

14. Na Općim izborima 2018. godine ukupno je sudjelovalo 128 političkih subjekata: 58 političkih stranaka, 36 koalicija i 34 neovisna kandidata.
15. Za Opće izbore 2018. godine ovjerene su 804 kandidacijske liste sa ukupno 7.497 kandidata: 3.119 (41, 60%) žena i 4.378 (58, 40%) muškaraca.
16. Starosna struktura ovjerenih kandidata je sljedeća: 1.420 (18,94%) kandidata su mlađi od 30 godina dok 6.077 (81,06%) imaju 30 i više godina.
17. 41 ovjerena politička stranka, odnosno koalicije, podnijele su ukupno 73 kandidacijske liste sa ukupno 842 kandidata za dodjelu kompenzacijskih mandata i sve su ispunile uvjete za ovjeru.
18. Za Opće izbore 2018. godine izborna povjerenstva su imenovala ukupno 52.931 člana biračkih odbora (5.839. predsjednika; 5.801 zamjenika predsjednika; 21.285 članova i 20.052 zamjenika članova biračkih odbora). U odnosu na ukupan broj imenovanih ukupno je odustalo njih 10.641 ili 20,10% nakon čega je vršeno ponovno popunjavanje biračkih odbora nedostajućim članovima uglavnom novim kandidatima političkih subjekata, ali i iz rezerve izbornih povjerenstava.
19. U 2018. godini pored obvezne obuke za izbornu administraciju (članove izbornih povjerenstava i uposlenike centara za birački popis) realizirane su i edukativne sesije za predstavnike političkih stranaka o načinu registracije političkih subjekata za sudjelovanje na neposrednim izborima. Obuke za izbornu administraciju su se fokusirale na Rad na aplikaciji za Pasivnu registraciju birača; i aplikaciji Vođenje i upraba Središnjeg biračkog popisa“ – praktični dio; dvije obuke koje su provedene u okviru projekta i uz podršku Misije OEES-a u BiH – obuka izbornih povjerenstava osnovne izborne jedinice za rad biračkih odbora i obuka kontrolora izbornih rezultata; te edukaciju članova biračkih odbora za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.
20. U cilju informiranja birača provedena je i edukativna i motivacijska kampanja. Cilj edukativne kampanje je bio upoznavanje birača sa izborom biračke opcije i kako glasovati, dok je cilj motivacijske kampanje bio animiranje birača da ostvare svoje biračko pravo.
21. U 2018. godini Središnje izorno povjerenstvo BiH je realiziralo projekat predizborne pomoći Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini za Opće izbore 2018. godine. Cilj projekta je bio: 1) podrška izradi pet publikacija: “Izbori u Bosni i Hercegovini – dug put ka demokratskim standardima”; Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018. godine; Priručnik za promatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018. godine; Praktikum za izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini; Praktikum za financiranje izborne kampanje i političkih stranaka; 2) organizacija predizborne konferencije o obvezama općinskih/gradskih izbornih povjerenstava u pripremama izravnih izbora 2018. godine (“U susret Općim izborima 2018. godine”). Ukupna vrijednost projekta je u iznosu od maksimalno 67,329.99 EUR, od čega je realizirano 58.634,54 EUR ili 114.679,20 KM.
22. Na dan izbora birači su glasovali na 5.804 biračka mjesta: od čega 5.380 redovitih, 128 u odsustvu, 141 za glasanje osobno u mjestu prebivališta iz 1991. godine, 145 glasačkih mjesta za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićem i 10 biračkih mjesta u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu.
23. Na Općim izborima 2018. godine glasovalo je ukupno 1.812.839 birača ili 54,02% birača od čega je izlaznost u Federaciji BiH bila 59,85%, a u Republici Srpskoj 40,15%. Najveći

odziv birača u odnosu na broj upisanih birača zabilježen je u općini Istočni Stari Grad 80,70 % dok je najmanji odziv birača zabilježen u općini Usora 30,20 %.

24. Od ukupnog broja birača koji su glasovali na Općim izborima 50, 34% je muškaraca i 49, 66% žena, a starosna struktura birača koji su glasovali je sljedeća: 84,03% birača imaju 30 i više godina, dok 15,97% birača su mlađi od 30 godina.
25. U oblasti sigurnosti izbornog procesa Središnje izborno povjerenstvo BiH je pravodobno obavijestilo sva relevantna ministarstva unutarnjih poslova i sigurnosne agencije da je raspisalo Opće izbore 2018. godine nakon čega je Ministarstvo sigurnosti BiH imenovalo Radnu skupinu za praćenje realizacije zadataka iz mjerodavnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provedbu Općih izbora u BiH. Odlukom Radne skupine za praćenje realizacije zadataka iz mjerodavnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provedbu Općih izbora u BiH formiran je Operativni štab akcije "Opći izbori 2018." koji je okupljao policijska tijela u BiH, a čiji zadatak je bio provedba i koordinacija operativnih aktivnosti.
26. Na dan održavanja Općih izbora, 07. 10. 2018. godine, sve informacije su prikupljane u operativno-komunikacijskom centru 112 Ministarstva sigurnosti BiH i operativnom centru Direkcije za koordinaciju policijskih tijela, a zatim proslijeđivane Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Operativni štab "Opći izbori 2018" sa sjedištem u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela u BiH je tijekom 07. 10. 2018. godine u vrijeme glasovanja zaprimio ukupno 19 prijava o incidentima u izbornom procesu na teritoriji Federacije BiH i Brčko distrikta BiH od toga 11 incidenata je kvalificirano kao narušavanje javnog reda i mira dok je 8 zavedeno kao "ostali incidenti" od kojih je za dva incidenta obaviješteno Tužiteljstvo BiH, nakon čega su policijske agencije poduzele potrebne radnje na dokumentiranju po uputama i pod nadzorom Tužiteljstva BiH. Prema informacijama Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske (Štab akcije "Izbori 2018.") na teritoriji Republike Srpske na dan izbora zabilježeno je 7 remećenja javnog reda i mira i ostalih incidenata.
27. Izborni proces je promatralo 6.207 promatrača akreditiranih od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH (5.384 promatrača iz 14 udruga; 689 promatrača iz 44 međunarodne organizacije i 134 promatrača iz 23 politička subjekta) i 58.083 promatrača akreditiranih od općinskih/gradskih izbornih povjerenstava. Najveći broj izbornih promatrača akreditirali su gradovi Banja Luka (5.486) i Bijeljina (4.312). Općinsko izborno povjerenstvo Istočni Drvar nije imalo podnesenih zahtjeva za akreditiranje promatrača. Od ukupno 128 političkih subjekata koji se pojavljuju na glasačkom listiću, njih 115 je akreditiralo izborne promatrače kod općinskih/gradskih izbornih povjerenstava.
28. Opća je ocjena međunarodnih promatrača da je "Središnje izborno povjerenstvo BiH većinu svojih zadataka efikasno sprovodilo usprkos ograničenom proračunu i osoblju, a u okruženju stalnih kritika i navoda koji se odnose na tehničke pripreme. Općenito, više razine izborne administracije su efikasno sprovodili izbore. Na dan izbora, birački odbori su radili transparentno, ali su se suočavali sa određenim poteškoćama u praćenju procedura, posebice tijekom brojanja".
29. U razdoblju izbornih aktivnosti, sudionici izbornog procesa podnosili su prigovore i žalbe koji se odnose na: rješenja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojim se daje/ne daje suglasnost na imenovanje članova izbornog povjerenstva; odluke o ovjeri ili odbijanju ovjere prijave političkih subjekata; odluke o ovjeri ili odbijanju ovjere kandidacijskih listi; odluke o odbijanju upisa u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine; odluke o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvod iz Središnjeg

- biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine; prigovore o imenovanju članova biračkih odbora; postupke u svezi s povredom članka 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH kojim je zabranjeno vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i tiskanih medija; povrede izbornog prava u razdoblju kampanje političkih subjekata; postupci u svezi sa kršenjem izborne šutnje; povrede biračkog prava na dan izbora; zahtjevi za povrat uplaćenih sredstava na ime pristojbe za sudjelovanje na Općim izborima 2018; zahtjevi izbornih povjerenstava za otvaranje vreća sa glasačkim materijalom; zahtjevi za ponovno brojanje glasačkih listića; odluke o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora 2018. godine, opoziv načelnika općine, posredne izbore, prijevremene izbore.
30. U svim etapama izbornog procesa ukupno je izjavljeno 1.073 žalbi Apelacionom odjelu Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) od kojih je Sud BiH 1.069 žalbi odbio ili odbacio i četiri odluke vratio na ponovni postupak, što u procentu iznosi da je 99,63 % odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH potvrđeno.
 31. U 2018. godini podnesena je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine jedna apelacija i tri zahtjeva za ocjenu ustavnosti spisa Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, koji su odbačeni kao nedopušteni.
 32. Ukupan broj upita za provjeru Središnjeg biračkog popisa u 2018. godini iznosio je 1.621.298, dok je ukupan broj SMS poruka za provjeru lokacije biračkog mjesta za Opće izbore 2018. godine bio 76.856.
 33. Glavni centar za brojanje je bio smješten u objektu "ZOI 84" d.o.o. OC "Zetra" u Sarajevu i u njegovom radu, osim uposlenika Tajništva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, sudjelovala su 423 vanjska suradnika raspoređena u tri smjene.
 34. U Glavnom centru za brojanje prebrojano je ukupno 67.706 glasačkih paketa sljedećih kategorija: 50.469 glasačkih paketa birača izvan BiH, 801 glasački paket birača koji su glasovali u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH (DKP BiH), 2.893 glasačka paketa birača koji su glasovali u odsutnosti, 10.281 glasački paket birača koji su glasovali putem mobilnog tima i 3.262 glasačka paketa birača koji su glasovali nepotvrđenim glasačkim listićem. Prema odlukama, u Glavnom centru za brojanje vršeno je ponovno brojanje za 90 biračkih mjesta za 118 razina.
 35. Procenat nevažećih glasačkih listića po različitim osnovima, ne uključujući prazne glasačke listiće, kretao se od 3,41 % za izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine do 4,1 % za skupštine kantona.
 36. Dana, 06. 11. 2018. godine Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je u zakonom propisanom roku (30 dana od dana održavanja izbora) donijelo Odluku o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 78/18). Odluka o I. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 82/18, a Odluka o II. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini u "Službenom glasniku BiH", broj 83/18.
 37. Na Općim izborima 2018. godine od 518 potvrđenih mandata za 376 (72,59%) su pripali muškarcima, a 142 (27,41%) ženama.
 38. Starosna struktura izabranih kandidata je sljedeća: 491 (94,79%) izabrani kandidat ima 30 i više godina starosti, a 27 ili 5,21% kandidata su mlađi od 30 godina starosti.

39. Nakon provedenih Općih izbora 2018. i potvrđivanja rezultata izbora, 12 izabranih dužnosnika (2 za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH; 1 za Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH; 3 za Narodnu skupštinu Republike Srpske i 6 za Skupštine kantona u Federaciji BiH) odbilo je prihvatiti osvojeni mandat te je proveden postupak provjere sljedećih kvalificiranih kandidata, i doneseno 12 upravnih spisa kojima je mandat dodijeljen sljedećim kvalificiranim kandidatima.
40. Ukupni troškovi Općih izbora 2018. godine su iznosili 7.930.897,65 KM, od čega je na isplate članovima biračkih odbora utrošeno 4.174.810,20 KM.
41. Na Općim izborima 2018. godine rabljene su transparentne glasačke kutije, koje su donirane Središnjem izbornom povjerenstvu BiH od Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OEES BiH), a čiju nabavku su financirala veleposlanstva Kraljevine Norveške, Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Sjedinjenih Američkih Država u BiH.¹ Ukupno je nabavljeno 10.000 transparentnih glasačkih kutija, 10.000 poklopaca za glasačke kutije i 60.000 sigurnosnih plombi – pečata.
42. Odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o povratu uplaćenog novčanog iznosa pristojbe za ovjeru političkim strankama i neovisnom kandidatu koji su ispunili uvjete za povrat novčanog iznosa pristojbe (52 političke stranke i jedan (1) neovisni kandidat) bit će vraćeno 982.000 KM, a jednom neovisnom kandidatu 7.000 KM, što čini ukupno 989.000 KM.
43. Političke stranke koje su Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnijele postizborno financijsko izvješće iskazali su troškove izborne kampanje u iznosu od 9.577.347,57 KM, a neovisni kandidati u iznosu od 9.889,00 KM. Za uplatu taksi za ovjeru i za izbornu kampanju tijekom Općih izbora 2018. godine političke stranke i neovisni kandidati su otvorili posebni transakcijski račun.
44. Na Općim izborima 2018. godine ukupno 16 gradonačelnika gradova/načelnika općina je osvojilo mandat. Od navedenog broja, ukupno 7 gradonačelnika/načelnika je prihvatilo novoizabrani mandat (Bužim, Domaljevac-Šamac, Bosanski Petrovac, Doboj, Drvar, Bosansko Grahovo, Kakanj), te su se u navedenim općinama/gradovima proveli prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine. Gradonačelnik grada Trebinje je odbio osvojeni mandat na Općim izborima 2018. godine, ali je zbog imenovanja na drugi položaj podnio ostavku na funkciju načelnika, te su i u ovome gradu održani prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine.
45. Nakon donošenja odluka o prestanku mandata gradonačelnika/načelnika Središnje izbornog povjerenstvo BiH je na 95. sjednici održanoj 10. 12. 2018. godine donijelo Odluku o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za gradonačelnike Gradova Doboj i Trebinje i načelnike Općina Bosanski Petrovac, Bosansko Grahovo, Bužim, Domaljevac-Šamac, Drvar, Kakanj i Ribnik.
46. Za sudjelovanje na prijevremenim izborima ovjereno je ukupno 13 političkih stranaka, 13 neovisnih kandidata i jedna koalicija. Ukupno je ovjereno 17 kandidata političkih stranaka i koalicija te se na glasačkim listićima nalazilo ukupno 30 kandidata.
47. Središnji birački popis za prijevremene izbore zaključen je dana 28. 01. 2019. godine, a odlukom o zaključivanju i potvrđivanju broja upisanih birača u Središnji birački popis za

¹ Sporazum o donaciji, broj: 07-1-16-2-823-6/2018 od 03. 10. 2018. godine.

prijevremene izbore za gradonačelnike gradova i načelnike općina koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine utvrđeno je da je za prijevremene izbore upisano ukupno 170.892 birača.

48. Za promatranje prijevremenih izbora Središnje izborno povjerenstvo BiH je akreditiralo ukupno 262 promatrača iz udruga građana.
49. Prijevremeni izbori su sukladno Odluci o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora održani 17. 02. 2019. godine na 293 biračka mjesta u 9 gradova/općina.
50. Središnje izborno povjerenstvo BiH je dana 25. 02. 2019. godine donijelo Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnike i načelnike predmetnih gradova i općina, a istekom roka za podnošenje žalbe i zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, sukladno članku 5.32 Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je dana 05. 03. donijelo odluke o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnike Grada Trebinje i Grada Doboja, odnosno načelnike općina Bosansko Grahovo, Bosanski Petrovac, Domaljevac-Šamac, Drvar, Kakanj i Ribnik, a dana 06. 03. 2019. godine Odluku o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Bužim.
51. Središnje izborno povjerenstvo BiH je provelo i posredne izbore za izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske i Federacije BiH, Dom naroda Parlamenta Federacije BiH i Vijeće naroda Republike Srpske, a u narednom razdoblju trebaju se provesti posredni izbori za predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH.

1. PROVEDBA NEPOSREDNIH IZBORA

1.1 Aktivnosti na izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH

52. Rabeći ovlaštenje i obvezu iz članka 2.9 stavak (1) točka 16. Izbornog zakona BiH, kojim Središnje izborno povjerenstvo BiH, između ostalog, ima mogućnost inicirati izmjene Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je u svrhu pronalaženja rješenja i pripreme Općih izbora 2018. godine na razmatranje i usuglašavanje dostavilo Interresornoj radnoj skupini za izmjenu izbornog zakonodavstva Bosne i Hercegovine materijal s prijedlozima izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH o kojima je postignuta suglasnost svih sedam članova Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kako bi se unaprijedile izborne procedure i pravila glasanja.
- Interresorna radna skupina za izmjenu izbornog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, u kojoj su i tri člana Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kojom je predsjedavao Branko Petrić, sadašnji predsjednik Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, u svojem radu je imala poteškoće, s obzirom na to da na radnim sastancima po uredno primljenim pozivima pojedini članovi Interresorne radne skupine za izmjenu izbornog zakonodavstva Bosne i Hercegovine iz drugih institucija nisu nazočili, tako da u većini slučajeva zbog nedostatka kvoruma su radni sastanci odgađani.
53. Središnje izborno povjerenstvo BiH se u pripremi prijedloga izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH rukovalo preporukama relevantnih međunarodnih organizacija koje su promatrale izbore u Bosni i Hercegovini (OESS/ODIHR, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe).
54. Po zahtjevu Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je dalo mišljenje sa obrazloženjem na članove 2.10, 2.19, 5.10, 6.2, 14.1 i 17.9 u prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH – predlagatelj su pojedini zastupnici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH.
55. Po zahtjevu Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH je Središnje izborno povjerenstvo BiH dalo mišljenje sa obrazloženjem u svezi sa člancima 2.9, 2.10, 2.13, 2.20, 5.1, 5.3, 5.7, 5.8, 5.10, 5.18, 5.19, 5.20, 5.22, 5.23, 5.25, 5.30 na prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH – predlagatelj su pojedini zastupnici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH.
56. U samom izbornom razdoblju Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH je donio zaključak, broj: 01-50-1-15-62/18 (sveza: 01,02-50-19-1190/18) od 05. 07. 2018. godine, kojim se zadužuje Središnje izborno povjerenstvo BiH da svojim podzakonskim spisom propiše da se na biračkom mjestu na kojemu se utvrdi da je više od 5% nevažećih glasačkih listića izbori ponavljaju. S obzirom na to da je navedeni prijedlog u zaključku u suprotnosti sa člankom 2.10 Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je dalo odgovor na predmetni zaključak, kojim je između ostalog istaklo da bi Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo podzakonski spis na način kako je navedeno u predmetnom zaključku, neophodno je izmijeniti i odredbe Izbornog zakona BiH

1.1.1 Normativna djelatnost

57. U 2018. godini, za potrebe održavanja Općih izbora i prijevremenih izbora u 9 općina/gradova, Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo niz podzakonskih spisa:

- Uputa o izmjenama i dopunama Upute o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/18)
- Odluku o broju članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 17/18)
- Odluka o diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, u kojima se planira organiziranje glasovanja za Opće izbore 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 17/18)
- Odluka o raspisivanju i održavanju Općih izbora 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o uporabi i izradi izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uporabi i izradi izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa ("Službeni glasnik BiH", broj 62/18)
- Pravilnik o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 62/18)
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 69/18)
- Pravilnik o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje na neposrednim izborima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o medijskom predstavljanju političkih subjekata u razdoblju od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18)
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora ("Službeni glasnik BiH", broj 62/18)
- Pravilnik o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasovanja u Glavnom centru za brojanje za Opće izbore 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 54/18)

- Uputa o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore u BiH koji će se održati u nedjelju, 07. 10. 2018. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Uputa o izmjenama Upute o dodjeli i prestanku mandata (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Uputa o dopuni Upute o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Uputa o dopunama i izmjenama Upute o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Uputa o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 41/18)
- Odluka o logu Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine koji će se rabiti za Opće izbore 2018. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Odluka o zaključivanju Središnjeg biračkog popisa sa stanjem na dan 07. 05. 2018. godine u 24,00 sati (“Službeni glasnik BiH“, broj 29/18)
- Ovjerene kandidacijske liste za sudjelovanje na Općim izborima koji se održavaju 07. listopada 2018. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 57/18)
- Odluka o izmjeni odluke o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 62/18)
- Odluka o zaključivanju i potvrđivanju izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa za Opće izbore 2018. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu (“Službeni glasnik BiH“, broj 62/18)
- Odluka o određivanju biračkih mjesta za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 69/18)
- Odluka o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 78/18)
- Odluka o I. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 82/18)
- Odluka o II. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 83/18)

- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata u Vijeću naroda Republike Srpske ("Službeni glasnik BiH", broj 88/18)
- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/18)
- Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za gradonačelnike grada Doboj i grada Trebinje i načelnike općine Bosanski Petrovac, općine Bosansko Grahovo, općine Bužim, općine Domaljevac-Šamac, općine Drvar, općine Kakanj i općine Ribnik ("Službeni glasnik BiH", broj 88/18)
- Uputa o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Doboj, gradonačelnika Grada Trebinje, načelnika Općine Bosansko Grahovo, načelnika Općine Bosanski Petrovac, načelnika općine Bužim, načelnika Općine Domaljevac-Šamac, načelnika Općine Drvar, načelnika Općine Kakanj i načelnika Općine Ribnik ("Službeni glasnik BiH", broj 88/18)
- Odluka o zaključivanju i potvrđivanju broja upisanih birača u Središnji birački popis za prijevremene izbore za gradonačelnike Grada Doboj i Grada Trebinje i načelnike općina Bosansko Grahovo, Bosanski Petrovac, Bužim, Domaljevac-Šamac, Drvar, Kakanj i Ribnik, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 91/18)
- Uputa o izmjeni i dopunama Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 91/18)
- Ovjerene kandidacijske liste za sudjelovanje na prijevremenim izborima za gradonačelnika Grada Doboj, gradonačelnika Grada Trebinje, načelnika općine Bosansko Grahovo, načelnika općine Bosanski Petrovac, načelnika općine Bužim, načelnika općine Domaljevac-Šamac, načelnika općine Drvar, načelnika općine Kakanj i načelnika općine Ribnik („Službeni glasnik BiH“, broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za gradonačelnika Grada Doboj, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za gradonačelnika Grada Trebinje, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Bosansko Grahovo, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)

- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Bosanski Petrovac, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Bužim, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Domaljevac-Šamac, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Drvar, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Kakanj, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja upisanih birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za prijevremene izbore za načelnika općine Ribnik, koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018.godine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/19)
- Odluka o zaključivanju i potvrđivanju broja upisanih birača u Središnji birački popis za prijevremene izbore za gradonačelnike gradova i načelnike općina koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/19)
- Odluka o zaključivanju i potvrđivanju broja upisanih birača u Središnji birački popis za birače koji glasuju putem mobilnog tima za prijevremene izbore za gradonačelnike gradova i načelnike općina koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/19)
- Odluka o I. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 12/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine iz Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 15/19)

- Odluka o potvrđivanju i objavi broja birača upisanih u Središnji birački popis za prijevremene izbore za gradonačelnike gradova i načelnike općina sa stanjem na dan 17. 02. 2019. godine u 24.00 sata ("Službeni glasnik BiH", broj 15/19)
- Kriterij i postupak popune nedostajućih mandata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Doboj održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Trebinje održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Bosanski Petrovac održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Bosansko Grahovo održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Domaljevac-Samac održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Drvar održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Kakanj održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Ribnik održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Bužim održanih dana 17. veljače 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19)
- Odluka o II. dopuni Odluke o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/19).

Ostali spisi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH objavljeni u službenim glasilima

- Odluka o utvrđivanju pitanja za izradu testova, kao i kriterija za provjeru znanja predsjednika, članova i njihovih zamjenika za Opće izbore 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 69/18)
- Odluka o razrješenju predsjednice Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 71/18)

- Odluka o izboru predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 71/18)

Spisi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH objavljeni na internetskoj stranici www.izbori.ba

- Zaključak o utvrđivanju tehničkog prečišćenog teksta Izbornog zakona Bosne i Hercegovine – Izborni zakon Bosne i Hercegovine – tehnički prečišćeni tekst
- Odluka o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine.
- Odluka o izmjenama odluke o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine.
- Odluka o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine
- Odluka o I. izmjenama o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine
- Odluka o II. izmjeni o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine
- Odluka o III. izmjeni o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine
- Odluka o IV. izmjenama o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine
- Instrukcija o načinu unosa, obrade i kontrole izbornih rezultata za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o uspostavi Glavnog centra za brojanje i o imenovanju ravnatelja i zamjenika ravnatelja Glavnog centra za brojanje za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o imenovanju glavnog kontrolora, zamjenika glavnog kontrolora, kontrolora za obradu, unos i potvrdu rezultata glasovanja i kontrolora za transport, rukovanje i skladištenje glasačkih listića i drugog izbornog materijala na Općim izborima 2018. godine
- Instrukcija o načinu upisivanja serijskih brojeva pečata glasačke kutije u Obrazac za brojno stanje za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o povratu uplaćenog novčanog iznosa pristojbe za ovjeru

- Odluka o visini naknada za rad biračkih odbora u Bosni Hercegovini na provedbi Općih izbora 2018. godine
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda Republike Srpske iz reda srpskog naroda
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda Republike Srpske iz bošnjačkog naroda
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda Republike Srpske iz reda hrvatskog naroda
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda Republike Srpske iz reda Ostalih
- Odluka o uspostavi Glavnog centra za brojanje i o imenovanju ravnatelja i zamjenika ravnatelja Glavnog centra za brojanje za provedbu prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Doboj, gradonačelnika Grada Trebinje, načelnika općine Bosansko Grahovo, načelnika općine Bosanski Petrovac, načelnika općine Bužim, načelnika općine Domaljevac-Šamac, načelnika općine Drvar, načelnika općine Kakanj i načelnika općine Ribnik
- Odluka o imenovanju glavnog kontrolora, zamjenika glavnog kontrolora, kontrolora za obradu, unos i potvrdu rezultata glasovanja i kontrolora za transport, rukovanje i skladištenje glasačkih listića i drugog izbornog materijala za provedbu prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Doboj, gradonačelnika Grada Trebinje, načelnika općine Bosansko Grahovo, načelnika općine Bosanski Petrovac, načelnika općine Bužim, načelnika općine Domaljevac-Šamac, načelnika općine Drvar, načelnika općine Kakanj i načelnika općine Ribnik
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za gradonačelnika Grada Doboj
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za gradonačelnika Grada Trebinje
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za načelnika Općine Drvar
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za načelnika Općine Domaljevac-Šamac
- Odluka o odbijanju upisa u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za načelnika Općine Bosansko Grahovo
- Odluka o utvrđivanju i objavljivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnika Grada Doboj, gradonačelnika Grada Trebinje, načelnika općine Bosansko Grahovo, načelnika općine Bosanski Petrovac, načelnika općine Bužim, načelnika općine

Domaljevac-Šamac, načelnika općine Drvar, načelnika općine Kakanj i načelnika općine Ribnik održanih dana 17. 02. 2019. godine

- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Zapadno-hercegovačkog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Tuzlanskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Unsko-sanskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Posavskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Kantona Sarajevo
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Srednjobosanskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Hercegovačko-neretvanskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Bosansko-podrinjskog kantona Goražde
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Zeničko-dobojskog kantona
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz Kantona 10
- Odluka o raspodjeli mandata izaslanicima iz reda srpskog naroda u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH
- Odluke o raspodjeli mandata izaslanicima iz reda ostalih u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH
- Odluka o raspodjeli mandata izaslanicima iz reda bošnjačkog naroda u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH
- Odluka o raspodjeli mandata izaslanicima iz reda hrvatskog naroda u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH
- Odluke o dodjeli mandata izaslaniku u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda srpskog naroda.

Spisi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH koji se ne objavljuju u službenim glasilima i internetskoj stranici www.izbori.ba.

- Pravilnik o načinu i trajanju angažiranja dodatnog osoblja za pripremu i provedbu Općih izbora 2018. godine
- Odluka o izgledu glasačkih listića i sadržaju vodenog žiga za proizvodnju papira za tiskanje glasačkih listića za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o izradi sita (alata) za izradu vodenog žiga za proizvodnju papira za tiskanje glasačkih listića za Opće izbore 2018. godine
- Odluka o uništenju sita sa vodenim žigom.

1.1.2 Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine u svezi sa vođenjem Središnjeg biračkog popisa

58. Sukladno mjerodavnosti o vođenju Središnjeg biračkog popisa, a svezi s odredbom članka 1.7 Izbornog zakona BiH, Središnje izbornog povjerenstvo BiH je, na temelju podataka dostavljenih od mjerodavnih tijela o osobama koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora ili su izdržale kaznu zatvora zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava koju je izrekao Sud BiH, Sud Republike Srpske ili Sud Federacije BiH i Sud Brčko distrikta BiH ili koje se nisu povinovale naredbi da se pojave pred Sudom BiH, Sudom Republike Srpske ili Sudom Federacije BiH i Sudom Brčko distrikta BiH u izvještajnom razdoblju, donijelo 73 odluke, kojim je za 55 osoba utvrđeno da neće biti upisane u Središnji birački popis dok se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a za 18 osoba da stječu pravo upisa u Središnji birački popis nakon izdržane kazne zatvora.

1.2 Objava Općih izbora 2018. godine

59. Središnje izbornog povjerenstvo BiH je 08. 05. 2018. godine, sukladno članku 1.14 i članku 2.9 stavak (1) točka 2.a Izbornog zakona BiH, donijelo Odluku o raspisivanju i održavanju Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine², kao i Uputu o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore u Bosni i Hercegovini koji će se održati u nedjelju 07. 10. 2018. godine (u daljnjem tekstu: Uputa o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti). Opći izbori 2018. godine se održavaju za sljedeće razine vlasti:

- Predsjedništvo Bosne i Hercegovine,
- Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,
- Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine,
- Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske,
- Narodnu skupštinu Republike Srpske i
- Skupštine kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.

² “Službeni glasnik BiH“, broj 29/18.

1.3 Aktivnosti upisa birača u Središnji birački popis za Opće izbore 2018. godine

1.3.1 Ažuriranje Središnjeg biračkog popisa

60. Postupak vođenja Središnjeg biračkog popisa i upisa birača propisan je poglavljem 3. Izbornog zakona BiH – Birački popis, te Pravilnikom o uporabi i izradi izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa. Središnji birački popis je evidencija o državljanima BiH koji imaju biračko pravo sukladno Izbornom zakonu BiH i formira se, vodi i koristi za potrebe organizacije i provedbe izbora sukladno zakonu, za provedbu referenduma, za provedbu opoziva izabranog dužnosnika i izbore tijela lokalne samouprave sukladno zakonu.
61. Odlukom o zaključivanju Središnjeg biračkog popisa sa stanjem na dan 07. 05. 2018. godine u 24:00 sata, odnosno na dan prije raspisivanja Općih izbora 2018. godine (sukladno članku 4.2 Izbornog zakona BiH) utvrđeno je da je ukupan broj birača u Bosni i Hercegovini upisanih u Središnji birački popis **3.381.963**, te je pojedinačno utvrđen i broj birača po izbornim jedinicama za tijela vlasti za koje se provode izbori. U ukupan broj je uključeno i 27.317 birača iz Brčko distrikta BiH koji nemaju određenu entitetsku biračku opciju, a koju su mogli odrediti u narednom razdoblju, odnosno do 24. 07. 2018. godine.
62. Odlukom o zaključivanju i potvrđivanju izvadka iz Središnjeg biračkog popisa za Opće izbore 2018. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu, na temelju članka 3.6 stavak (2) točka e) od 30. 08. 2018. godine, zaključen je Središnji birački popis koji će se rabiti za Opće izbore 2018. godine sa stanjem na dan 23. 08. 2018. godine u 24:00 sata, te je utvrđen ukupan broj birača upisanih u izvadke iz Središnjeg biračkog popisa **3.352.933**, kao i pojedinačan broj birača prema izbornim jedinicama za tijela vlasti za koje se provode izbori, a objavljena je i na internetskoj -stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
63. Navedeni podatci rabljeni su za izradu izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa po biračkim mjestima, a koji su se koristili na dan održavanja Općih izbora 07. 10. 2018. godine.
64. Na dan Općih izbora u Središnji birački popis ukupno je upisano **3.355.659** birača i to 2.055.123 birača u Federaciji BiH, 1.234.728 birača u Republici Srpskoj i 65.808 birača u Brčko distriktu BiH.

Tablica 1 Broj birača upisanih u Središnji birački popis na
Dan izbora 07. 10. 2018. godine

	Broj birača	Procent
Federacija BiH	2.055.123	61.24%
Republika Srpska	1.234.728	36.80%
Brčko distrikt BiH	65.808	1.96%
Ukupno	3.355.659	100.00%

65. Od ukupnog broja birača upisanih u Središnji birački popis u Brčko distriktu BiH (65.808) njih 38.734 glasuju za opciju Federacije BiH, a 27.074 birača glasuju za opciju Republika Srpska.
66. Od ukupnog broja birača upisanih u Središnji birački popis 17,27% su mlađi od 30 godina, a 82,73% imaju 30 i više godina.
67. Prema spolnoj strukturi na Sredšnjem biračkom spisku na Dan izbora 07. 10. 2018. godine nalazilo se 50,11% žena i 49,89% muškaraca.

Tablica 2 Starosna struktura birača upisanih u Središnji birački popis na Dan izbora 07. 10. 2018. godine

	Broj birača	<30	>=30	M	F	M<30	M>=30	F<30	F>=30
FBiH	2.055.123	3.79264	1.675.859	1.017.533	1.037.590	194.507	823.026	184.757	852.833
RS	1.234.728	1.89502	1.045.226	623.014	611.714	97.694	525.320	91.808	519.906
BD BiH	65.808	10.848	54.960	33.479	32.329	5.442	28.037	5.406	26.923
BiH	3.355.659	579.614	2.776.045	1.674.026	1.681.633	297.643	1.376.383	281.971	1.399.662

Tablica 3 Broj upisanih birača po kategorijama na Dan Općih izbora 07. 10. 2018. godine sa odzivom

Kategorija	Broj birača	Odziv
Redoviti birači	3.242.680	1.745.305
Birači koji glasuju osobno	12.037	104
Birači koji glasuju u odsustvu	8.261	2.883
Birači registrirani za glasovanje putem pošte	76.682	50.252
Birači registrirani za glasovanje putem mobilnog tima	12.188	10.261
Birači registrirani za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH (DKP)	1.085	801
Ukupan broj nepotvrđenih glasačkih listića	2.726	3.233 potvrđenih ³
UKUPNO	3.355.659	1.812.839

³ U razdoblju od dana zaključivanja Središnjeg biračkog popisa do dana izbora 2.726 birača su upisani u Središnji birački popis. Broj od 3.233 osobe koje su glasovale nepotvrđenim glasačkim listićima uključuje: birače koji su registrirani izvan BiH, a na dan izbora bili u BiH kao i birače iz Brčko distrikta BiH koji su dostavili uvjerenje o entitetskom državljanstvu na biračko mjesto za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićem.

1.3.2 Upis birača u Središnji birački popis koji svoje biračko pravo ostvaruju na redovitim biračkim mjestima (redovni birači)

68. Upis birača koji glasuju na redovitom biračkom mjestu vrši se sustavom "pasivne registracije". Sve osobe kojima se izda važeća osobna iskaznica države BiH automatski su upisane u Središnji birački popis. Na temelju odredbi članka 3.5 Izbornog zakona BiH, mjerodavno tijelo koje vodi registar građana dostavlja podatke za ažuriranje Središnjeg biračkog popisa sukladno Zakonu o središnjoj evidenciji i razmjeni podataka.
69. Za potrebe preuzimanja podataka u okviru projekta "Pasivna registracija birača u BiH" razvijen je aplikativni dio softvera, čija je osnovna svrha da olakša postupak prijenosa podataka, određivanje biračkih mjesta i izradu izvadaka iz konačnog biračkog popisa.
70. Stanje Središnjeg biračkog popisa i broj birača, te svi ostali neophodni podatci, utvrđuju se na temelju podataka koji se, sukladno Jedinstvenoj metodologiji i programu obrade i vođenja evidencija Središnjeg biračkog popisa, odnosno spisom kojim je utvrđena suradnja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine, preuzimaju svakog prvog ponedjeljka u mjesecu ili u ovisnosti o potrebi.
71. Za potrebe provedbe Općih izbora 2018. godine izvršeno je ažuriranje podataka Središnjeg biračkog popisa u četiri (4) termina, koji su na temelju Izbornog zakona BiH utvrđeni Pravilnikom, kako slijedi:

Prvi presjek izvršen je na dan prije raspisivanja izbora 07. 05. 2018. godine, sa stanjem u 24,00 sata i rabljen je za izradu Privremenih izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa i provjeru boravišta kandidata sukladno članku 4.2 stavak (1) točka 1. Izbornog zakona BiH.

Drugi presjek izvršen je na dan 24. 07. 2018. godine i rabljen je u svrhu određivanja biračkih mjesta i pravljenja specifikacija za tiskanje glasačkih listića (75 dana prije dana održavanja izbora).

Treći presjek izvršen je na dan 23. 08. 2018. godine i rabljen je za izradu Izvadaka iz konačnog biračkog popisa koji je distribuiran na biračka mjesta (45 dana prije dana izbora).

Četvrti presjek izvršen je na dan 07. 10. 2018. godine, odnosno na dan izbora, s ciljem utvrđivanja biračkog prava glasača koji su glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima.

1.3.3 Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Središnji birački popis

72. Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Središnji birački popis vrši se sustavom aktivne registracije i za Opće izbore 2018. godine je počeo sa danom raspisivanja izbora i trajao je do 24. 07. 2018. godine. Dostava prijavnog obrasca PRP-1 sa pratećom dokumentacijom Središnjem izbornom povjerenstvu BiH mogla se vršiti putem pošte na poštanski pretnac 450 i 451, putem faksa, elektronskom poštom (e-

mail) ili osobno putem protokola Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Upis izbjeglih osoba iz BiH koji imaju biračko pravo je kontinuirani proces koji se vrši tijekom cijele godine.

73. U svrhu dostupnosti obrazaca za prijavu kao i informiranja birača, danom raspisivanja Općih izbora 2018. godine, 08. 05. 2018. godine, obrasci prijave, sa pratećim Vodičem za prijavu birača za glasovanje izvan BiH i obavještenjima objavljeni su na web-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba, a dostupne su bile i dvije infolinije za pomoć biračima.
74. Za potrebe informiranja građana BiH, koji borave u inozemstvu, o načinu upisa birača i glasovanja izvan BiH za Opće izbore 2018. godine, pripremljeno je i dana, 29. 05. 2018. godine, putem Ministarstva vanjskih poslova BiH proslijeđeno veleposlanstvima i konzulatima BiH u inozemstvu ukupno 18.000 prijavnih obrazaca PRP-1, 3.600 Vodiča za glasovanje izvan BiH sa obavještenjem o načinu i rokovima za registraciju za glasovanja putem pošte, na jezicima u službenoj uporabi u BiH, a partnerima, udrugama građana i međunarodnim organizacijama u inozemstvu je upućeno ukupno 220 setova sa informativnim materijalom (prijavni obrasci PRP-1, Odluka o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu u kojima se planira glasovanje za Opće izbore 2018. godine i Vodič za prijavu birača za glasovanje izvan BiH na jezicima u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.
75. Dana 17. 05. 2018. godine svim biračima koji su bili upisani u Središnji birački popis za glasovanje izvan BiH za Opće izbore 2018. godine upućeno je ukupno 64.019 komada personaliziranih potvrdnih obrazaca PRP-2, osobno na adrese birača putem "JP BH Pošta D.O.O. Sarajevo."
76. Središnje izorno povjerenstvo BiH je zaprimilo⁴ oko 100.000 podnesaka u svezi sa podnošenjem prijave za upis birača za glasovanje izvan BiH, od čega 10.400 putem faksa i osobno, 14.000 putem poštanskog pretinca, te oko 70.000 e-mail poruka sa prijavama za glasovanje putem pošte, dostavom podataka o novim adresama, zahtjevima za slanje obrazaca za registraciju, zahtjevima za provjeru podataka, te određeni broj duplih spisa i dopuna dokumentacije.
77. Svi zainteresirani za glasovanje izvan BiH imali su mogućnost da se informiraju o statusu svojih prijava putem web-stranice Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Uspostavljene su dežurne infolinije u svrhu pomoći i pružanja neophodnih informacija biračima izvan BiH kao i u zemlji, a putem e-mail adresa upućeno je oko 4.500 odgovora i pojašnjenja na upite vezano za registraciju birača. Osoblje zaduženo za rad na registraciji birača za glasovanje izvan BiH dostavljalo je i obavijesti putem e-maila o uočenim nedostacima u prijavama i rokovima za njihovo otklanjanje.
78. Nakon provedenog procesa upisa birača za glasovanje izvan BiH, te unosa i obrade dostavljenih podataka, Odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o zaključivanju i potvrđivanju izvoda iz Središnjeg biračkog popisa za Opće izbore 2018. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu, od 30. 08. 2018. godine, sa stanjem

⁴ Od dana raspisivanja izbora do isteka roka za podnošenje prijave 24. 07. 2018. godine.

na dan 23. 08. 2018. godine u 24:00 sata, između ostalog, utvrđen je broj od 77.814 birača⁵ upisanih u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, od čega 76.729 birača koji glasaju putem pošte i 1.085 birača koji glasuju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.

79. Prethodno je, dana 13. 08. 2018. godine, donesena Odluka o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH za Opće izbore 2018. godine, kao i Odluka o odbijanju upisa u Središnji birački popis podnositelja prijava, kojom je ukupno **9.136 prijava** birača odbijeno za upis u Središnji birački popis za glasovanje izvan BiH, iz razloga jer nisu ispunjeni uvjeti propisani člankom 3.15. stavak (1), (2) i (3) Izbornog zakona BiH.
80. U Tablici 4. su navedeni razlozi za odbijanje upisa u Središnji birački popis za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.

Tablica 4 Razlozi za odbijanje upisa u Središnji birački popis za glasovanje izvan BiH

Nedostatak u prijavi	Broj prijava
Maloljetna osoba	4
Nedostaje validan dokaz o identitetu	3.496
Nedostaje validan dokaz o državljanstvu	143
Nedostaje dokaz o boravištu u BiH	2.367
Nedostaje obrazac	551
Nije potpisan obrazac	304
Nije identičan potpis na PRP 1/2 i dokumentu	55
Nečitka prijava	137
Nema pravo glasa	186
Nedostaje dokaz o entitetskom državljanstvu (Brčko distrikt BiH)	62
Više nedostataka	410
Nedostaje adresa izvan BiH	52
Podnesen zahtjev za registraciju u BiH	8
Podnesene prijave više osoba sa iste adrese	1.361
UKUPNO	9.136

81. Nakon isteka razdoblja za podnošenje žalbi, odlukama Središnjeg izbornog povjerenstva BiH od 20. 08. 2018. godine i 30. 08. 2018. godine usvojene su žalbe 38 podnositelja prijava za glasovanje izvan BiH i navedene osobe su upisane u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH.

⁵ Odlukom o utvrđivanju izvodka iz Središnjeg biračkog spiska za birače koji će glasovati putem mobilnog tima za Opće izbore 2018. godine (spis broj 06-1-07-2-932-1/18 od 21.09.2018.) 47 osoba je preregistrirano da glasuju putem mobilnog tima (čime je broj birača registriranih za glasovanje putem pošte 76.682).

82. Konačan broj odbijenih prijava birača za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine iznosi **9.098.**⁶

1.3.3.1 Problemi u postupku upisa birača u Središnji birački popis za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine

83. Prilikom slanja prijavnih obrazaca putem e-maila građani su se susretali sa problemima oko njihove dostave, kao i osiguravanja validne dokumentacije. Problemi su se u znatnoj mjeri odnosili na problematiku boravišta, odnosno nemogućnost pronalaska osoba na Popisu iz 1991. godine (greške na podacima popisa iz 1991. u smislu pogrešno upisanih datuma rođenja, tehnički problemi – slova č, ž, š, imena roditelja i sl.). Također, znatan broj dokumenata koji se dostavljaju putem telefaksa su u najvećem broju slučajeva nečitki, što onemogućuje obradu dostavljenih prijava i usložnjava postupak obavještanja o nedostacima.
84. Određeni broj građana i pored datih uputa o načinu popunjavanja i slanja prijavnog materijala nije adekvatno popunio i dostavio prijavne obrasce sa priložima (nepotpisani obrasci, istekli i nevažeći dokumenti, nepotpune adrese, adrese u BiH, adrese bez naziva države i sl.), što je također bio jedan od razloga zbog kojega jedan broj građana nije upisan u Središnji birački popis za glasovanje izvan BiH, odnosno ostali su upisani u Središnji birački popis za glasovanje na redovitom biračkom mjestu prema mjestu boravišta. Također, znatan dio poteškoća u obradi prijava odnosio se na višestruku dostavu prijava birača, dok se u tehničkom smislu znatan dio primjedaba birača odnosio na nemogućnost dostave dokumentacije putem e-mail (zbog neadekvatnog formata pratećeg skeniranog dokumenta dobivali su automatski odgovor da je mailbox prepun i nije u mogućnosti primiti mail). Također, u tehničkom smislu, pojedini elektronski dokumenti nisu mogli biti obrađeni jer se nisu mogli otvoriti i tiskati, ponekad su zaštićeni zaporkom ili su oštećeni.
85. Iskustva i sa prethodnih izbora pokazuju da se najveći broj prijava putem e-maila dostavlja u posljednjim danima roka za prijavu, što znatno otežava proceduru pripreme i obrade materijala, otežava mogućnost dostave pravodobnog obavještenja biraču ukoliko je prijava nepotpuna, te zbog kratkoće rokova povećava mogućnost tehničke greške operatera prilikom unosa i obrade podataka.
86. Središnje izborno povjerenstvo BiH je tijekom kontrole procesa pakiranja glasačkih paketa za birače izvan BiH utvrdila da je za manji broj birača za razinu Predsjedništvo BiH greškom otpremljena pogrešna kombinacija glasačkih listića. Obavještenjem na svojoj internetskoj stranici od 28. 08. 2018. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH je pozvala birače registrirane da glasuju putem pošte da sadržaj glasačkog paketa koji su dobili na svoje kućne adrese usporede sa tipom glasačkih listića u instrukcijskom pismu, te ukoliko ima neslaganja da o tomu odmah obavijeste Središnje izborno povjerenstvo BiH na e-mail adresu: info@izbori.ba kako bi dobili jasnu uputu u svezi sa ostvarivanjem biračkog prava.

⁶ Sukladno odredbama Izbornog zakona BiH, prijave birača koje su pristigle nakon roka za registraciju se obrađuju nakon izbora, te se u Središnji birački popis upisuju birači koji ispunjavaju uvjete za upis.

87. Do dana izbora ukupno 53 kuverte su upućene na adrese birača zbog utvrđene pogreške prilikom pakiranja o kojoj su birači na propisani način obavijestili Središnje izborno povjerenstvo BiH, kao i zbog uočenih pogrešaka u adresi birača prilikom unosa podataka.

1.3.4 Zlouporaba biračkog prava

88. Procedure za glasovanje putem pošte su regulirane Pravilnikom o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini i to posebice u članku 20, članku 29. do 32. i članku 48. do 53, Pravilnikom o uporabi i izradi izvoda iz Središnjeg biračkog popisa u Poglavlju VI. i Pravilnikom o organizaciji Glavnog centra za brojanje, načinu verifikacije i brojanja glasačkih listića. Podnošenje prijava za glasovanje izvan BiH za Opće izbore 2018. godine vršeno je u razdoblju od dana raspisivanja izbora 07. 05. 2018. godine do 24. 07. 2018. godine.
89. Središnje izborno povjerenstvo BiH je prije donošenja odluke o upisu birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, kao i po donošenju ove odluke, primilo obavijesti od izbornih povjerenstava i policijskih stanica sa teritorije Bosne i Hercegovine, kao i podneske od više osoba o nepravilnostima i povredama pravila izbornog procesa – obavijesti i podnesci birača da nisu podnijeli prijave za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine jer glasuju u svojoj općini boravišta, a da je nepoznata osoba ili više njih ih prijavila na adrese u inozemstvu bez njihovog znanja za glasovanje putem pošte.
90. Prilikom donošenja odluke o utvrđivanju broja birača upisanih u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je svojom odlukom od 13. 08. 2018. godine odbilo upis u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, između ostalog, za ukupno 1.361 birača za koje je provjerom utvrđeno da je za više od 7 osoba dostavljena identična adresa za dostavu glasačkog materijala (a da pritom nisu u pitanju članovi iste obitelji). U najvećem dijelu navedenih prijava kao destinacija za prijem glasačkog materijala navedena je adresa u Austriji, Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji, Njemačkoj, Švedskoj, Belgiji, Italiji i Švicarskoj.
91. Zaključkom od 19. 09. 2018. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH je, u cilju zaštite biračkog prava, odobrilo izbornim povjerenstvima osnovnih izbornih jedinica da objave popis birača koji su upisani da glasuju putem pošte, na oglasnoj ploči ili na drugi pogodan način, te da obavijeste birače da u centru za birački popis provjere da li se njihovo ime nalazi na navedenom popisu. Za svakog birača čije ime je na navedenom popisu, a nije dostavio prijavu za glasovanje putem pošte, izborna povjerenstva dužne su dostaviti evidenciju Središnjem izbornom povjerenstvu BiH zaključno sa danom izbora. Dostavljen je i popis osoba koje su upisane da glasuju putem pošte, a također su evidentirane za glasovanje putem mobilnog tima, za izvršavanje mjerodavne provjere i uzimanje izjave od navedenih osoba od strane izbornih povjerenstava, te dostave podatka Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
92. Zahtjevom od 28. 09. 2018. godine još je jednom izvršeno podsjećanje načelnika/ gradonačelnika, izbornih povjerenstava, šefova matičnih ureda i centara za birački popis o svih prethodnim neophodnim radnjama po pitanju označavanja umrlih osoba, osoba na popisima za glasovanje izvan BiH i na mobilnim timovima i obavješćavanju Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

93. Do dana održavanja izbora, sačinjena je evidencija sa ukupno 1.020 imena osoba za koje je dostavljena prijava o mogućim zlouporabama biračkog prava – pojedinaca, političkih subjekata, izbornih povjerenstava, centara za birački popis i drugih tijela, među kojima je znatan dio nepotpunih podataka na temelju kojih se nije mogao sa sigurnošću utvrditi identitet birača ili podatci o podnositelju prijave. Na temelju dostavljenih podataka od općinskih/gradskih izbornih povjerenstava i centara za birački popis, kao i podataka mjerodavnih tijela, sačinjena je evidencija sa ukupno 648 imena osoba, koja je dostavljena Glavnom centru za brojanje u cilju zaštite biračkog prava ovih osoba.
94. Svi birači čije ime se nalazilo na izvadku za glasovanje izvan BiH imali su mogućnost glasovati u općini boravišta na biračkom mjestu za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima, a redoslijedom brojanja kategorija glasačkih listića u Glavnom centru za brojanje utvrđeno je prvenstvo prebrojavanja nepotvrđenih glasačkih listića, čime je spriječena eventualna zlouporaba biračkog prava ove kategorije birača u slučaju pristizanja glasačkog paketa putem pošte.
95. Glasački paketi za koje je evidentirana prijava o zlouporabi biračkog prava do početka obrade glasačkog materijala putem pošte, izuzeti su u Glavnom centru za brojanje od daljnje procedure obrade. Sukladno članku 6.8 stavak (1) Izbornog zakona BiH i člankom 213. stavak (1) Zakona o kaznenom postupku BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je obavijestilo Tužiteljstvo BiH o povredama pravila izbornog procesa za koja postoje osnovi sumnje obilježja kaznenog djela iz Posebnog dijela – XV. GLAVA PETNAESTA – KAZNENA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA Kaznenog zakona BiH, kojem je dostavilo na mjerodavno postupanje naprijed navedene obavijesti i podneske sa obrazloženjem.

1.3.5 Ažuriranje podataka Središnjeg biračkog popisa za raseljene osobe

96. Sukladno članku 1.1 stavak (1) točka 9. Izbornog zakona BiH pod raseljenim osobama se podrazumijevaju državljani BiH čiji je status raseljene osobe utvrdilo mjerodavno tijelo za pitanja raseljenih osoba sukladno zakonu.
97. Raseljene osobe koje imaju biračko pravo imale su mogućnost da se, popunjavanjem obrasca PBO-2 do 24. 07. 2018. godine, izjasne da li žele glasovati osobno u općini boravišta iz 1991. godine ili u odsustvu u općini u kojoj imaju boravište.
98. Sukladno Zaključku br. 5 Vijeća ministara BiH sa 108. sjednice održane 19. 07. 2017. godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je zaduženo da u suradnji sa Središnjim izbornim povjerenstvom BiH i entitetskim ministarstvima mjerodavnim za pitanja raseljenih osoba i izbjeglica (Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica i Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske) i Odjelom za javni registar Brčko distrikta BiH poduzme sve neophodne mjere za izradu točnog Središnjeg biračkog popisa, a posebice mjere za izradu izvadka iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje raseljenih osoba.
99. S time u svezi, u 2017. godini formirana je **Ad hoc radna skupina – priprema preporuka i prijedloga mjera na izradi točnog i ažurnog biračkog popisa za raseljene osobe**, u suradnji sa ostalim tijelima, u čijem sastavu su bili članovi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, predstavnik Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, predstavnik

Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, zamjenik ministra Ministarstva za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske i predstavnici Odjela za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja Vlade Brčko distrikta BiH.

100. U cilju izrade točnog Središnjeg biračkog popisa za raseljene osobe zaključeno je da će Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH koordinirati aktivnosti mjerodavnih entitetskih ministarstava i Odjela za javni registar Vlade Brčko distrikta BiH na otklanjanju nedostataka i nepotpunih podataka kod raseljenih osoba (administrativno raščišćavanje), radi sačinjavanja valjanih biračkih popisa za raseljene osobe i o tomu obavještavati Središnje izborno povjerenstvo BiH. Predstavnicima radne skupine dostavljen je CD sa podacima za **20.212 neuparenih raseljenih osoba** u svim općinama BiH, kako bi se mogla izvršiti provjera za te osobe.
101. U okviru rada radne skupine u 2017. izvršena je analiza dostavljenih podataka o nedostacima i nepotpunim podacima kod raseljenih osoba, izvršen je obilazak općina i kantona u Federaciji BiH, u cilju prikupljanja svih relevantnih podataka, odnosno "snimanja" stanja na terenu, te je dat nalog da se uočeni nedostaci provjere (neusuglašenosti zbog promjene prezimena nakon udaje, osobe čija je godina rođenja 1914. – 1917., u smislu evidentiranja smrti, razlike u datumu, mjesecu ili godini rođenja itd.).
102. Istaknuti su i problemi, odnosno razina mjerodavnosti (Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH dobiva podatke od Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstva za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske i Odjela za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja Vlade Brčko distrikta BiH. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, dobiva podatke od kantonalnih ministarstava, a kantonalna ministarstva od općina/gradova). U nekim općinama službe su ukinute, a referati pripojeni nekom drugom referatu, zbog čega se podatci ne ažuriraju. Zbog poplava oprema je uništena i otpisana, a da podatci prethodno nisu spašeni, što će znatno otežati i usporiti provjere netočnih podataka za osobe koja imaju status raseljene.
103. Sukladno zaključcima Ad hoc radne skupine:
 - Podatke o promjenama u evidencijama raseljenih osoba Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije do dana raspisivanja izbora, zbog čega treba nastaviti sa ažuriranjem podataka i otklanjanju neusuglašenosti u podacima osoba koja imaju status raseljene osobe, sve do raspisivanja narednih izbora.
 - Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstvo za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske i Odjel za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja Vlade Brčko distrikta BiH, kontinuirano nastavljaju sa ažuriranjem podataka sve dok popisi ne budu maksimalno ažurirani. Ažurirane podatke će jednom mjesečno dostavljati Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH. Informaciju o navedenom dostavljati i Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
 - Središnje izborno povjerenstvo BiH će, na temelju svojih mjerodavnosti i zakonskih okvira, pratiti navedene aktivnosti i svim biračima koji imaju status raseljene osobe i koji ispunjavaju Zakonom propisane uvjete, omogućiti da ostvare svoje biračko pravo.

1.3.5.1 Ažuriranje podataka o raseljenim osobama za Opće izbore 2018. godine

104. Sukladno članku 4. Pravilnika o uporabi i izradi izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, na zahtjev Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, dostavlja podatke o promjenama u evidencijama raseljenih osoba, uključujući i ispravke nepotpunih podataka (slovne greške u imenu ili prezimenu, greške u broju u JMB i slično), kvartalno u neizbornoj godini, a u izbornoj godini jednom mjesečno do roka određenog u stavku (2) ovoga članka za promjenu biračke opcije raseljene osobe.
105. Središnje izorno povjerenstvo BiH je svojim spisima od 17. 04., 10. 05. i 07. 06. 2018. godine uputilo zahtjev, odnosno urgencije Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH za dostavu ažuriranih podataka o raseljenim osobama, sukladno odredbi članka 3.6 stavak (2) točka b) Izbornog zakona BiH.
106. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je dana 12. 06. 2018. godine dostavilo objedinjene podatke, te je u pratećem spisu navedeno da ovo Ministarstvo nema mjerodavnosti za utvrđivanje statusa raseljenih osoba u BiH, nego ima koordinirajuću ulogu za objedinjavanje podataka dostavljenih od mjerodavnih entitetskih tijela i Vlade Brčko distrikta BiH, tako da se svi podatci u elektronskom obliku prosljeđuju u izvornom obimu i kvaliteti. U tablici su dostavljeni podatci za 91.813 raseljene osobe u statusu, i to: 31.998 sa trenutačnim mjestom boravka u Federaciji BiH, 59.461 sa trenutačnim mjestom boravka u Republici Srpskoj i 354 sa mjestom boravka u Brčko distriktu BiH.
107. Središnje izorno povjerenstvo BiH je 13. 06. 2018. godine dostavilo Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH zahtjev za provjeru dostavljenih podataka jer je analizom utvrđeno da su jedinstveni matični brojevi osoba neispravni, što se ogleda u njihovoj nepotpunosti, te činjenici da određeni broj JMB sadrži samo nule, neki su pogrešno uneseni, dok određeni broj JMB nije unesen. Dostavljena je i Tablica sa podacima za 55.388 osoba kod kojih su uočene predmetne nepravilnosti.
108. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je spisom dana 19. 07. 2018. godine dostavilo očitovanje, u kojem su istakli da ostaju pri konsolidiranim prethodno dostavljenim podacima mjerodavnih institucija, da cijene da u ovom trenutku nije moguće postići bolji kvalitet podataka, te da ukazuju da se očigledno radi o greškama, ili u analizi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH iz 2016. godine kada su im dostavljeni podatci za 20.212 osoba ili u novim podacima, kada je broj znatno uvećan.
109. Središnje izorno povjerenstvo BiH je 25. 07. 2018. godine Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH dostavilo ponovno podatke na mjerodavno postupanje i provjeru u cilju ažuriranja podataka Središnjeg biračkog popisa za ukupno 14.475 osoba za koje su utvrđeni nepotpuni ili neispravni podatci u smislu jedinstvenog matičnog broja osoba (odnosno, JMB osoba su nepotpuni; određeni broj JMB sadrži samo nule; pojedini JMB su pogrešno uneseni, dok za određeni broj osoba JMB nije uopće unesen).
110. Navedeno je i da u preostalim podacima, koji su ispravni u pogledu JMB, uočene su također pojedinačne nedosljednosti i neispravnosti koje se odnose na druge podatke (ime roditelja, naziv općine i sl.), te da smo u mogućnosti, nakon izvršene detaljne analize, dostaviti specificirane i ove podatke.

1.3.6 Upis birača za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH

111. Na temelju članka 1.5 Izbornog zakona BiH kojim je propisano da državljani BiH koji privremeno žive u inozemstvu imaju pravo glasovati osobno dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu ili poštom, Središnje izborno povjerenstvo BiH je na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova BiH dana 07. 03. 2018. godine donijelo Odluku o diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, u kojima se planira organiziranje glasovanja za Opće izbore 2018. godine, a kojom je predviđeno da se glasovanje planira u ukupno 22 države.
112. Podzakonskim spisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH je predviđeno određivanje biračkog mjesta za osobno glasovanje u DKP-u BiH ako je za glasovanje prijavljeno najmanje 50 birača, odnosno, izuzetno, i ukoliko za to postoje opravdani razlozi, Središnje izborno povjerenstvo BiH može donijeti odluku o glasovanju u DKP-u BiH i sa manjim brojem prijavljenih birača, pri čemu će se cijeniti financijski aspekt i tehničke mogućnosti neophodne za određivanje biračkog mjesta u svakom DKP-u BiH.
113. Odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o određivanju biračkih mjesta za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH od 10. 09. 2018. godine utvrđeno je da će se na Općim izborima 2018. godine za državljane Bosne i Hercegovine koji privremeno žive u inozemstvu i imaju biračko pravo, organizirati glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH, kako slijedi: Veleposlanstvo BiH u Beču – Austrija (123 birača); Počasni konzulat BiH u Gracu – Austrija (179 birača); Veleposlanstvo BiH u Kanberi – Australija (45 birača); Veleposlanstvo BiH u Berlinu – Njemačka (57 birača); Generalni konzulat BiH u Frankfurtu – Njemačka (26 birača); Generalni konzulat BiH u Štutgartu – Njemačka (103 birača); Generalni konzulat BiH u Minhenu – Njemačka (230 birača); Veleposlanstvo BiH u Oslu – Norveška (179); Veleposlanstvo BiH u Beogradu – Srbija (60 birača); Generalni konzulat BiH u Čikagu – SAD (83 birača).

Tablica 5 Pregled broja upisanih birača za glasovanje u DKP BiH za Opće izbore 2018. godine sa odzivom

Naziv DKP BiH	Broj upisanih birača za glasovanje u DKP	Glasovali u DKP	% Glasovali u DKP
Veleposlanstvo BiH u Beču – Republika Austrija	123	83	67,48%
Počasni konzulat BiH u Gracu – Republika Austrija	179	119	66,48%
Veleposlanstvo BiH u Kanberi – Australija	45	32	71,11%
Veleposlanstvo BiH u Berlinu – Savezna Republika Njemačka	57	41	71,93%
Generalni konzulat BiH u Frankfurtu – Savezna Republika Njemačka	26	18	69,23%
Generalni konzulat BiH u Štutgartu – Savezna Republika Njemačka	103	88	85,44%
Generalni konzulat BiH u Minhenu – Savezna Republika Njemačka	230	180	78,26%

Veleposlanstvo BiH u Oslu – Kraljevina Norveška	179	135	75,42%
Veleposlanstvo BiH u Beogradu – Republika Srbija	60	36	60,00%
Generalni konzulat BiH u Čikagu – Sjedinjene Američke Države	83	69	83,13%
UKUPNO	1.085	801	73,82%

114. Svim biračima koji su se izjasnili za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH, a ono nije provedeno, prema odredbama Izbornog zakona BiH glasački materijal je pravodobno dostavljen na adrese koje su građani naveli u svojim prijavama, kako bi im bilo omogućeno glasovanje putem pošte i da bi time ostvarili svoje biračko pravo.

1.3.7 Ažuriranje podataka o umrlim osobama

115. Člankom 2.9 stavak (1) točka 4. Izbornog zakona BiH propisano je da je Središnje izborno povjerenstvo BiH odgovorno za točnost, ažurnost i ukupni integritet Središnjeg biračkog popisa za teritoriju Bosne i Hercegovine. Odgovornosti i obveze mjerodavnih tijela u vođenju službenih evidencija na temelju kojih se vodi i ažurira Središnji birački popis utvrđene su člankom 3.5 Izbornog zakona BiH. Nadalje, člankom 3.6 stavak (2) Izbornog zakona BiH propisano je da Središnje izborno povjerenstvo BiH u vođenju Središnjeg biračkog popisa obavještava mjerodavna tijela o uočenim nedostacima i poduzima odgovarajuće mjere i radnje radi otklanjanja nepravilnosti i uspostavljanja točnosti i ažurnosti Središnjeg biračkog popisa.
116. Prilikom vršenja pripremnih radnji i aktivnosti na organizaciji Općih izbora u BiH 2018. godine, Središnje izborno povjerenstvo BiH je uputilo spis od 25. 01. 2018. godine svim načelnicima/gradonačelnicima i izbornim povjerenstvima osnovne izborne jedinice, kojim ih je podsjetio na obvezu kontinuiranog poduzimanja mjera iz svoje mjerodavnosti u cilju ažurnosti evidencija Središnjeg biračkog popisa, te da intenziviraju rad na provjeri i poduzimanju mjerodavnih radnji na ažuriranju podataka, kako se imena umrlih osoba ne bi nalazila u evidenciji Središnjeg biračkog popisa. Za potrebe provjere i analize stanja u evidenciji Središnjeg biračkog popisa dostavljena je elektronska forma u kojoj je naloženo izbornim povjerenstvima da dostave podatak o imenima umrlih osoba za koje je provjerom utvrđeno da su još uvijek u evidenciji Središnjeg biračkog popisa, u dostavljenom roku.
117. Do ostavljenog roka, ukupno 106 općina je dostavilo tražene podatke, a iz 37 općina traženi podatci nisu dostavljeni, te im je upućena urgencija da dostave podatke do 28. 03. 2018. godine (do ostavljenog roka 11 izbornih povjerenstava nije dostavilo tražene podatke).
118. Nadalje, svim načelnicima/gradonačelnicima i općinskim/gradskim izbornim povjerenstvima u BiH, dostavljen je zahtjev za poduzimanje svih zakonom predviđenih radnji u cilju brisanja umrlih sa Središnjeg biračkog popisa, te zatraženo da do 28. 03. 2018. godine dostave informaciju o poduzetim radnjama (do ostavljenog roka informaciju o poduzetim radnjama nije dostavilo 65 izbornih povjerenstava).

119. Na temelju dostavljenih podataka, rezultat naprijed navedenih aktivnosti je prikazan u narednoj tablici.

Tablica 6 Podatci o aktivnostima brisanja umrlih osoba sa Središnjeg biračkog popisa

Status	Broj umrlih na biračkom popisu – stanje izvješće od 06. 04. 2018.	Broj umrlih na biračkom spisku – stanje izvješće od 07. 05. 2018.	Razlika	Napomena
Podaci dobiveni sa terena o broju umrlih na SBP-u	6.562	6.564	2	Naknadno dostavljena 2 JMB sa terena
Nemaju pravo glasa (uklonilo mjerodavno tijelo s SBP-a)	3.795	4.552	757	U međuvremenu sa biračkog popisa brisano 757 osoba
Imaju pravo glasa (trebaju se ukloniti s SBP)	2.541	1.861	680	Smanjen broj umrlih na BP za 680
Nije dostavljen ispravan JMB za provjeru	226	151	75	Za 75 osoba naknadno aplikativno upareni JMB

SBP- Središnji birački popis

120. Odlukom o zaključivanju i potvrđivanju izvoda iz Središnjeg biračkog popisa za Opće izbore 2018. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu od 30. 08. 2018. godine, zaključen je i potvrđen Središnji birački popis za Opće izbore 2018. godine u Bosni i Hercegovini koji će se održati 07. 10. 2018. godine.
121. U izvodima iz Središnjeg biračkog popisa ukupno 1.703 osobe označene su oznakom “*”, sukladno članku 23. Pravilnika o uporabi i izradi izvoda iz Središnjeg biračkog popisa. Navedenim članom je propisano da će Središnje izborno povjerenstvo BiH za sve birače za koje centar za birački popis u suradnji s mjerodavnim matičnim uredom utvrdi da se njihova imena nalaze na zaključenom izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, a provjerama je utvrđeno da se radi o umrloj osobi, za koju je mjerodavni matični ured izdao izvod iz Matične knjige umrlih, u rubrici za potpis birača iz članka 15. stavak (1) točka g) ovoga pravilnika staviti oznaku: “*“.
122. Središnje izborno povjerenstvo BiH je spisom od 25. 09. 2018. godine obavijestilo općinska/gradska izborna povjerenstva da nakon zaključenja izvoda iz Središnjeg biračkog popisa na dostavljenim (tiskanim) izvodima u rubrici za potpis birača, ukoliko u suradnji sa mjerodavnim matičnim uredom utvrde da se radi o umrloj osobi, stave oznaku “*” i ovjere potpisom i pečatom izbornog povjerenstva.

1.3.8 Dostava izvoda iz Središnjeg biračkog popisa po zahtjevu političkih subjekata

123. Sukladno članku 3.1 stavak (4) Izbornog zakona BiH, političkim subjektima koji su ovjereni za sudjelovanje na izborima i kojima je ovjerena kandidatska lista za sudjelovanje na izborima sukladno ovom Zakonu osigurat će se, na njihov zahtjev, izvod iz Središnjeg biračkog popisa za razinu vlasti, odnosno izbornu jedinicu u kojoj sudjeluju na izborima, u elektronskoj formi ili ispisu. S time u svezi, postupljeno je po 23 zahtjeva političkih subjekata za dostavu izvoda iz konačnih biračkih popisa i izrađeni su i dostavljeni traženi izvodi u elektronskom obliku.

1.4 Koordinacija rada općinskih/gradskih izbornih povjerenstava (OIP/GIP)

124. Izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica (u daljnjem tekstu: općinska/gradska izborna povjerenstva – OIP/GIP) imenuju se sukladno odredbama Poglavlja 2 Izbornog zakona BiH i Uputi o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini, a imenuju ih skupštine općina/općinska vijeća, uz suglasnost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH⁷.
125. Sukladno Odluci o broju članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 17/18) sva 143 izborna povjerenstva broje ukupno 561 člana.
126. Na dan održavanja Općih izbora 2018. godine sva izborna povjerenstva osnovne izborne jedinice su bile popunjene. Od ukupno 561 člana njih 297 (52,94%) su muškarci i 264 (47,06%) žene⁸.
127. Starosna struktura članova izbornih povjerenstava je sljedeća: 210 (37,43%) su mlađi od 30 godina, 114 (20,32%) su starosti od 30 do 40 godina; 130 (23,17%) od 40 do 50 godina i 107 (19,07%) su stariji od 50 godina.
128. U 2018. godini po pitanju imenovanja/razrješenja članova OIP/GIP i rada OIP/GIP Središnje izbornog povjerenstvo BiH je pripremlilo ukupno 142 materijala, od čega se 93 odnosilo na razrješenja i imenovanja članova OIP/GIP u predmetima 42 izborna povjerenstva i 49 informacija/izvješća/analiza.
129. U predmetima razrješenja i imenovanja članova OIP/GIP, Središnje izbornog povjerenstvo BiH je u 2018. godini dalo suglasnost za sljedeće:

Razrješenja članova izbornih povjerenstava:

- razriješeno je 29 predsjednika i članova izbornih povjerenstava u 23 općine (od čega 7 predsjednika izbornog povjerenstva u 7 općina (Ključ, Bugojno, Maglaj, Olovo, Istočno Novo Sarajevo, Orašje i Kupres (RS) i 4 člana u 3 općine (Velika Kladuša, Maglaj i Kakanj, na njihov osobni zahtjev)
- data je prethodna suglasnost za razrješenje predsjednika izbornog povjerenstva (Istočni Drvar), nakon čega je i razriješen.

⁷ Članak 2.12 Izbornog zakona BiH.

⁸ Podatak od 17. 08. 2018. godine.

Imenovanja članova izbornih povjerenstava:

- data je suglasnost na imenovanje 41 člana izbornog povjerenstva u 26 općina,
 - data je suglasnost na imenovanje 5 predsjednika izbornih povjerenstava u 5 općina (Ključ, Novi Travnik, Ljubinje, Bugojno i Orašje),
 - data je suglasnost na imenovanje 4 zamjenska člana u 3 općine,
 - Po službenoj dužnosti su imenovani: 1 zamjenski predsjednik iz reda članstva izbornog povjerenstva (Krupa na Uni) i 20 zamjenskih članova u 13 općina (Bileća, Jezero, Kupres (FBiH), Berkovići, Živinice, Goražde, Srebrenica, Kupres (RS), Krupa na Uni, Pale (FBiH), Velika Kladuša, Istočni Mostar i Istočno Novo Sarajevo), jer mjerodavno tijelo nije izvršilo imenovanje članova navedenih izbornih povjerenstava u roku propisanom člankom 2.15 stavak (2) Izbornog zakona BiH, a slijedilo je raspisivanje Općih izbora 2018. godine.
 - Nije data suglasnost za imenovanje 14 članova izbornih povjerenstava, a najčešći razlog je bio da su imenovani članovi izbornih povjerenstava kandidati za izbore (članak 2.3 stavak (1) točka 4. Izbornog zakona BiH) ili nisu ispunjavali uvjete (članak 2.2 stavak (2) Izbornog zakona BiH), te da sastav izbornog povjerenstva nije bio sukladan članku 2.14 stavak (1) Izbornog zakona BiH.
130. Sva izborna povjerenstva u Bosni i Hercegovini su uradile finansijske planove za 2018. godinu i dostavila ih mjerodavnim službama u općinama/gradovima za pripremu proračuna općine/grada za 2018. godinu, što je rezultat pravodobno poduzetih aktivnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH (lipanj – studeni 2017. godine). Pripremljene su 3 informacija o osiguranju i realizaciji sredstava za provedbu Općih izbora 2018. godine.
131. Sukladno Zaključku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 06-1-07-1-1195-1/18 od 11. 10. 2018. godine, i zahtjevom, broj: 06-1-07-1-1195-42/18 od 12. 11. 2018. godine, urađene su dvije sveobuhvatne Analize o načinu imenovanja predsjednika i članova biračkih odbora, kao i njihovih zamjenika, za Opće izbore 2018. godine, te o razlozima njihovih odustajanja iz članstva biračkih odbora neposredno pred izborni dan, kao i načinu popunjavanju biračkih odbora. Tražene podatke, nakon više urgencija putem e-maila i telefona, sva izborna povjerenstva su dostavila 04. 12. 2018. godine.
132. U 2018. godini vršena je kontinuirana korespondencija sa izbornim povjerenstvima u BiH u smislu dostavljanja odgovora na upite izbornih povjerenstava, političkih subjekata i građana, te priprema i dostava spisa koji se odnose na realizaciju zaključaka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i obavještenja o mjerodavnom postupanju izbornih povjerenstava u svezi sa tehničkim segmentom provedbe izbornih aktivnosti i primjeni podzakonskih spisa Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
133. U izvještajnom razdoblju održavana je stalna komunikacija sa izbornim povjerenstvima, putem telefona i putem e-mail-a u cilju davanja pojašnjenja i savjeta o primjeni podzakonskih spisa, kao i dostave podataka i informacija o svim tehničkim pitanjima tijekom izbornog procesa. Izbornim povjerenstvima su dostavljani svi relevantni dokumenti i informacije, kao što su naredbe Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, provedbeni spisi koje donosi Središnje izborno povjerenstvo BiH, operativni dokumenti kao što Vremenski plan rada izbornih povjerenstava za Opće izbore 2018. godine (Izborni dan), Planovi za dostavu i povrat izbornog materijala, instrukcije o postupanju i sl.

Pripremljena je i dostavljena dokumentacija izbornim povjerenstvima koja je neophodna za postupak dodjele pozicija političkih subjekata u biračkim odborima (liste političkih subjekata koji imaju pravo sudjelovanja u dodjeli pozicija za sve potrebne kombinacije za dodjelu). Pripremljeni su i materijali za ručnu dodjelu birača biračkom mjestu po zahtjevu izbornih povjerenstava.

134. Tijekom 2018. godine poslovi **koordinacije centara za birački popis** odnosili su se na praćenje rada i ažuriranje podataka vezanih za centre (evidencija o dostavljenim tjednim izvješćima, evidencija uposlenika, stanje u centrima itd.) vršena je stalna komunikacija sa centrima putem telefona i putem e-maila (provjera veza, dostavljanje popisa nepridruženih osoba, dostava podataka i informacija itd.).
135. Nadalje, vršena je analiza, praćenje i pružanje tehničke pomoći uposlenicima Centra prilikom izvršavanja propisanih mjerodavnosti, koje se odnose na određivanje biračkih mjesta, pridruživanje nepridruženih birača odgovarajućem biračkom mjestu, te registraciju birača i promjenu biračke opcije, odnosno rad na aplikacijama:
- *u aplikaciji za Pasivnu registraciju birača:* određivanje biračkih mjesta u tijeku koje je izvršena analiza biračkih mjesta putem statističkih izvješća o biračkim mjestima, promjena naziva, lokacija, pridruživanje nepridruženih birača odgovarajućem biračkom mjestu i tiskanje Odluka o određivanju biračkih mjesta; potom, aktivnosti u svezi sa promjenom biračke opcije raseljenih osoba, tijekom koje je izvršena analiza i obrada 243 zahtjeva raseljenih osoba za promjenu biračke opcije, koji su se nakon unosa i obrade koju su uradili uposlenici centara za birački popis našli među nepridruženim biračima
 - *u aplikaciji za Konsolidaciju Središnjeg biračkog popisa:* otvaranje pristupnih zaporki uposlenicima centara za birački popis za rad na aplikaciji; potpodjela biračkih mjesta, formiranje mobilnih timova, odnosno evidencija osoba koje će glasovati putem mobilnog tima, označavanje umrlih na Izvodu iz Središnjeg biračkog popisa (“*”).
136. Tijekom obavljanja navedenih poslova pripremljeno 73 spisa (dopisi, analize, izvješća itd.), razmijenjeno više od 10.000 e-mailova, i obavljeno oko 4.000 telefonskih razgovora.

1.5 Ovjera prijava političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine

137. Sukladno članku 2.9 i Poglavlju 4. Izbornog zakona BiH – Ovjera i kandidiranje za izbore, Središnje izborno povjerenstvo BiH ovjerava političke subjekte za sudjelovanje na svim razinama neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini, te potvrđuje i ovjerava kandidacijske liste. Na temelju navedenog zakonskog okvira proces ovjere političkih subjekata i kandidatskih listi odvijao se u tri (3) međusobno uvjetovane vremenske aktivnosti.

1.5.1 Ovjera prijava političkih stranaka i neovisnih kandidata

138. Obrasce za prijavu za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine preuzele su ukupno 83 političke stranke i 49 neovisnih kandidata. Sukladno odredbama Poglavlja 4. Izbornog zakona BiH, Pravilnika o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje

na Općim izborima 2018. godine i članka 2. stavak (1) točka 1. Upute o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore u BiH koji će se održati u nedjelju 7. listopada 2018. godine, rok za podnošenje prijave političkih stranaka i neovisnih kandidata istekao je 25. 5. 2018. godine u 16.00 sati.

139. Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podneseno je ukupno 72 prijave političkih stranaka i 39 prijave neovisnih kandidata.

Tablica 7. Pregled prijavljenih, ovjerenih i odbijenih političkih stranaka i neovisnih kandidata za Opće izbore 2018. godine

Politički subjekti	Prijavljeno	Ovjereno	Odbijeno	Razlog odbijanja
Političke stranke	72	69	3	<p>Pokret most 21 – nije dostavljen dokaz o uplati novčanog iznosa pristojbe za ovjeru</p> <p>Bošnjački pokret nije dostavljen potreban broj potpisa podrške niti dovoljan iznos novčanog iznosa pristojbe za ovjeru</p> <p>Kongresna narodna stranka zaštite prava boraca i građana – pravde i morala BiH nije dostavila dokaz o uplati novčanog iznosa pristojbe za ovjeru)</p>
Neovisni kandidati	39	34	5	<p>Svetozar Pudarić – prijava nije podnesena sukladno članku 8.1 stavak (2) IZ BiH</p> <p>Sejfudin Tokić – nije dostavljen dokaz o uplati novčanog iznosa pristojbe za ovjeru niti potpisi podrške</p> <p>Luka Stanić – nije dostavljen dokaz o uplati novčanog iznosa pristojbe za ovjeru, potpisi podrške niti financijsko izvješće</p> <p>Sead Nuhbegović – nije dostavljen dokaz o uplati novčanog iznosa pristojbe za ovjeru niti potpisi podrške</p> <p>Milan Bešlić – potpisi podrške nisu podneseni sukladno članku 4.4 stavak (1) IZ BiH</p>

Tablica 8 Pregled podnesenih prijava političkih stranaka i neovisnih kandidata po tijelima

Tijelo vlasti	Broj prijava političkih stranaka	Broj prijava neovisnih kandidata
Predsjedništvo Bosne i Hercegovine	20	2
Predsjednik i potpredsjednik Republike Srpske	25	22
Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH	43	-
Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH	50	-
Narodna skupština Republike Srpske	47	5
Skupštine Kantona	54	10

1.5.1.1 Provjera potpisa podrške i obrada kandidatskih obrazaca

140. Provjera dostavljenih potpisa podrške uz prijavu za ovjeru političkih subjekata, sukladno odredbama Poglavlja 4. Izbornog zakona BiH i članka 9. Pravilnika o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine, vršila se na temelju statističkog uzorka od 10% od ukupnog broja podnesenih potpisa podrške birača upisanih u Središnji birački popis, odnosno ukoliko nakon provjere uzorka nije utvrđen i validiran dovoljan broj potpisa, provjeravani su svi dostavljeni potpisi.
141. Prilikom provedbe navedenog postupka Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnesena su ukupno 537.580 potpisa podrške na propisanim obrascima od kojih je uneseno ukupno 69.601, od kojih je 56.258 zadovoljilo uvjete iz članka 4.4. Izbornog zakona BiH.

1.5.2 Ovjera prijava koalicija i listi neovisnih kandidata

142. Sukladno članku 4.12 Izbornog zakona BiH, do isteka roka za podnošenje prijave za ovjeru koalicija 19. 06. 2018. godine, utvrđenog Uputom o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti, podneseno je ukupno 38 prijava za ovjeru koalicija. Prijava za ovjeru listi neovisnih kandidata nije bilo. Rok za ovjeru istekao je 26. 06. 2018. godine, a ovjereno je ukupno 36 koalicija.
143. Za dvije koalicije je izvršeno spajanje predmeta u jedan postupak (HRVATSKO ZAJEDNIŠTVO HDZ 1990 – HSP BIH (Kod 02391) i HRVATSKO ZAJEDNIŠTVO HDZ 1990– HSP BIH (Kod 02394), a jedna koalicije je dostavila zahtjev za povlačenje prijave za ovjeru za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine (HNL – HSS STJEPANA RADIĆA (kod 02404).

1.5.3 Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidatskih listi za sudjelovanje na izborima

144. Sukladno odredbama članka 4.21 Izbornog zakona BiH i članka 2. stavak (2) Upute o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti, rok za podnošenje kandidacijskih listi političkih stranaka i koalicija istekao je 09. 07. 2018. godine u 16.00 sati. Do isteka predviđenog roka Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnesene su kandidacijske liste 58 političkih stranaka i 36 koalicija za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine, što ukupno čini 808 kandidacijskih listi sa 7.600 kandidata.
145. Od ukupnog broja podnesenih kandidacijskih listi i kandidata, Središnje izborno povjerenstvo BiH je za Opće izbore 2018. godine ovjerilo ukupno 804 kandidacijske liste sa ukupno 7.497 kandidata.
146. Od ukupno 7.497 kandidata žena je 3.119 (41, 60%), a muškaraca 4.378 (58, 40%).
147. Starosna struktura kandidata je sljedeća: 1.420 (18, 94%) kandidata su mlađi od 30 godina, dok 6.077 (81,06%) kandidata imaju 30 i više godina.
148. Kvalifikacijska struktura kandidata je sljedeća: VKV – 30 kandidata; VSS – 4.428; NK – 16; SSS – 2.628; VŠS – 318; VK – 15; MR – 1; dok 61 kandidata nije naveo stručnu spremu.

1.5.4 Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidacijskih listi za sudjelovanje na izborima – kompenzacijski mandati

149. Sukladno odredbama članka 4.24 stav (1) Izbornog zakona BiH i članka 2. stavak (2) točka 3. Upute o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore 2018. godine, rok za podnošenje kandidacijskih listi političkih stranaka i koalicija za dodjelu kompenzacijskih mandata za Opće izbore 2018. godine istekao je 08. 08. 2018. godine u 16.00 sati.
150. Podnesene su ukupno 73 kandidacijske liste za dodjelu kompenzacijskih mandata sa ukupno 842 kandidata od 41 ovjerene političke stranke, odnosno koalicije. Sve podnesene kandidacijske liste ispunile su uvjete za ovjeru.

Tablica 9 Pregled ovjerenih kandidacijskih listi za dodjelu kompenzacijskih mandata za Opće izbore 2018. godine po tijelima vlasti

Naziv tijela vlasti	Broj podnesenih kandidacijskih listi za dodjelu kompenzacijskih mandata	Broj kandidata na listama
Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine	23	275
Narodna skupština Republike Srpske	18	337
Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije BiH	21	144
Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske	11	86

1.5.5 Ždrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkom listiću za Opće izbore 2018. godine

151. Na temelju članka 5.15 stavak (2) Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je dana 12. 07. 2018. godine izvršilo ždrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkim listićima u zgradi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, sa početkom u 12:00 sati.
152. Elektronski je ždrijebano ukupno 132 politička subjekta, od toga 62 političke stranke, 36 koalicija i 34 neovisna kandidata. Proces ždrijebanja je zaustavljen kod političkog subjekta broj 72 zbog tehničke greške, a nastavljen je manualno, odnosno izvlačenjem kuglica u kojima su bili nazivi stranaka. Ždrijebanje je završeno uspješno bez primjedbi na proces ždrijebanja.

1.6 Obuka i edukacija izborne administracije

153. Središnje izborno povjerenstvo BiH sukladno članku 2.2 stavak (5) Izbornog zakona BiH ima obvezu i potrebu educirati članove tijela za provedbu izbora i sve sudionike iz oblasti izbora. U tom cilju je osnovan Centar za edukaciju Središnjeg izbornog povjerenstva BiH koji je otvoren 09. 10. 2017. godine, a predviđeno je da se tim putem realizira edukacija članova tijela za provedbu izbora.
154. Središnje izborno povjerenstvo BiH je u prosincu 2017. godine usvojilo Plan i program edukacije članova tijela za provedbu izbora, koji predstavlja opći godišnji plan kojim su detaljno razrađene aktivnosti koje će se provoditi u Centru. Na temelju navedenog Plana, u 2018. godini su realizirane sljedeće obuke:

a) **”Registracija političkih subjekata za sudjelovanje na neposrednim izborima“.**

Dana 04. 05. 2018. godine u Centru za edukaciju Središnjeg izbornog povjerenstva BiH održan je jednodnevni seminar za političke stranke i neovisne kandidate na temu ”Registracija političkih subjekata za sudjelovanje na neposrednim izborima”. Sudionici seminara su upoznati sa temama: Registracija političkih stranaka i neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima; Registracija koalicija i listi neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima i podnošenje i ovjera kandidacijskih listi i kandidata. Pozivi na seminar upućeni su predstavnicima ovjerenih političkih stranaka za Opće izbore 2014. godine i Lokalne izbore 2016. godine, kao i novoosnovanim političkim strankama, i to na e-mail adrese 109 političkih stranaka. Ukupno 54 sudionika potvrdilo je sudjelovanje u ime 41 političke stranke. Edukaciji je nazočilo ukupno 52 sudionika.

Edukacija se odvijala prema planiranom programu edukacije, a predstavnici političkih stranaka su aktivno sudjelovali u edukaciji i konstruktivno postavljali pitanja iz navedenih tema, sa posebnim osvrtom na primjere iz prakse. Sudionici edukacije su nakon završetka predavanja sudjelovali u provjeri znanja i odgovarali su na pripremljenih 10 pitanja.

Rezultati evaluacije seminara su pokazali da su sudionici ocijenili sadržaj prezentacija kao i prezentacije sa prosječnom ocjenom 4,5. Većina sudionika je izrazila zadovoljstvo uspješnom organizacijom edukacije, u smislu da su razriješili određene nedoumice koje su imali u svezi sa registracijom za sudjelovanje na izborima. Nakon održane edukacije pripremljena su najčešća pitanja sa odgovorima, radi njihove objave na internetskoj

stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kako bi političkim subjektima olakšali pristup odgovorima na najznačajnija pitanja u svezi sa procedurom ovjere i kandidiranja na izborima.

Fotografija 1. Seminar za političke stranke i neovisne kandidate

- b) **Predizborna edukativna konferencija “U susret Općim izborima 2018. godine** organizirana je u okviru Programa predizborne pomoći Vijeća Europe za Opće izbore 2018. godine u Bosni i Hercegovini.⁹ Dvodnevna predizborna konferencija održana je 19. i 20. lipnja 2018. godine na Ilidži, Sarajevo, a nazočilo je oko 200 sudionika – predstavnika općinskih/gradskih izbornih povjerenstava iz više od 120 općina/gradova u BiH, Udruga izbornih dužnosnika u BiH (UIDBiH), članova i osoblja SIP BiH i predstavnika Vijeća Europe i predstavljala je priliku za izbornu administraciju da se upozna s izmjenama i dopunama podzakonskih spisa vezanih za izborni proces, da iznese dileme i nedoumice, te razmijene svoja mišljenja i iskustva. Tijekom konferencije odgovoreno je na mnoge dileme i pitanja OIP/GIP i identificirane su oblasti koje zahtijevaju intervencije u podzakonskim spisima. Sudionici konferencije su upoznati sa izmjenama i dopunama podzakonskih spisa vezanih za izborni proces, vremenskim planom izbornih aktivnosti za Opće izbore 2018. godine, s procedurom imenovanja biračkih odbora, s propisanim procedurama akreditacije promatrača, prijema izbornog materijala i aktivnostima na izborni dan, pravilnim objedinjavanjem izbornih rezultata, te s trenutačnim izazovima u izbornom procesu i mogućim rješenjima za identificirane izazove.

⁹ Ukupna vrijednost Programa predizborne pomoći Vijeća Europe za Opće izbore 2018. godine u Bosni i Hercegovini je bila u iznosu od maksimalno 67,329.99 eura, a ukupno je utrošeno 114.679,20 KM (58.634,54 EUR).

Fotografija 2. Sudionici Konferencije “U susret Općim izborima 2018.“

- c) **Obuka „Rad na aplikaciji za Pasivnu registraciju birača“** – Sukladno Planu i programu edukacije članova tijela za provedbu izbora, edukacija uposlenika centara za birački popis, održana je u prostorijama Središnjeg izbornog povjerenstva BiH 11. i 12. 04. 2018. godine. Pozvano je 19 uposlenika centara za birački popis iz 14 općina. Naknadno je, na zahtjev Općine Kiseljak, omogućena nazočnost još dva nova uposlenika Centra za birački popis. Edukaciji u dva termina je nazočilo 17 polaznika iz 11 općina. Uz asistenciju i nadzor koordinatora za rad sa centrima za birački popis, obavljen je praktičan rad za rabljenje programa za razmjenu elektroničke pošte – Web-mail i aplikacije za Pasivnu registraciju birača.

Posebna pozornost je posvećena funkcionalnostima aplikacije za *Pasivnu registraciju birača*: pretraga po registru birača; raspoređivanje neraspoređenih birača; unos i obrada zahtjeva za određivanje biračke opcije raseljenih osoba; rad na određivanju biračkih mjesta; tiskanje odluka o određivanju biračkih mjesta; izlistavanje statističkih izvješća; ažuriranje Središnjeg biračkog popisa i dodjela biračkim mjestima (update base).

Dana 09. 07. 2018. godine u prostorijama Središnjeg izbornog povjerenstva BiH održana je naknadna obuka jednog uposlenika centra za birački popis iz Općine Han-Pijesak koji je imenovan nakon edukacije održane u travnju mjesecu 2018. godine, a sukladno Planu i programu edukacije članova tijela za provedbu izbora gdje je planirana i edukacija uposlenika centra za birački popis “po potrebi“.

- d) Obuka za rad na aplikaciji **“Vođenje i uporaba Središnjeg biračkog popisa“** – *praktični dio* – Jednodnevna edukacija na kojoj je predstavljena nova aplikacija “Vođenje i uporaba Središnjeg biračkog popisa“ održana je u Centru za edukaciju Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, dana 26. 07. 2018. godine u dva termina, i to: prvi termin 9:30–11:00 sati i drugi termin 11:30–13:00 sati. Edukacija je bila namijenjena za uposlenike centara za birački popis ili osoblje koje će raditi na spomenutoj aplikaciji iz cijele Bosne i Hercegovine.

Edukaciji se odazvalo ukupno 138 osoba, iz 121 općine i to: 117 uposlenika centara za birački popis, 8 IT administratora, 11 članova/predsjednika izbornog povjerenstva i 2 tajnika izbornog povjerenstva.

Fotografija 3. Obuka za rad na aplikaciji
“Vođenje i uporaba Središnjeg biračkog popisa” – *praktični dio*

- e) **Obvezna obuka izbornih povjerenstava osnovne izborne jedinice za rad biračkih odbora** – provedena je u okviru projekta i uz podršku Misije OSCE-a u BiH. Obuke su održane u razdoblju od 27. 08. do 05. 09. 2018. godine na sljedećim lokacijama i terminima: Bihać (27. 08.), Banja Luka (28. 08.), Tuzla (29. 08.), Brčko (30. 08.), Sarajevo (31. 08.), Trebinje (03. 09.), Mostar (04. 09.) i Livno (05. 09.).

U okviru edukacije obuhvaćene su i obrađene teme koje su od važnosti za rad biračkih odbora u BiH: kaznena i prekršajna odgovornost članova biračkih odbora, sastav biračkih odbora i pojedinačne mjerodavnosti, procedure rada biračkih odbora prije dana izbora i na sam dan izbora, brojanje glasačkih listića i popunjavanje obrazaca, procedure rada na biračkom mjestu za glasovanje u odsustvu, procedure rada na biračkom mjestu ovlaštenom za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića, procedure rada mobilnih timova i pakovanje materijala. Od ukupno 561 člana izbornih povjerenstava, obuci i/ili testiranju nije nazočilo 65 članova. Za navedenu obuku pripremljeno je 24 različita uzorka testova za testiranje predsjednika i članova biračkih odbora, kao i njihovih zamjenika. Izvršeno je fakultativno testiranje polaznika, procjena rezultata i dostava rezultata testiranja članovima izbornih povjerenstava.

Sukladno Odluci o utvrđivanju pitanja za izradu testova, kao i kriterija za provjeru znanja predsjednika, članova i njihovih zamjenika za Opće izbore 2018. godine (broj: 05-1-02-3-789-1/18 od 23. 08. 2018. godine), Središnje izborno povjerenstvo BiH je pripremlilo Listu pitanja (100 pitanja) i Listu odgovora (100 odgovora) za pripremu za testiranje članova biračkih odbora, kao i uzorke A, B i C testova za testiranje predsjednika i članova biračkih odbora, kao i njihovih zamjenika.

Za potrebe navedene edukacije, u okviru projekta i uz podršku Misije OSCE-a u BiH, uz aktivno sudjelovanje djelatnika Tajništva, pripremljen je edukativni spot “Proces brojanja glasačkih listića i evidentiranje izbornih rezultata”.¹⁰

- f) **Obuka kontrolora izbornih rezultata** provedena je, u okviru projekta i uz podršku Misije OSCE-a u BiH, na sljedećim lokacijama i terminima: Bihać (17. 09.), Banja Luka (18. 09.), Doboj (19. 09.), Sarajevo (20. 09.) i Mostar (21. 09.). Obuku su provodili djelatnici Tajništva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, uz podršku vanjskih suradnika informatičke struke. Obrađene su sljedeće teme: aplikacija za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata (power point prezentacija), informiranje polaznika obuke o održavanju i načinu testnog unosa i kontrole izbornih rezultata i na kraju, demonstracija rada na aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata.

Fotografija 4. Obuka kontrolora izbornih rezultata, Sarajevo, 20. rujan 2018. godine

- g) **Edukacija članova biračkih odbora za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH (DKP BiH)** je provedena u razdoblju od 11. 09. 2018. godine do 21. 09. 2018. godine¹¹ sukladno članku 18. stavak (1) i (3) Pravilnika o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora.¹² Predsjednici i članovi

¹⁰ Spot je dostupan na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=FBJnzUJHXOo>.

¹¹ Veleposlanstvo BiH u Beču i Počasni konzulat u Gracu (11. 09. 2018.); Generalni konzulat BiH u Berlinu (13. 09. 2018.); Generalni konzulat BiH u Minhenu (18. 09. 2018.); Generalni konzulat BiH u Štutgartu (19. 09. 2018.); Veleposlanstvo BiH u Frankfurtu (20. 09. 2018.); Veleposlanstvo BiH u Kanberi – obuka putem Skype-a (28. 09. 2018.); Veleposlanstvo BiH u Oslu – obuka putem Skype-a (02. 10. 2018.); Veleposlanstvo BiH u Beogradu obuka putem Skype-a (02. 10. 2018.); Generalni konzulat BiH u Čikagu obuka putem Skype-a (18. 09. 2018 i 19. 10. 2018.).

¹² Nakon što je Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo Odluku o određivanju biračkih mjesta za glasovanje u DKP BiH sukladno članku 15. Pravilnika o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora, Ministarstvo vanjskih poslova BiH je imalo obvezu da u roku od 10 dana od dana obavještenja o donesenoj Odluci dostavi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH prijedlog članova biračkih odbora i njihovih zamjenika u naprijed navedenim DKP-ima BiH koji su određeni za biračko mjesto za glasovanje državljana BiH, vodeći računa da predloženi kandidati ispunjavaju uvjete propisane člankom 2.2 stavak (1) Izbornog zakona BiH i članom 6.

biračkih odbora u DKP BiH i njihovi zamjenici su obučeni o načinu glasovanja i brojanju kuverti s glasačkim listićima.¹³ Nakon provedene obuke Središnje izborno povjerenstvo BiH je izvršilo provjeru znanja i uspješnim predsjednicima i članovima biračkih odbora i njihovim zamjenicima u DKP BiH dodijelilo certifikate (60 članova biračkog odbora iz 10 DKP-ova BiH). Također tijekom obuke predsjednicima biračkih odbora uručen je neosjetljivi izborni materijal (zapisnik o radu biračkog odbora, glasačka kutija, paravan glasačka kabina, set obrazaca za biračko mjesto, kandidacijske liste, kutija sa neosjetljivim materijalom).

Nadalje, sukladno članku 27. Pravilnika o provedbi izbora u BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je izvršilo primopredaju osjetljivog izbornog materijala Ministarstvu vanjskih poslova BiH, dana 20. 09. 2018. godine za dalju distribuciju prema DKP-ima BiH, kao i dio neosjetljivog.

- e) Za potrebe izborne administracije i promatrača izbornog procesa, u okviru Programa predizborne pomoći Vijeća Europe za Opće izbore 2018. godine pripremljena su i tiskana dva priručnika: 30.000 primjeraka ***Priručnika za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018.*** na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, dok je engleska verzija priručnika dostupna u elektronskom formatu; i 2.000 primjeraka ***Priručnika za promatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018.*** na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku. Priručnici su distribuirani općinskim izbornim povjerenstvima za daljnju distribuciju članovima biračkih odbora u BiH, odnosno promatračima izbornog procesa.

Pripremljena su i tiskana dva praktikuma: 600 primjeraka ***Praktikuma za izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini***; na bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku i engleskom jeziku i 500 primjeraka ***Praktikuma za financiranje izborne kampanje i političkih stranaka*** na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, dok je engleska verzija priručnika dostupna u elektronskom formatu. Praktikum su distribuirani općinskim izbornim povjerenstvima za uporabu tijekom obuke biračkih odbora odnosno političkim strankama.

Priručnici i praktikumi su dostupni na web-stranici www.izbori.ba.

Pravilnika. Također, u biračkom odboru obvezno se osigurava zastupljenost članova iz svakog konstitutivnog naroda.

¹³ Imajući u vidu da je u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje u svim DKP-ima koji su određeni za glasovanje na Općim izborima 2018. godine upisano do 300 birača, sukladno odredbama Pravilnika, birački odbori u svim DKP-ima BiH su se sastojali od predsjednika i njegovog zamjenika, i dva člana i njihovih zamjenika.

Slika 1. Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018.
(na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH)

Slika 2. Priručnik za promatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Opći izbori 2018.
(na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH i na engleskom jeziku)

Slika 3. Praktikum za izbornu povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini na jezicima u zvaničnoj uporabi u BiH i na engleskom jeziku

Slika 4. Praktikum za financiranje izborne kampanje i političkih stranaka

1.6.1 Ozvučivanje Izbornog zakona BiH i Zakona o financiranju političkih stranaka

155. Kako bi se slijepim i slabovidnim osobama omogućila dostupnost izbornog zakonodavstva na jezicima u zvaničnoj uporabi u Bosni i Hercegovini, Središnje izborno povjerenstvo BiH u suradnji sa Udrugom slijepih Kantona Sarajevo¹⁴ implementiralo projekat pod nazivom “Ozvučivanje zakona” koji je finansijski podržalo Vijeće Europe. Projektom su ozvučena dva zakona iz mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH – Izborni zakon BiH i Zakon o financiranju političkih stranaka.
156. Audioverzije zakona su dostupne na web-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH¹⁵ i Udruge slijepih Kantona Sarajevo, a CD-ovi sa audioverzijama zakona su distribuirani krovnim organizacija/saveza za slijepe i slabovidne osobe (Savez slijepih FBiH, Savez slijepih RS, kantonalne udruge itd.). Ukupna vrijednost projekta je 5.719,90 EUR ili 11.200 KM.

Slika 5. CD-ovi s audioverzijama Izbornog zakona BiH i Zakona o financiranju političkih stranaka

¹⁴ Suradnja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Udruge slijepih Kantona Sarajevo je regulirana Memorandumom o razumijevanju koji je potpisan 13. 07. 2018. godine (spis broj 04-2-50-4-694-1/18).

¹⁵ <http://www.izbori.ba/Default.aspx?CategoryID=40&Lang=3&Tag=372>.

1.6.2 Sudjelovanje u UNDP projektu “Žene u izborima u Bosni i Hercegovini”

157. Projekat “Žene u izborima u Bosni i Hercegovini”, koji implementira UNDP BiH, trogodišnji je projekat (2017. – 2020.) čiji glavni cilj je osnažiti liderstvo i sudjelovanje žena u političkom životu. Glavni partneri projekta su Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH, Gender centar Federacije BiH, Gender centar Republike Srpske, Povjerenstvo za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH i UN Women. Kroz projekat će se jačati angažiranje žena u javni život i njihova pozicija u procesu odlučivanja te osigurati da im je pružena realna i jednaka šansa kao i muškarcima na Općim izborima (2018.) i dugoročno, na narednim lokalnim izborima 2020. godine, kroz zagovaranje jednakih prava žena i njihovo sudjelovanje u politici.

Aktivnosti koje su realizirane u 2018. godini uključuju između ostalog: formiran je Projektni odbor u čiji sastav su ušle i predstavnice Središnjeg izbornog povjerenstva BiH; kreirana je Mapa puta za jednakopravnost spolova na izabranim funkcijama; Plan akcije sa šest koraka; izrađena je Metoologija i kriterij odabira liderki; metodologija i kriterij odabira jedinica lokalne samouprave; selekcija 10 jedinica lokalne samouprave; posjet izabranim jedinicama lokalne samouprave; analiza potreba za adaptaciju javnih prostora pri jedinicama lokalne samouprave, trening novinara/novinarki; dok je medijska kampanja u 2018. godini suspendirana. Nadalje, UN Women je pripremila Studiju početnog stanja o preprekama za sudjelovanje žena u politici u Bosni i Hercegovini u kojoj su definirane kratkoročne, srednjoročne i dugoročne aktivnosti.¹⁶

1.7 Informiranje birača – Edukativna i motivacijska kampanja

1.7.1 Edukativna kampanja – TV-Telop, TV-spot, radiodžingl, oglasi u tiskanim medijima

158. Sukladno zakonskoj obvezi utvrđenoj člankom 2.9 stavak (1) točka 12. Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je u 2018. godini provela edukativnu i motivacijsku kampanju za birače u BiH i birače koji žive izvan Bosne i Hercegovine, a imaju biračko pravo, s ciljem njihovog pravodobnog informiranja o svim relevantnim segmentima izbornog procesa i što veće izlaznosti birača na predstojećim izborima.

Kampanja – izbor biračke opcije – S ciljem informiranja birača i omogućavanja pravodobnog izbora biračke opcije, pripremljena su dva TV-Telopa, koji su se emitirali na javnim i privatnim TV-medijima u BiH: 1) *TV-Telop – birači koji žive izvan BiH* i 2) *TV-Telop – birači koji imaju status raseljene osobe*. Ova kampanja trajala je od dana objave izbora do 24. 07. 2018. godine kada je istekao rok za registraciju birača izvan BiH i izbora biračke opcije za raseljene osobe. Tiskani oglas “Izbor biračke opcije” objavljen je 5 puta u tri dnevna lista na pola strane u crno-bijeloj verziji na području BiH u terminima najvećeg tiraža dnevnih novina.

Kampanja “Kako glasovati” – Cilj edukativne kampanje “Kako glasovati” bio je upoznavanje birača sa svim razinama vlasti za koje se provode Opći izbori 2018. godine, te o načinu ispravnog popunjavanja glasačkog listića. Ova kampanja trajala je od 15. 09. 2018. godine do 07. 10. 2018. godine. Tiskani oglas “Kako glasovati” objavljen je 4 puta u

¹⁶ Izvor: Materijali pripremljeni i prezentirani na Drugom sastanku Projektnog odbora održanom 29. 01. 2019. godine u prostorijama UNDP BiH u Sarajevu.

tri dnevna lista na pola strane u crno-bijeloj verziji na području BiH u terminima najvećeg tiraža dnevnih novina.

KAKO GLASATI?

NA OPĆIM IZBORIMA 07. OKTOBRA 2018. GODINE GLASAT ĆE SE ZA:

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnu skupštinu Republike Srpske, predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske, skupštine kantona!

Na glasačkom listiću za:

- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
- Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine
- Narodna skupština Republike Srpske
- skupštine kantona

Vaš glasački listić bit će važeći ako:

- označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke ili koalicije ili imena jednog nezavisnog kandidata **/ILUSTRACIJA 1/**
- označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke ili koalicije i odaberete onoliko kandidata s te liste, koliko želite **/ILUSTRACIJA 2/**
- označite kvadratić pored imena jednog ili više kandidata sa samo jedne odabrane liste političke stranke ili koalicije **/ILUSTRACIJA 3/**

Glase tako što upisujete znak "X" u kvadratić pored imena kandidata.

ILUSTRACIJA 1

☒ STRANKA

1 ☐ KANDIDAT

2 ☐ KANDIDAT

3 ☐ KANDIDAT

4 ☐ KANDIDAT

ILUSTRACIJA 2

☒ STRANKA

1 ☐ KANDIDAT

2 ☒ KANDIDAT

3 ☐ KANDIDAT

4 ☒ KANDIDAT

ILUSTRACIJA 3

☐ STRANKA

1 ☒ KANDIDAT

2 ☒ KANDIDAT

3 ☐ KANDIDAT

4 ☐ KANDIDAT

Na glasačkom listiću za izbor bošnjačkog i hrvatskog člana Predsjedništva BiH naći će se imena kandidata iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda, a na glasačkom listiću za izbor srpskog člana Predsjedništva BiH naći će se imena kandidata iz reda srpskog naroda.

Vaš glasački listić bit će važeći ako:

- na glasačkom listiću odaberete i glasate samo za jednog kandidata **/ILUSTRACIJA 4/**

Na glasačkom listiću za izbor predsjednika i za potpredsjednike Republike Srpske naći će se imena kandidata iz reda sva tri konstitutivna naroda.

Vaš glasački listić bit će važeći ako:

- na glasačkom listiću odaberete i glasate samo za jednog kandidata **/ILUSTRACIJA 4/**

IZBORI 2018 IZBORI

www.izbori.ba

Slika 6. Tiskani oglas "Kako glasovati"

IZBORI 2018 IZBORI

07. oktobar 2018. godine, dan kada vi donosite odluke.

Slika 7. TV-spot

Motivacijska kampanja – Cilj motivacijske kampanje je bio da se birači animiraju da u što većem broju izađu na biračka mjesta i ostvare svoje biračko pravo. Pripremljen je TV-spot i radiodžingl koji je emitiran na svim javnim TV-stanicama i većini privatnih TV-stanica. Motivacijski TV-spot i radiodžingl emitiran je od 15. 09. 2018. godine do 07. 10. 2018. godine, namijenjen je svim biračima.

Strategija edukativne i motivacijske kampanje za potrebe izbora provedena je putem elektronskih medija, tiskanih medija te produkcijskih plakata za isticanje na biračkim mjestima. Zbog pravodobne informiranosti birača i svih sudionika u izbornom procesu, na internetskoj stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH također je objavljivan edukativno-informativni materijal.

Slika 8. Motivacijski spot

1.7.2 Edukativna kampanja – birači izvan Bosne i Hercegovine

159. Na temelju Odluke o realizaciji edukacije i informiranju birača izvan Bosne i Hercegovine Središnje izborno povjerenstvo BiH je u razdoblju od 10. 05. do 02. 07. 2018. godine organiziralo i provelo edukaciju i informiranje birača izvan BiH za Opće izbore 2018. godine u državama u kojim se nalazi značajan broj državljana BiH, odnosno izbjeglica i osoba koje privremeno borave izvan BiH (Slovenija, Švicarska, Italija, Njemačka, Francuska, Sjedinjene Američke Države, Austrija, Australija). Tijekom posjeta DKP BiH, izaslanstva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH predala su sljedeće materijale službenim osobama u elektronskoj formi i čvrstom umnošku: Vodič za prijavu birača koji borave van Bosne i Hercegovine, Obrazac prijave za glasovanje izvan BiH – PRP 1, 3. Obrazac –PRP 2, Poster “Kako glasovati“, Poster “Zlouporaba biračkog prava“ Poster “Biračko mjesto“. Birači koji glasuju putem pošte ili osobno u DKP BiH upoznati su sa rokom za registraciju birača iz inozemstva (24. 07. 2018. godine), sa procedurama za registraciju za glasovanje izvan BiH i sa uvjetima i načinom ostvarivanja biračkog prava.
160. Na temelju naprijed navedenog, Središnje izborno povjerenstvo BiH je na 41. sjednici, održanoj dana 16. 08. 2018. godine, donijelo Odluku o određivanju biračkih mjesta za glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, broj: 05-1-02-2-219-4/18. U cilju unaprjeđenja procesa, slične aktivnosti neophodno je nastaviti i u neizbornoj godini kako bi se omogućila dugotrajnija obuka. Korisno bi bilo i uspostavljanje ureda DKP/Veleposlanstava za pomoć biračima prilikom registracije za glasovanje putem DKP ili pošte.

1.8 Sigurnosni aspekti Općih izbora 2018. godine

161. Središnje izborno povjerenstvo BiH je u drugoj polovini svibnja mjeseca 2018. godine obavijestilo Ministarstvo sigurnosti BiH, relevantna ministarstva unutarnjih poslova i sigurnosne agencije da je 08. 05. 2018. godine donijelo Odluku o raspisivanju i održavanju Općih izbora u Bosni i Hercegovini.

162. Sukladno odredbama članka 14. Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine, člankom 62. stavak (1) Zakona o upravi, a u svezi sa člankom 2.1 stavak (3) Izbornog zakona BiH, koji propisuje da su “sva tijela vlasti na svim razinama i dužnosnici u Bosni i Hercegovini i diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH obavezni pomagati tijelima mjerodavnim za provedbu izbora”, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je dana 05. 07. 2018. godine donijelo Odluku o imenovanju Radne skupine za praćenje realizacije zadataka iz mjerodavnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provedbu Općih izbora u Bosni i Hercegovini¹⁷.
163. Radnu skupinu za praćenje realizacije zadataka iz mjerodavnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provedbu Općih izbora u BiH su činili predstavnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela (predsjedatelj), Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, Granične policije BiH, Državne agencije za istrage i zaštitu, Granične policije BiH; Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, Policije Brčko distrikta BiH i Ministarstva sigurnosti BiH.
164. Zadatak Radne skupine je bio praćenje realizacije aktivnosti vezanih za osiguranje objekata i distribucije izbornog materijala, razmjena informacija sa mjerodavnim policijskim agencijama u BiH o mogućim protupravnim ponašanjima u svezi sa Izbornim zakonom BiH sa Središnjim izbornim povjerenstvom BiH, te ostvarivanje kontinuirane suradnje sa drugim Operativnim štabovima za sigurnost Općih izbora u BiH koje su formirale policijske agencije za vršenje poslova iz svoje mjerodavnosti, a u cilju postizanja maksimalnog stupnja sigurnosnih uvjeta za neometano održavanje izbornog procesa u Bosni i Hercegovini.
165. Odlukom Predsjedatelja Radne skupine za praćenje realizacije zadataka iz mjerodavnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provedbu Općih izbora u BiH, a u svezi sa zaključkom Radne skupine sa sastanka održanog 27. 07. 2018. godine, formiran je Operativni štab akcije “Opći izbori 2018.” broj 20-03-04-4-1186-19/18 od 07. 08. 2018. godine koji je okupljao policijska tijela u BiH, predstavnike Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, SIPA-e, Granične policije BiH, OSA BiH, i predstavnika OEES BiH, a čiji zadatak je bio provedba i koordinacija operativnih aktivnosti.
166. Na dan održavanja Općih izbora, 07. 10. 2018. godine sve informacije su prikupljane u operativno-komunikacijskom centru 112 Ministarstva sigurnosti BiH i Operativnom centru Direkcije za koordinaciju policijskih tijela, a zatim prosljeđivane Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
167. Operativni štab “Opći izbori 2018” sa sjedištem u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela u BiH je tijekom 07. 10. 2018. godine u vrijeme glasovanja zaprimio ukupno 19 prijava o incidentima u izbornom procesu na teritoriji Federacije BiH i Brčko distrikta BiH, od toga 11 incidenata je kvalificirano kao narušavanje javnog reda i mira, dok je 8 zavedeno kao “ostali incidenti” od kojih je za dva incidenta obaviješteno Tužiteljstvo BiH, nakon čega su policijske agencije poduzele potrebne radnje na dokumentiranju po uputama i pod nadzorom Tužiteljstva BiH¹⁸. Prema informacijama Ministarstva unutarnjih poslova

¹⁷ Spis Ministarstva sigurnosti BiH, broj 12-01-04-7-4406-16/18 od 05. 07. 2018.

¹⁸ Informacije dostavljene putem e-maila 07. 10. 2018. godine u dva termina (19:47 i 21:04 h).

Republike Srpske (Štab akcije “Izbori 2018.”) na teritoriji Republike Srpske na dan izbora zabilježeno je 7 remećenja javnog reda i mira i ostalih incidenata¹⁹.

168. Policijski djelatnici ministarstava unutarnjih poslova i sigurnosnih agencija su u razdoblju od rujna do kraja prosinca 2018. godine obavljali poslove fizičkog osiguranja zgrade Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, skladišta Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, Glavnog centra za brojanje te osiguranje distribucije i pratnje konvoja s izbornim materijalom i pratnje izbornog materijala do Glavnog centra za brojanje. Operacije na terenu je koordinirao Operativni štab akcije “Opći izbori 2018.” na čelu sa Direkcijom za koordinaciju policijskih tijela.
169. Opća je ocjena da su izbori protekli u mirnoj atmosferi bez obzira na prijetnje upućene članovima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, pogotovo one upućene putem društvenih mreža.

1.9 Donacija transparentnih glasačkih kutija

170. Na zahtjev Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, Misija OEES-a u BiH u suradnji sa veleposlanstvima Kraljevine Norveške, Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Sjedinjenih Američkih Država u BiH, osiguralo je 10.000 transparentnih glasačkih kutija i 60.000 sigurnosnih pečata za kutije čime je Bosna i Hercegovina napravila veliki iskorak i pridružila se zemljama koje na transparentniji način provode izbore.²⁰
171. Pored nabavke transparentnih glasačkih kutija, sukladno Dodatku Memorandumu o razumijevanju potpisanom dana, 31. 08. 2018. godine između Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Organizacije za evropsku sigurnost i suradnju – Misija u BiH (OEES BiH), OEES BiH je Središnjem izbornom povjerenstvu BiH pružila pomoć u: oblasti informacijskih tehnologija, u svrhu komunikacije i izrade Tabličnog prikaza rezultata općinskih izbornih povjerenstva (OIP) i njihovog dostavljanja SIP-u BiH; obuke djelatnika OIP-a za verifikaciju izbornih rezultata; izradi jednoobrazne i poboljšane metodologije provedbe obuke; obukama članova OIP-a i nadzor nad obukom članova biračkih odbora; izradi edukativnog videozapisa o procedurama brojanja glasova i verifikacije rezultata, te pravilnom popunjavanju odgovarajućih obrazaca na biračkim mjestima.

¹⁹ Objedinjena informacija MUP RS dostavljena 07. 10. 2018. u 20.14 h. Broj protokola SIP BiH: 04-50-4-992-13/18.

²⁰ Primopredaja transparentnih glasačkih kutija i sigurnosnih pečata izvršena je dana 26. 09. 2018. godine između predstavnika Misije OEES u BiH i predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, o čemu je sačinjen zapisnik o primopredaji. Sa datumom primopredaje vlasništvo nad transparentnim glasačkim kutijama je preneseno na Središnje izborno povjerenstvo BiH (Sporazum o donaciji, broj: 07-1-16-2-823-6/2018 od 03. 10. 2018. godine). Odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 07-1-16-2-823-1/18 od 31. 08. 2018. godine je utvrđeno da se transparentne glasačke kutije predaju na rabljenje izbornim povjerenstvima osnovnih izbornih jedinica koje se obvezuju da postupaju, čuvaju i vode evidenciju o transparentnim glasačkim kutijama po instrukciji Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

Fotografija 5. Donirane transparentne glasačke kutije

Fotografija 6. Potpisivanje Dodatka Memorandumu o razumijevanju između SIP BiH i OESS BiH

1.10 Rad Glavnog centra za brojanje

172. Postupajući prema odredbi članka 2.9 stavak (1) točka 2. i članka 5.22 stavak (2) i (3) Izbornog zakona BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je:

- na 15. sjednici održanoj 26. 04. 2018. godine, donijelo je Odluku o uspostavljanju Glavnog centra za brojanje za pripremu i provedbu Općih izbora 2018. godine, koji su održani u nedjelju, 07. listopada 2018. godine,
- na 36. sjednici održanoj 26. 07. 2018. godine, usvojilo Pravilnik o organizaciji i utvrđivanju rezultata glasovanja u Glavnom centru za brojanje za Opće izbore 2018. godine i donijelo Odluku o imenovanju ravnatelja i zamjenika ravnatelja Glavnog centra za brojanje
- na 51. sjednici održanoj 13. 09. 2018. godine, donijelo Odluku o izmjeni Odluke o imenovanju ravnatelja i zamjenika ravnatelja Glavnog centra za brojanje za Opće izbore 2018. godine.

173. Glavni centar za brojanje je bio smješten u objektu "ZOI 84" d.o.o. OC "Zetra" u Sarajevu i u njegovom radu, osim uposlenika Tajništva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, sudjelovali su i vanjski suradnici, njih ukupno 423, koji su bili raspoređeni u 3 (tri) smjene, na bazi 24-satnog radnog dana. Radilo se uglavnom o osobama sa stečenim iskustvom na istim poslovima, izabranim na javnom natječaju.

174. Za Opće izbore 2018. godine u Glavnom centru za brojanje je realiziran pilot-projekat "Videonadzor Glavnog centra za brojanje", procijenjene vrijednosti 15.000 KM. Cjelokupni proces brojanja je sniman 24 sata, sa 8 kamera od kojih su 4 pokrivale prostor brojanja, a 4 prostor verifikacije i pripreme materijala. Pored kamera rabljen je serverski sustav za pohranjivanje podataka NAS, koji su se snimali sve vrijeme rada Glavnog centra za brojanje.

Fotografija 7. Sala za brojanje – snimljeno videonadzorom

175. Realizacija navedenog pilot-projekta je pored povećanja transparentnosti u radu Glavnog centra za brojanje omogućila da se sa središnjeg mjesta svaka sporna situacija može ponovno pregledati i utvrditi činjenično stanje.
176. Pilot-projekat je opravdao potrebu da se uvede videonadzor u Glavni centar za brojanje te otvorio nove mogućnosti rabljenja videonadzora u poboljšanju procedura i analizi poslovnih procesa u Glavnom centru za brojanje.

Fotografija 8. Verifikacija glasačkih paketa izvan BiH

177. Manji problemi u realizaciji pilot-projekta zbili su se zbog nedostatka prostora za pohranu snimaka i ukoliko se uvede videonadzor potrebno je osigurati dodatno tehničko osoblje koje će biti zaduženo za održavanje i pohranu snimaka.
178. U razdoblju od 07. do 26. listopada 2018. godine u Glavnom centru za brojanje prebrojano je ukupno **67.706**^{21*} glasačkih paketa, odnosno **268.946** glasačkih listića sljedećih kategorija:

Tablica 10 Ukupno verificiranih glasačkih paketa u Glavnom centru za brojanje

Kategorija	Verificirano ima potpis	Odbijeno zbog pogrešne kombinacije glasačkih listića u fazi sortiranja	Pripremljeno za brojanje kuverti
Glasačkih paketa birača izvan BiH (Pošta)	50.469	139	50.330
Glasačkih paketa birača koji su glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima (Potvrđeni)	3.262	28	3.234
Glasačkih paketa birača koji su glasovali putem mobilnog tima (Mobilni timovi)	10.281	16	10.265
Glasačkih paketa birača koji su glasovali u odsustvu (Odsustvo)	2.893	9	2.884
Glasačkih paketa birača koji su glasovali u diplomatsko- konzularnim predstavništvima (DKP)	801	0	801
Ukupno GCB	67.706	192	67.514

Tablica 11 Ukupan broj prebrojanih glasačkih listića po kategorijama

	Ukupno	Važeći glasački listići	Nevažeći glasački listići
Pošta	200.363	196.964	3.399
Potvrđeni	12.841	11.537	1.304
Odsustvo	11.525	9.117	2.408
DKP	3.194	3.004	190
Mobilni timovi	41.023	39.109	1.914
Ukupno glasačkih listića BiH	268.946	259.731	9.215

179. U Glavnom centru za brojanje izvršena je provjera za **631 osobu** koje su Središnjem izbornom povjerenstvu BiH dostavile prigovor/prijavu da je došlo do zlouporabe biračkog prava prilikom registracije birača putem pošte. Nakon izvršenih provjera verificiranih glasačkih paketa, **373 osobe** sa navedenog popisa su identificirane i utvrđeno je sljedeće:

²¹ *Razlike u odnosu na rezultate su nastale jer u pojedinim glasačkim paketima nisu dostavljeni svi listići. Bazirano na temelju verificiranih glasačkih paketa (kuverti). U rezultatima je stanje glasačkih listića.

- za 103 osobe koje se navode u dostavljenom popisu nije uručen glasački materijal;
- 192 osobe su glasovale na nepotvrđenim glasačkim listićima (glasački paketi su stigli putem pošte u Glavni centar za brojanje);
- 16 osoba je glasovalo putem mobilnog tima (glasački paketi su stigli putem pošte u Glavni centar za brojanje) i
- 62 osobe nisu glasovale nepotvrđenim glasačkim listićima, ali nakon izvršene verifikacije je utvrđeno da su glasački paketi sa podacima osoba koje su prijavile zlouporabu, dostavljeni u Glavni centar za brojanje.

180. Ukupno neuруčenih paketa biračima izvan Bosne i Hercegovine je bilo 6.685 ili 10%.
181. Prema odlukama Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u Glavnom centru za brojanje vršeno je ponovno brojanje za 90 biračkih mjesta na 118 razina.
182. Za praćenje rada Glavnog centra za brojanje Središnje izborno povjerenstvo BiH akreditiralo je ukupno 832 promatrača u ime političkih subjekata, udruga građana i međunarodnih organizacija i institucija.
183. U razdoblju od 07. 10. 2018. do 27. 01. 2018. godine u Glavnom centru za brojanje, boravio je 81 promatrač: 71 promatrač u ime 16 različitih političkih stranaka, 7 promatrača u ime 2 udruge građana i 3 promatrača predstavnika međunarodnih organizacija.
184. Za rad sa promatračima u Glavnom centru za brojanje, u svakoj radnoj smjeni, bile su zadužene po tri osobe. Pored videonadzora koji je bio emitiran na displeju u prostoru za odmor, promatrači su imali i neposredan uvid u svaki dio procesa u Glavnom centru za brojanje. Opća ocjena koja se može iznijeti u pogledu rada sa promatračima političkih stranaka jeste da je ovaj proces karakterizirala dobra razina suradnje, neposredna komunikacija i otklanjanje svih nejasnoća tijekom samog rada.
185. Glavni centar za brojanje svakodnevno su posjećivali predstavnici tiskanih i elektronskih medija o čemu je vođenja posebna evidencija, a ukupno 21 medijska kuća izvješćivala je o radu Glavnog centra za brojanje. Novinari su se izravno javljali u program i izvješćivali iz Glavnog centra za brojanje ili su informacije tražili putem telefona ili prilikom posjeta. Svakoј medijskoј kući su date tražene informacije i profesionalan odnos prema medijima doprinijeli su transparentnosti i javnosti u radu Glavnog centra za brojanje.
186. Višegodišnji problem u radu Glavnog centra za brojanje je osiguranje X ray uređaja i metal detektor vrata koji koriste služba osiguranja Glavnog centra za brojanje. Prethodna dva izborna ciklusa, Glavni centar za brojanje je ovu opremu posuđivao od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, a ovim uređajima je istekao uporabni vijek. Za naredne izborne ciklus potrebno je da se osiguraju sredstva za nabavku ove opreme, odnosno definira koja sigurnosna agencija će u navedenom razdoblju osigurati uređaj iz svojih rezervi. Nadalje, potrebno je osigurati i mobilni videonadzor koji bi se koristio pored nadgledanja prebrojavanja u svrhu sigurnosti Glavnog centra za brojanje.

1.11 Promatrači izbornog procesa

187. Sukladno članku 17.3, 17.4 i 17.5 stavak (2) Izbornog zakona BiH i Uputi o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 41/18), Središnje izborno povjerenstvo BiH mjerodavno je za akreditiranje izbornih promatrača političkih subjekata koji će promatrati rad Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i rad Glavnog centra za brojanje, međunarodnih promatrača i promatrača udruga građana.
188. Za Opće izbore 2018. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH akreditiralo je ukupno 23 politička subjekta za promatranje rada Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Glavnog centra za brojanje, 14 udruga građana i 44 međunarodne organizacije.
189. Središnje izborno povjerenstvo BiH je akreditiralo ukupno 6.207 promatrača i to 5.384 promatrača iz 14 udruga; 689 promatrača iz 44 međunarodne organizacije i 134 promatrača iz 23 politička subjekta.
190. Zbog neispunjavanja jednog od kriterija za akreditaciju (članstvo u biračkim odborima, kandidatura na predstojećim izborima, nositelj mandata) Središnje izborno povjerenstvo BiH je odbilo zahtjev za akreditiranje za ukupno 171 promatrača političkih subjekata i udruga.
191. Zahtjev za akreditiranje promatrača jedne (1) udruge Središnje izborno povjerenstvo BiH je odbilo u cijelosti, s obzirom na to da je u postupku provjere ispunjavanja uvjeta za akreditiranje utvrđeno da je navedena udruga uključeno u aktivnosti u ime ovjerene političke stranke.
192. Prema podacima koji su dostavila 143 općinska/gradska izborna povjerenstva, akreditirano je ukupno 58.083 promatrača političkih subjekata za promatranje rada izbornih povjerenstava, centara za birački popis i rada na biračkim mjestima.
193. Najveći broj izbornih promatrača akreditirali su gradovi Banja Luka (5.486) i Bijeljina (4.312). Općinsko izborno povjerenstvo Istočni Drvar nije imalo podnesenih zahtjeva za akreditiranje promatrača.
194. Od ukupno 128 političkih subjekata koji se pojavljuju na glasačkom listiću, 115 je akreditiralo izborne promatrače kod općinskih/gradskih izbornih povjerenstava. Najveći broj izbornih promatrača akreditirala je politička stranka SDA – Stranka demokratske akcije i to ukupno 5.194 kod 95 općinskih/gradskih izbornih povjerenstava.
195. Središnje izborno povjerenstvo BiH je u 2018. godini ugostilo međunarodne promatrače, predstavnike tijela za provedbu izbora iz Republičkog izbornog povjerenstva Srbije, Državnog izbornog povjerenstva Hrvatske, Središnjeg izbornog povjerenstva Ruske Federacije, Vrhovnog izbornog vijeća Turske, Središnjeg izbornog povjerenstva Moldavije, Državnog izbornog povjerenstva Republike Koreje, Središnjeg izbornog povjerenstva Bugarske i Državnog izbornog povjerenstva Sjeverne Makedonije.
196. S ciljem što lakšeg praćenja izbornog procesa u BiH, Središnje izborno povjerenstvo BiH je 08. 10. 2018. godine, u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH organiziralo obuku za međunarodne promatrače, na kojoj su promatrači upoznati s njihovim pravima i obvezama

pri praćenju izbornog procesa, a praktičnim pokazom je simuliran rad biračkog odbora na dan izbora.

Fotografija 9. Međunarodni promatrači – predstavnici tijela za provedbu izbora

Fotografija 10. Seminar za promatrače izbornog procesa 2018. godine

Fotografija 11. Simulacija rada na biračkog mjestu

197. Promatrači koji su akreditirani za promatranje rada Središnjeg izbornog povjerenstva BiH mogli su promatrati i tiskanje glasačkih listića. Prema evidenciji samo jedan promatrač iz političke stranke SDS je dana 26. 09. 2018.godine u tiskari Atlantik bb Banja Luka zajedno sa predstavnicima 5 TV-kuća i 3 novinske agencije, promatrao proces uništavanja grafičkih ploča i škarta koji je nastao prilikom tiskanja ili dorade glasačkih listića.

1.11.1 Ocjena međunarodnih promatrača

198. Međunarodna promatračka misija Ureda OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava (OESS/ODIHR) – ODIHR IPM je 03. 09. 2018. godine otvorila ured u Sarajevu u kojem je bilo stacionirano 16 stručnjaka, dok su 22 dugoročna promatrača raspoređena diljem zemlje. Misija je ostala u Bosni i Hercegovini do 19. 10. 2018. godine kako bi pratila postizborna zbivanja. Na dan izbora je bilo raspoređeno 316 promatrača iz 43 zemlje, uključujući 249 dugoročno i kratkoročno angažiranih promatrača koje je postavio ODIHR, kao i izaslanstvo od 27 članova iz Parlamentarne skupštine OESS-a, izaslanstvo od 23 člana iz Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, delegaciju od 9 članova Europskog parlamenta te izaslanstvo od 8 članova iz Parlamentarne skupštine NATO-a.
199. Međunarodni promatrači ODIHR IPM su promatrali otvaranje na 128 biračkih mjesta, a glasovanje na 1.232 biračka mjesta diljem zemlje. Brojanje glasova je promatrano na 126 biračkih mjesta. Proces izrade zbirnih rezultata je promatran u 95 općinskih izbornih povjerenstava (OIP).²²

²² BOSNIA AND HERZEGOVINA GENERAL ELECTIONS 7 October 2018 ODIHR Election Observation Mission Final Report, Varšava, 25. siječanj 2019., str.5.
<https://www.osce.org/odihr/elections/bih/409905?download=true>

200. Opća je ocjena međunarodnih promatrača da se “Središnje izborno povjerenstvo BiH bavilo svojim osnovnim zadacima i adekvatno upravljalo izborima. SIP BiH je, međutim, često kritizirano zbog tehničkih priprema za izbore. Također se suočava s izazovima zbog nedostatka administracije i ograničenog proračuna.”²³.
201. Promatrači Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe jedina su međunarodna misija koja je nadgledala kantonalne izbore u Bosni i Hercegovini i fokusirali su se samo na te izbore. Na dan izbora bilo je nazočno 18 promatrača iz 17 zemalja i bili su na 150 biračkih mjesta. Također su obišli glavni centar, gdje se vrši brojanje, tako da su vidjeli novu tehnologiju koja je primijenjena ovaj put (videonadzor). Prema ocjeni promatrača Kongresa lokalnih i regionalnih tijela vlasti Vijeća Europe izborni dan je protekao u najboljem redu, a izbori bili jako dobro pripremljeni.²⁴

1.12 Dan održavanja Općih izbora 07. 10. 2018. godine

202. Na dan izbora birači su glasovali na 5.804. biračka mjesta: od čega 5.380 redovitih, 128 u odsustvu, 141 za glasovanje osobno u mjestu boravišta iz 1991. godine, 145 glasačkih mjesta za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićem i 10 biračkih mjesta u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu.
203. Na dežurne telefonske linije u sjedištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH gdje je formiran call-centar zaprimane su poruke prvenstveno o tehničkim i proceduralnim pitanjima, kao i nedostacima druge vrste općinskih izbornih povjerenstava u Bosni i Hercegovini koje su uočene na dan izbora, te se hitno reagiralo i vršene su intervencije.
204. Uz stalno osoblje Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, dodatno je angažirano po 10 osoba u dvije smjene, a koji su pratili unos podataka o otvaranju biračkih mjesta i odzivu birača, te su bili raspoređeni na dežurnim telefonima, a u slučaju bilo kakvih tehničkih nedostataka reagirali su prema koordinatorima za rad sa općinskim izbornim povjerenstvima. Na dežurnim telefonima zaprimljeno je više stotina poziva birača, izbornih povjerenstava, predstavnika političkih subjekata, NVO sektora i dr.
205. Na dan održavanja Općih izbora 07. 10. 2018. godine, na dežurne infolinije 033/251 331 i 033/251 332, zaprimljeno je ukupno 283 poziva koji su se odnosili na: provjera biračkog mjesta (162 poziva); zlouporaba osobnih podataka i dokumenata (neovlaštene prijave) – 25 poziva; registrirani poštom žele glasovati na nepotvrđenim glasačkim listićima (13); nepravilnosti na biračkim mjestima (10); oduzeto pravo glasa (4); zahtjev za mobilni tim (4); ostalo: prigovor na rad mobilnih timova, neposjedovanje validnih identifikacijskih dokumenata, umrli na biračkom popisu, pozivi izvan BiH – zašto nisu primili glasačke pakete (65 poziva). Putem e-maila odgovoreno je na 63 upita.
206. U svezi sa pozivima koji su zaprimljeni na izborni dan, zahtjevi za mobilni tim su se odnosili na osobe koje su se neposredno pred izbore povrijedili ili razboljeli i nisu u mogućnosti pristupiti glasovanju na redovitom biračkom mjestu; prigovori su se odnosili na nemogućnost glasovanja birača zbog isteklih dokumenata, promjene dokumenata u

²³ *Ibid*, str.3.

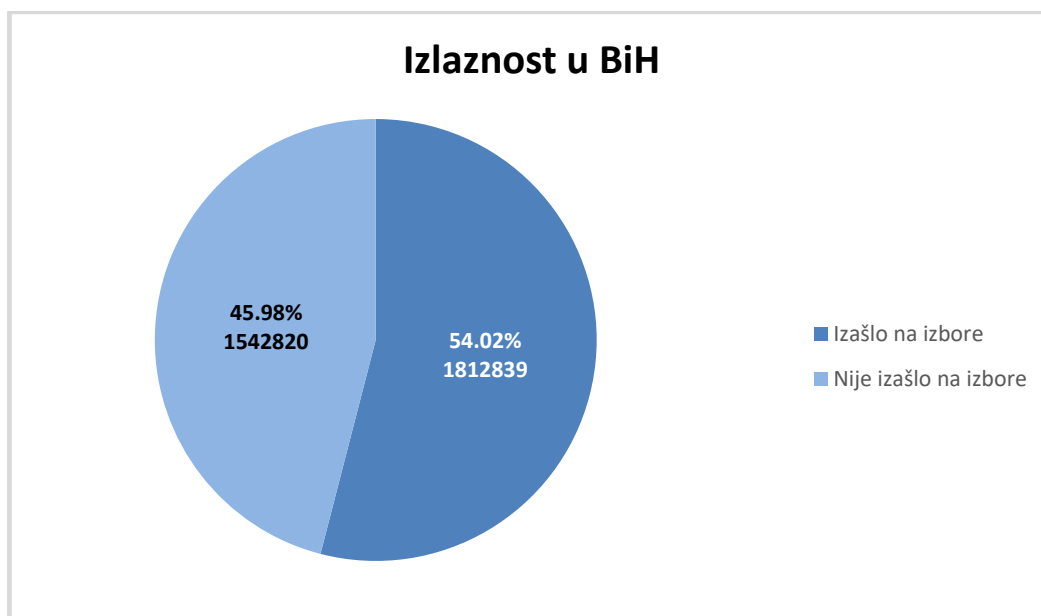
²⁴ Iz Intervjua Stewart Dickson, Šef misije Kongresa <https://faktor.ba/vijest/trebalo-bi-razdvojiti-kantonalne-i-opce-izbore-u-bih/6549>.

međuvremenu, uočene nepravilnosti birača na biračkom mjestu, nemogućnost pronalaska birača na biračkom mjestu itd. U poslijepodnevnim satima putem e-maila su počeli stizati zahtjevi za provjeru da li je iskorišteno pravo glasa osoba koje nisu izašla na svoja biračka mjesta, do 20:30 h stiglo je 145 zahtjeva. Pitanja vezana za glasovanje izvan BiH odnosila su se u najvećem broju na birače čije prijave za glasovanje izvan BiH su odbijene, prijava zlouporabe osobnih dokumenata, mogućnost glasovanja nepotvrđenim glasačkim listićima, te o kašnjenju u prijemu pošiljki sa glasačkim materijalom.

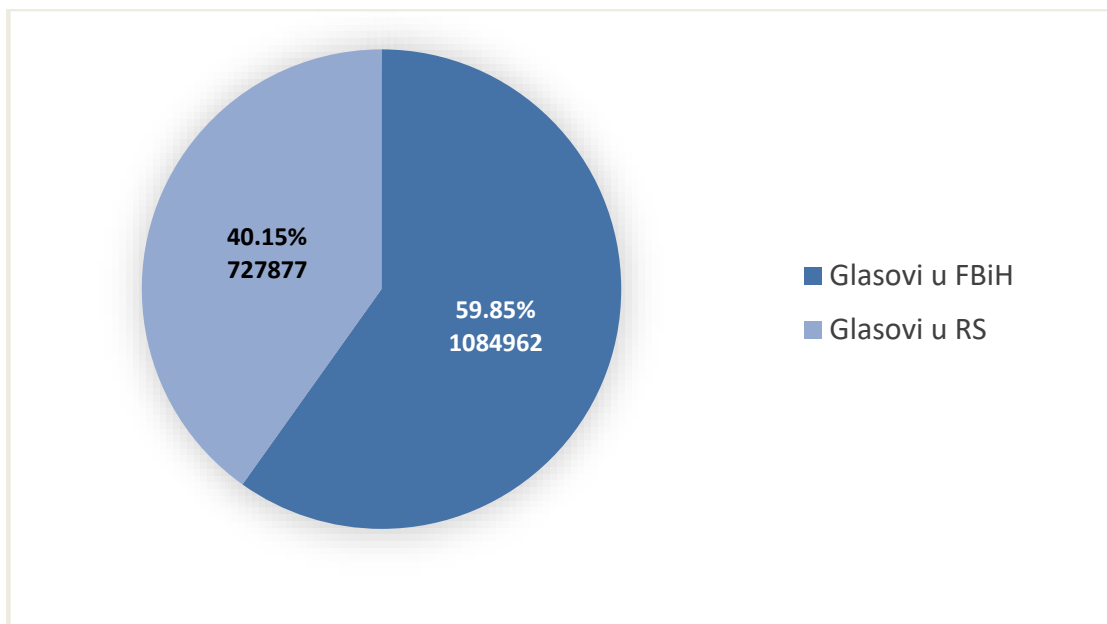
207. Stručno osoblje Središnjeg izbornog povjerenstva BiH je kontinuirano pružalo informacije općinskim/gradskim izbornim povjerenstvima, političkim subjektima i građanima koji su se obraćali putem telefona i e-maila. Također, stručno osoblje bilo je na raspolaganju i akreditiranim promatračima u ime političkih subjekata i međunarodnih organizacija, za pružanje tehničkih pojašnjenja i statističkih podataka o provedbi izbora, pri čemu je naročito bila izražena suradnja sa međunarodnom promatračkom misijom OEES-ODIHR.

1.13 Odziv birača na Općim izborima 2018. godine

208. Na Općim izborima 2018. godine glasovalo je ukupno 1.812.839 birača ili 54,02% birača sa pravom glasa od čega je izlaznost u Federaciji BiH bila 59,85%, a u Republici Srpskoj 40,15%.
209. Najveći odziv birača u odnosu na broj upisanih birača zabilježen je u općini Istočni Stari Grad kojoj je od ukupno upisanih 1130 birača na izbore izašlo 912 birača ili 80,70%, dok je najmanji odziv birača u odnosu na broj upisanih zabilježen u općini Usora u kojoj je od ukupno upisanih 5877 birača na izbore izašlo 1775 ili 30,20%.

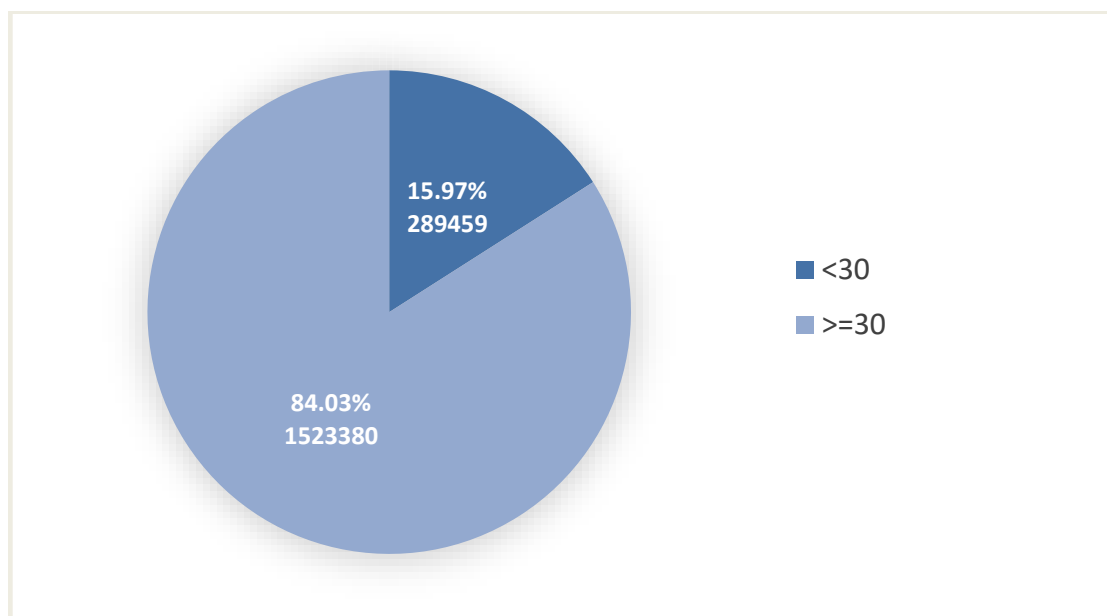

Grafikon 1. Odziv birača na Općim izborima 2018. godine

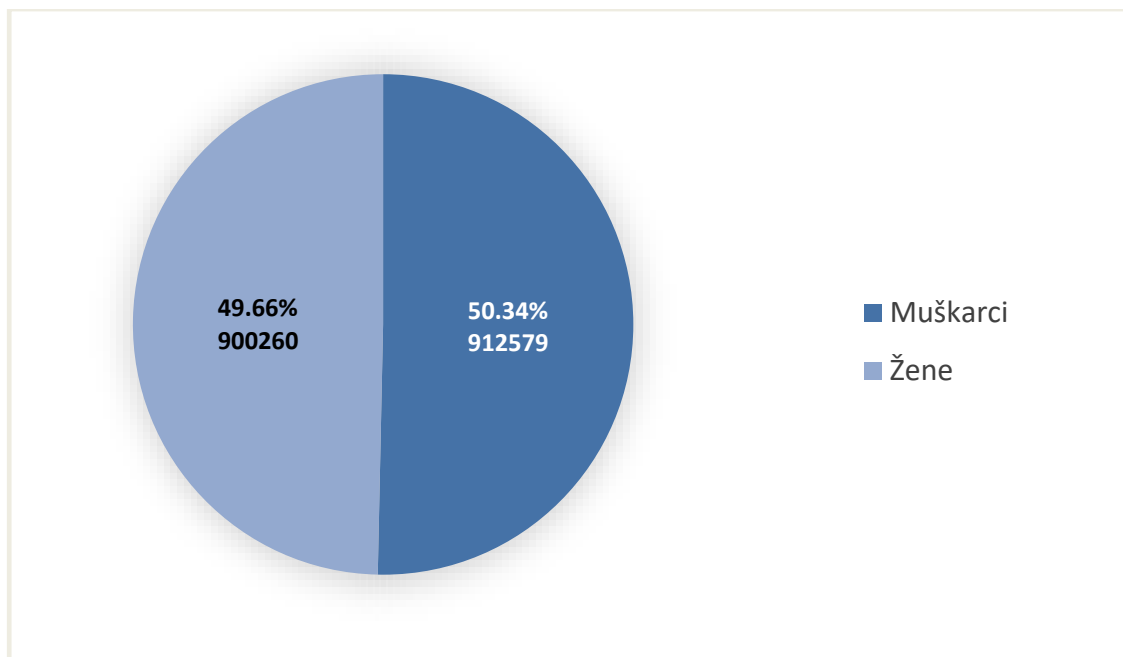
Grafikon 2. Odziv birača po entitetima

210. Starosna struktura birača koji su glasovali je sljedeća: 84,03% birača imaju 30 i više godina starosti, a 15,97% birača su mlađi od 30 godina.

Grafikon 3. Starosna struktura birača koji su glasovali

211. Prema spolnoj strukturi na Općim izborima je glasovalo 50,34% muškaraca i 49,66% žena.

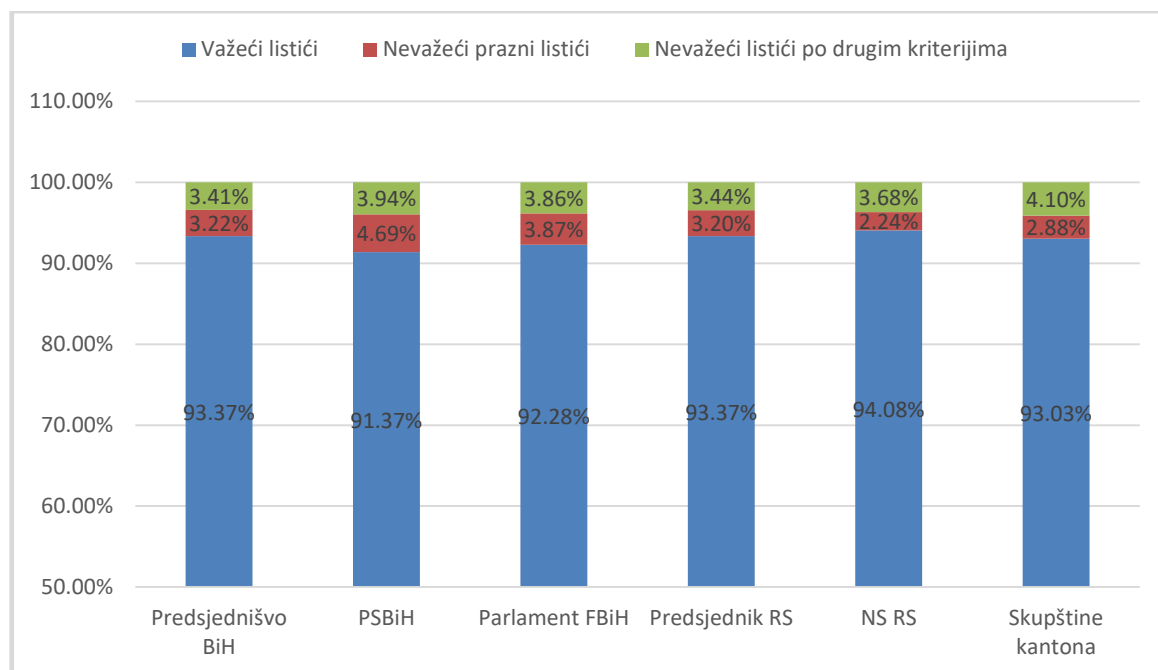
Grafikon 4. Spolna struktura birača koji su glasovali

1.14 Nevažeći glasački listići

212. Osnovna karakteristika svih do sada provedenih izbora u Bosni i Hercegovini je povećan broj nevažećih glasačkih listića u odnosu na izborni standard koji se kretao od 3,41% za izbor članova Predsjedništva BiH do 4,10% za skupštine kantona.
213. Najveći broj nevažećih glasačkih listića je u postupku izbora zastupnika u županijskim skupštinama gdje je riječ o izuzetno velikom broju kandidata i glasačkom listiću većih dimenzija.

Tablica 12 Pregled važećih i nevažećih glasačkih listića

Naziv tijela	Ukupno važećih listića [%]	Nevažeći prazni listići [%]	Nevažeći listići po drugim kriterijima [%]
Predsjedništvo BiH	93.37%	3.22%	3.41%
Parlamentarna skupština BiH	91.37%	4.69%	3.94%
Parlament Federacije BiH	92.28%	3.87%	3.86%
Predsjednik /potpredsjednici Republike Srpske	93.37%	3.20%	3.44%
Narodna skupština Republike Srpske	94.08%	2.24%	3.68%
Skupštine kantona	93.03%	2.88%	4.10%

Grafikon 5. Pregled važećih, nevažećih i praznih listića po različitim razinama

214. Biračka mjesta koja su identificirana sa najvećim brojem nevažećih glasačkih listića su prikazana u narednoj tablici.

Tablica 13 Biračka mjesta sa najvećim brojem nevažećih glasačkih listića

Naziv tijela	BM	Glasalo	Važeći listići	Ukupno nevažeći sve kategorije	Prazni listići	Nevažeći listići
Predsjedništvo BiH	083B061	459	137	322	0	322
Parlamentarna skupština BiH	057A010	391	191	200	135	65
Parlament FBiH	167A015	545	413	132	100	32
Predsjednik RS	012B006	601	512	89	43	46
Narodna skupština RS	088B005	543	461	82	54	28
Skupštine kantona	117A002	439	363	76	33	43

215. Razlozi zbog kojih se javljaju nevažeći glasački listići su u velikoj mjeri: iskazivanje nezadovoljstva; neinformiranost i nedovoljna upućenost u način glasovanja i pretvaranje važećih u nevažeće glasačke listiće.

1.15 Utvrđivanje izbornih rezultata

216. Prvi preliminarni rezultati Općih izbora 2018. godine su objavljeni u ponoć na dan izbora 07. 10. 2018. godine i nakon toga su osvježavani na internetskoj stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH sukladno članku 5.29a Izbornog zakona BiH – dva puta

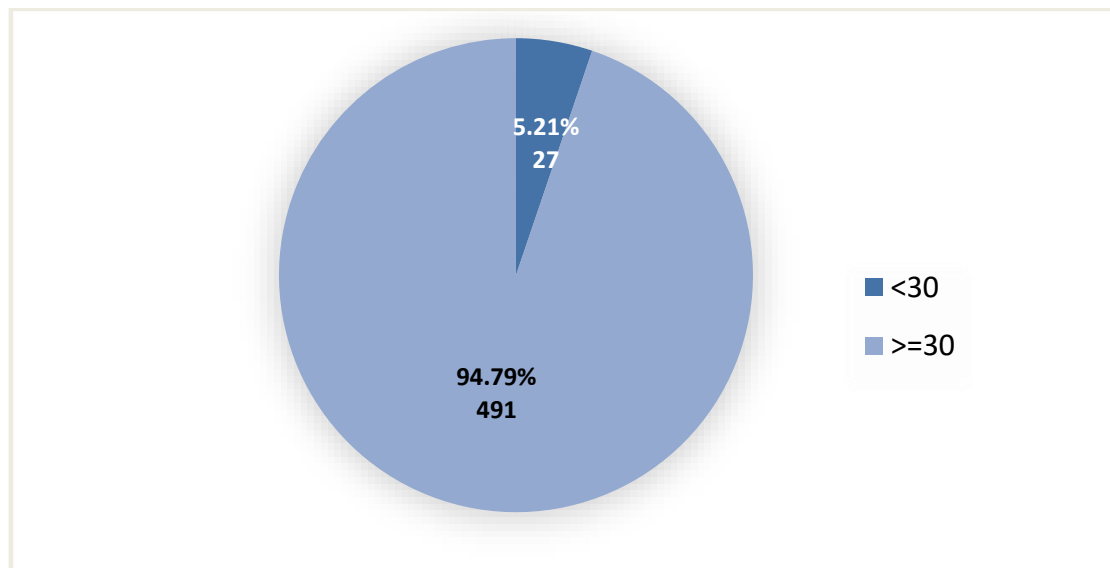
tijekom naredna 24 sata; u narednih pet dana svaka 24 sata; narednih dana svakih 48 sati, sve do objavljivanja konačnih, službenih i kompletnih rezultata izbora.

217. Nakon objedinjavanja i kontrole rezultata Središnje izborno povjerenstvo BiH je u zakonom utvrđenom roku (30 dana od dana objavljivanja izbora) na 81. sjednici održanoj 06. 11. 2018. godine, donijelo Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini, koji su održani 7. listopada 2018. godine.

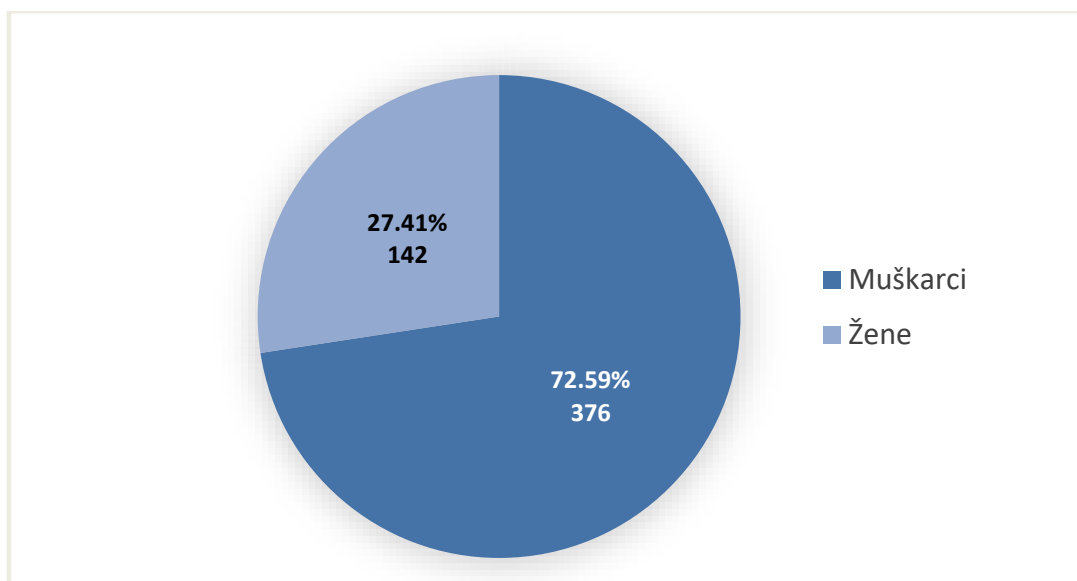
Tablica 14 Izabrani kandidati na Općim izborima 2018. godine

	Ukupno mandata	Redoviti mandati	Kompenzacijski mandati
Predsjedništvo BiH	3	3	0
Parlamentarna skupština BiH	42	30	12
Parlament FBiH	98	73	25
Predsjednik RS	3	3	0
Narodna skupština RS	83	63	20
Skupštine kantona	289	289	0
Ukupno	518	461	57

218. Od ukupno izabranih 518 kandidata na Općim izborima 2018. godine 491 (94,79%) kandidata imaju 30 i više godina starosti, a 27 ili 5,21% su mlađi od 30 godina starosti.

Grafikon 6. Starosna struktura izabranih kandidata

Grafikon 7. Spolna struktura izabranih kandidata

219. Spolna struktura izabranih kandidata je sljedeća: 376 izabranih kandidata ili 72,59% su muškarci, a 142 ili 27,41% su žene.
220. Nakon provedenih Općih izbora 2018. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH je pripremilo i dodijelilo uvjerenja o dodjeli mandata za 518 izabranih dužnosnika, te jednak broj izjava o prihvatanju/odbijanju mandata, potvrda o prijemu uvjerenja o dodjeli mandata i izjava o imovinskom stanju.
221. Nakon što je 12 dužnosnika izabranih na Općim izborima 07. 10. 2018. godine odbilo prihvatiti osvojeni mandat, proveden je postupak provjere sljedećih kvalificiranih kandidata, te je doneseno 12 upravnih spisa kojima je mandat dodijeljen sljedećim kvalificiranim kandidatima.

Tablica 15 Pregled odbijenih mandata nakon Općih izbora 2018. godine

Tijelo vlasti	Broj odbijenih mandata
Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH	2
Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH	1
Narodna skupština Republike Srpske	3
Skupštine kantona u Federaciji BiH	6
UKUPNO	12

1.16 Efekti ponovnog brojanja glasačkih listića

222. Središnje izborno povjerenstvo BiH je naredilo ponovno brojanje glasačkih listića sa 93 biračka mjesta iz 20 općina/gradova po pojedinim razinama vlasti i to na nekim biračkim mjestima po političkim subjektima i kandidatima, a na nekim biračkim mjestima po kandidatima istog političkog subjekta.
223. Ponovna brojanja glasačkih listića sa 15 biračkih mjesta rezultirala su promjenama u svezi sa dodjelom mandata ili promjenom redoslijeda kandidata na listi.
224. Usvojeni zahtjevi tri akreditirana promatrača i naređeno brojanje glasačkih listića na tri biračka mjesta u Širokom Brijegu za razinu Skupština Kantona 8 po kandidatima političkog subjekta Hrvatska republikanska stranka.
- Ponovno brojanje rezultiralo gubitkom mandata za Antoniju Banožić, a mandat je dobio Jelić Mirko.
225. Usvojeni zahtjevi četiri akreditirana promatrača i naređeno ponovno brojanje glasačkih listića sa četiri biračka mjesta u Cazinu za Zastupnički dom PSBiH, Zastupnički dom PFBiH i skupštinu Kantona 1 po političkim subjektima i kandidatima.
- Nakon ponovnog brojanja po političkim subjektima za Zastupnički dom PFBiH nije bilo promjena u odnosu na broj mandata.
 - Unutar liste SDP-a za Zastupnički dom PFBiH došlo do promjene iz izborne jedinice jedan osim izravnog mandata kompenzacijski mandat dobio Atlagić Mile.
 - Unutar liste SDA-a za Zastupnički dom PFBiH iz izborne jedinice 1 došlo do zamjene mjesta među kandidatima koji su osvojili mandate i iste osobe su osvojile mandate.
 - Unutar liste SDA za skupštinu Kantona 1 došlo do zamjene mjesta među kandidatima koji su osvojili mandate i iste osobe su osvojile mandate.
226. Usvojen zahtjev HDZ 1990 i naređeno ponovno brojanje glasačkih listića sa 3 biračka mjesta u Livnu za skupštinu Kantona 10 po kandidatima političkog subjekta HDZ 1990.
- Nakon ponovnog brojanja kandidat Džaja Ante izgubio mandat, a Stanić Drago dobio mandat.
227. Usvojen zahtjev Narodne stranke radom za boljitak i naređeno ponovno brojanje na jednom biračkom mjestu u Livnu i jednom biračkom mjestu u Tomislavgradu za skupštinu Kantona 10 po kandidatima političkog subjekta Narodna stranka Radom za boljitak.
- Nakon ponovnog brojanja kandidat Balaban Milan izgubio mandate, a Tomić Josip dobio mandat.
228. Usvojen zahtjev skupine birača iz Mostara i naređeno ponovno brojanje glasačkih listića na jednom biračkom mjestu u Mostaru za Zastupnički dom Parlamenta FBiH iz izborne jedinice 9 po političkim subjektima i kandidatima.
- Nakon ponovnog brojanja kandidat političkog subjekta SDP iz izborne jedinice 9 izgubio kompenzacijski mandat (Lana Prlić).

229. Središnje izborno povjerenstvo BiH po službenoj dužnosti naredilo ponovno brojanje glasačkih listića sa jednog biračkog mjesta u Mostaru za Zastupnički dom Parlamenta FBiH iz izborne jedinice 9 po kandidatima političkog subjekta SDP.
- Nakon ponovnog brojanja izravni mandat izgubio Zoran Mikulić, a izravni mandat osvojila Lana Prlić.
230. Usvojen zahtjev akreditiranog promatrača i naređeno ponovno brojanje glasačkih listića sa jednog biračkog mjesta u Goraždu za skupštinu Kantona 5 po kandidatima političkog subjekta SDA.
- Nakon ponovnog brojanja kandidat Agović Adis izgubio mandat, a mandat je dobila Delizaimović Alma.

1.17 Dostavljanje obrazaca Izjava o imovinskom stanju

231. Na temelju članka 15.8 stavak (1) Izbornog zakona BiH propisano je da su kandidati izabrani na svim razinama vlasti dužni u roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u Službenom glasniku BiH, na posebnom obrascu, predati Središnjem izbornom povjerenstvu BiH potpisanu izjavu o imovinskom stanju.
232. Na temelju članka 15.8 stavak (2) Izbornog zakona BiH propisano je da je izabrani član tijela vlasti na svim razinama dužan da Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnese izvješće o imovinskom stanju u roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran, kao i u slučaju prestanka mandata.
233. Odredbom članka 19.10 stavak (1) točka a) i b) Izbornog zakona BiH propisano je da će se novčanom kaznom u iznosu od 300,00 KM do 3.000,00 KM kazniti za povrede kandidat izabran na svim razinama vlasti ako u roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u "Službenom glasniku BiH", odnosno u roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran na posebnom obrascu, ne preda potpisanu izjavu o imovinskom stanju iz članka 15.8 stavak (1) i (2) ovog Zakona.
234. Odredbama članka 15.9 Izbornog zakona BiH propisano je da Središnje izborno povjerenstvo BiH omogućava da obrasci koji sadrže izjave o ukupnom imovinskom stanju budu dostupni javnosti. Središnje izborno povjerenstvo BiH nije odgovorno za točnost podataka koji se odnose na podatke sadržane u obrascu.
235. U trenutku pisanja ovog Izvješća u tijeku je bio prijem i obrada obrazaca Izjave o imovinskom stanju izabranih dužnosnika na početku/isteku mandata nakon provedenih Općih izbora 2018. godine.

1.18 Povrat pristojbe za ovjeru političkim strankama i neovisnim kandidatima

236. Pravilnikom o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine utvrđen je novčani iznos pristojbe za ovjeru prijave političkog

subjekta za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine²⁵.

237. Novčani iznos pristojbe za ovjeru političke stranke ne uplaćuju pojedinačno za svako tijelo, već uplaćeni iznos pristojbe za ovjeru za više tijelo vlasti važi i za niže razine tijela vlasti, osim u slučaju kandidiranja za izbor članova Predsjedništva BiH.
238. Središnje izborno povjerenstvo BiH izvršilo je povrat novčanog iznosa za pristojbu za ovjeru političkim strankama i neovisnim kandidatima koji su osvojili 1/3 glasova od ukupnog broja glasova koje je osvojio izabrani član Predsjedništva BiH, predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske na izborima ili više od 3% od ukupnog broja važećih glasova za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH, Narodnu skupštinu Republike Srpske i za skupštine kantona u Federaciji BiH, samostalno ili kao članice koalicije.
239. Ukupno 52 političke stranke i jedan (1) neovisni kandidat ispunili su uvjete za povrat uplaćenog novčanog iznosa pristojbe za ovjeru prijave. Ukupan iznos vraćenih sredstava je u iznosu od 989.000 KM.
240. Visina vraćenog novčanog iznosa političkim strankama odgovara najvišoj razini vlasti za koji je politička stranka ispunila uvjete za povrat, sukladno članku 4.16 Izbornog zakona BiH i članku 4. stavak (1) Pravilnika.

1.19 Analiza imenovanja članova biračkih odbora i njihovih zamjenika, razlozi za odustajanje iz članstva biračkih odbora

241. Središnje izborno povjerenstvo BiH je uradilo detaljnu Analizu o načinu imenovanja predsjednika i članova biračkih odbora, kao i njihovih zamjenika, za Opće izbore 2018. godine, te o razlozima odustajanja iz članstva biračkih odbora neposredno pred izborni dan, kao i načinu popunjavanju biračkih odbora.²⁶
242. Sva 143 izborna povjerenstva su dostavile podatke za **5.839** biračkih mjesta (redovito, odsustvo, osobno, nepotvrđeni i mobilni tim). Na temelju dostavljenih podataka od izbornih povjerenstava utvrđeno je sljedeće:
- Za Opće izbore 2018. godine izborna povjerenstva su imenovala ukupno 52.931 člana i to: predsjednika (5.839), zamjenika predsjednika (5.801), članova (21.285) i zamjenika članova biračkih odbora (20.052).

²⁵ **Političke stranke:** 20.000 KM za izbore za članove Predsjedništva BiH; 20.000 KM za izbore za zastupnike u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH; 14.000 KM za izbore za zastupnike u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH, predsjednika Republike Srpske i zastupnike u Narodnoj skupštini Republike Srpske i 10.000 KM za izbore za zastupnike u kantonalnim skupštinama u Federaciji BiH.

Neovisni kandidati: 10.000 KM za izbore za članove Predsjedništva BiH; 10.000 KM za izbore za zastupnike u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH; 7.000 KM za izbore za zastupnike u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH, predsjednika Republike Srpske i zastupnike u Narodnoj skupštini Republike Srpske i 5.000 KM za izbore za zastupnike u kantonalnim skupštinama u Federaciji BiH.

²⁶ Sukladno Zaključku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 06-1-07-1-1195-1/18 od 11. 10. 2018. godine, i zahtjevom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 06-1-07-1-1195-42/18 od 12. 11. 2018. godine.

- Politički subjekti, ovjereni za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine, od ukupno potrebnih **54.248**²⁷ članova i njihovih zamjenika predložili su ukupno **22.554** člana i **19.630** zamjenika člana, što je za **12.064 (22,23%)** manje predloženih kandidata u odnosu na potreban broj. Važno je napomenuti da od svih predloženih kandidata **42.184** su ispunila uvjete za imenovanje.²⁸
- Izborna povjerenstva su se, nakon imenovanja predsjednika i članova biračkih odbora, kao i njihovih zamjenika, suočile sa problemom njihovog odustajanja od članstva u biračkim odborima. Prije edukacije biračkih odbora ili testiranja odustalo je ukupno 5.121 osoba; nakon edukacije biračkih odbora ili testiranja odustalo je ukupno 4.771 osoba, a dan uoči izbora ili na dan izbora odustalo je ukupno 749 osoba. U odnosu na ukupan broj imenovanih predsjednika i članova, kao i njihovih zamjenika, ukupno je odustalo **2.180** predsjednika i njihovih zamjenika, te **8.458** članova i njihovih zamjenika, odnosno od ukupnog broja svih imenovanih **52.931** odustalo je **10.641 (20,10%)**.
- Najveća odustajanja od članstva u biračkom odboru, u odnosu na ukupan broj imenovanih članova biračkih odbora, bio je u sljedećim osnovnim izbornim jedinicama: Stari Grad Sarajevo – 414, (81,50%), Travnik – 413 (55,96%), Kalesija – 281 (54,04%), Zavidovići – 319 (53,70%) i Mostar – 739 (50,69%).
- Najčešći razlozi odustajanja bili su: nenazočnost edukaciji za članove biračkih odbora, visina naknade za rad u biračkom odboru, osobni razlozi, kao i iz izbornim povjerenstvima nepoznatih razloga.
- Najveći broj izbornih povjerenstava je vršio popunjavanja nedostajućih članova biračkih odbora upućivanjem zahtjeva političkim subjektima za dostavljanje novih kandidata, popunjavanjem biračkih odbora iz evidencija izbornog povjerenstva o osobama koje su bile članovi biračkih odbora i imenovanjem osoba koja su bila predviđena kao zamjenici u njima i drugim biračkim odborima.
- Izborna povjerenstva su zbog odustajanja od članstva u biračkim odborima imenovale iz svoje rezerve ukupno **16.572** predsjednika i članova, kao i njihovih zamjenika i to: predsjednika (1.569), zamjenika predsjednika (1.858). članova (5.451) i zamjenika članova (7.694).
- O novoimenovanim predsjednicima i članovima biračkih odbora, kao i njihovim zamjenicima, izborna povjerenstva su, uglavnom, obavještavala putem oglasne ploče i web-stranice tijela uprave, dostavljanjem rješenja političkim subjektima (e-mailom, osobno, putem pošte) i oglašavanjem na biračkim mjestima.

1.20 Prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine

243. Na Općim izborima 2018. godine ukupno 16 gradonačelnika gradova/načelnika općina je osvojilo mandat. Od navedenog broja, ukupno 7 gradonačelnika/načelnika je prihvatilo

²⁷ Broj dobiven izračunom (5.839 x 2 (predsjednik i zamjenik predsjednika) + 21.285 x 2 (član i zamjenik člana)).

²⁸ Prijedlozi političkih subjekata koji nisu ispunili uvjete za imenovanje u članstvo biračkog odbora ili nedostavljeni prijedlozi su sastavni dio broja članova koje su imenovala izborna povjerenstva iz svoje rezerve.

novooizabrani mandat (Bužim, Domaljevac-Šamac, Bosanski Petrovac, Doboj, Drvar, Bosansko Grahovo, Kakanj), te su se u navedenim općinama/gradovima proveli prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine. Nadalje, gradonačelnik grada Trebinje je odbio osvojeni mandat na Općim izborima 2018. godine, ali je zbog imenovanja na drugi položaj podnio ostavku na funkciju načelnika, te su i u ovom gradu održani prijevremeni izbori 17. 02. 2019. godine.

244. Središnje izborno povjerenstvo BiH je na 95. sjednici održanoj 10. 12. 2018. godine donijelo Odluku o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za gradonačelnike Grada Doboj i Grada Trebinje i načelnike Općine Bosanski Petrovac, Općine Bosansko Grahovo, Općine Bužim, Općine Domaljevac-Šamac, Općine Drvar, Općine Kakanj i Općine Ribnik, a nakon donošenja odluka o prestanku mandata gradonačelnika/načelnika navedenih gradova i općina. Na istoj sjednici je donesena i Uputa o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za gradonačelnike i načelnike navedenih gradova i općina, kojim su utvrđene ključne izborne aktivnosti i rokovi za provedbu.
245. Za sudjelovanje na prijevremenim izborima ovjereno je ukupno 13 političkih stranaka, 13 neovisnih kandidata i jedna koalicija. Također, SIP BiH ovjerilo je ukupno 17 kandidata političkih stranaka i koalicija, tako da se na glasačkim listićima nalazilo ukupno 30 kandidata.
246. Središnji birački popis za prijevremene izbore zaključen je dana 28. 01. 2019. godine, a odlukom o zaključivanju i potvrđivanju broja upisanih birača u Središnji birački popis za prijevremene izbore za gradonačelnike gradova i načelnike općina koji će se održati u nedjelju 17. 02. 2019. godine utvrđeno je da je za prijevremene izbore upisano ukupno 170.892 birača.

Tablica 16 Broj birača upisanih u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za prijevremene izbore

R/br.	Općina/Grad	Redoviti	Odsustvo/ osobno	Pošta	Ukupno
1.	Doboj	61.679	746	1.303	63.728
2.	Trebinje	29.418	44	1.075	30.537
3.	Bužim	15.057	10	75	15.142
4.	Domaljevac-Šamac	3.380	58	1.163	4.601
5.	Bosanski Petrovac	6.536	81	47	6.664
6.	Drvar	6.218	244	354	6.816
7.	Ribnik	6.201	14	53	6.268
8.	Bosansko Grahovo	2.493	76	372	2.941
9.	Kakanj	33.923	203	69	34.195
	UKUPNO	164.905	1.476	4.511	170.892

247. Za promatranje prijevremenih izbora Središnje izborno povjerenstvo BiH je akreditiralo ukupno 262 promatrača iz udruga građana.

248. Prijevremeni izbori su sukladno Odluci o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora održani 17. 02. 2019. godine na 293 biračka mjesta u 9 gradova/općina, a preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora objavljeni su 17. 02. 2019. godine na internetskoj stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
249. Središnje izorno povjerenstvo BiH je dana 25. 02. 2019. godine donijelo Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnike i načelnike predmetnih gradova i općina, a istekom roka za podnošenje žalbe i zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, sukladno članku 5.32 Izbornog zakona BiH, Središnje izorno povjerenstvo BiH je dana 05. 03. donijelo odluke o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnike Grada Trebinje i Grada Doboja, odnosno načelnike općina Bosansko Grahovo, Bosanski Petrovac, Domaljevac-Šamac, Drvar, Kakanj i Ribnik, a dana 06. 03. 2019. godine Odluku o potvrđivanju rezultata prijevremenih izbora za načelnika Općine Bužim.

2. PROVEDBA POSREDNIH IZBORA ZA ZAKONODAVNA TIJELA VLASTI

250. Sukladno odredbama Izbornog zakona BiH i Uputi o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH, izvršena je ovjera kandidatskih listi i kandidata za posredne izbore.

2.1 Vijeće naroda Republike Srpske

251. Narodna skupština Republike Srpske dostavila je dana 29. 11. 2018. godine kandidacijske liste za izbor izaslanika u Vijeće naroda Republike Srpske na potvrđivanje i ovjeru Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Ukupno je dostavljeno 26 kandidacijskih listi na kojima se nalaze 80 kandidata za izaslanike u Vijeću naroda Republike Srpske i to:

- Za izbor izaslanika iz reda srpskog naroda dostavljeno je 11 kandidacijskih listi na kojima se nalazi 30 kandidata. Ukupno su ovjerena 24 kandidata, s obzirom na to da je u postupku provjere utvrđeno za 7 predloženih kandidata da imaju mandat vijećnika te je izvršeno njihovo uklanjanje s kandidacijskih listi, a ovlašteni predlagači dostavili jednog zamjenskog kandidata.
- Za izbor izaslanika iz reda bošnjačkog naroda ovjerene su 3 kandidacijske liste na kojima se nalazi 16 kandidata.
- Za izbor izaslanika iz reda hrvatskog naroda dostavljeno je 8 kandidacijskih listi na kojima se nalazi 26 kandidata. Ukupno je ovjereno 25 predloženih kandidata, s obzirom na to da je u postupku provjere utvrđeno da jedan predloženi kandidat ima mandat vijećnika, te je izvršeno njegovo uklanjanje s kandidacijske liste.
- Za izbor izaslanika iz reda ostalih ovjerene su 4 kandidacijske liste na kojima se nalazi 8 kandidata.

252. Sukladno članku 9.12g stavak (1) i 11.13 stavak (1) Izbornog zakona BiH, Narodna skupština Republike Srpske dostavila je, dana 06. 12. 2018. godine, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH kompletan izborni materijal za izbor izaslanika u Vijeće naroda RS.

253. Na temelju dostavljenih rezultata glasovanja provedenog u Narodnoj skupštini Republike Srpske, Središnje izorno povjerenstvo BiH je na 94. sjednici, održanoj dana 07. 12. 2018. godine, donijelo Odluku o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda RS iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda, te i iz reda Ostalih, broj: 06-1-07-1-727/18.

254. Postupajući sukladno članku 2.9 stavak (1) točka 9. Izbornog zakona BiH, a u svezi sa člankom 11.13 Izbornog zakona BiH, Središnje izorno povjerenstvo BiH je na 96. sjednici, održanoj 11. 12. 2018. godine, donijelo Odluku o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Vijeću naroda RS, broj: 06-1-07-1-727/18.

255. Sukladno članku 2.9 stavak (1) točka 10. Izbornog zakona BiH, Središnje izorno povjerenstvo BiH je izradilo i dostavilo uvjerenja o dodjeli mandata za 28 izaslanika u

Vijeću naroda RS koji su na konstitutivnoj sjednici održanoj 12. 12. 2018. godine uredno popunili i potpisali izjave o prihvatanju mandata izaslanika u Vijeću naroda RS.

2.2 Dom naroda Parlamenta Federacije BiH

256. Skupština Tuzlanskog i Skupština Zeničko-dobojskog kantona u Federaciji BiH dostavile su dana 28. 12. 2018 godine kandidacijske liste za izbor izaslanika za Dom naroda Parlamenta Federacije BiH i to 6 kandidacijskih listi sa ukupno 14 kandidata iz Skupštine Tuzlanskog kantona i 11 kandidacijskih listi sa ukupno 28 kandidata iz Skupštine Zeničko-dobojskog kantona.

Tablica 17 Ovjerene liste /kandidati iz Skupština Tuzlanskog i Zeničko-dobojskog kantona

Kanton	Ovjereno listi/kandidata				Napomena
	Bošnjaci	Hrvati	Srbi	Ostali	
Tuzlanski kantona	3/8	1/2	1/2	1/2	
Zeničko-dobojski kanton	7/20	3/7	1/1	-	Bira se i jedan izaslanik iz reda ostalih.

257. Preostalih osam kantonalnih skupština dostavilo je kandidacijske liste za posredne izbore tijekom mjeseca siječnja i veljače 2019. godine.

Tablica 18 Ovjerene liste/kandidati iz osam kantona FBiH

Kanton	Ovjereno listi/kandidata				Napomena
	Bošnjaci	Hrvati	Srbi	Ostali	
Bosansko-podrinjski kanton – Goražde	10/17	1/1	1/2	4/4	BPK Goražde ne bira izaslanike iz reda ostalih.
Hercegovačko-neretvanski kanton	2/8	3/10	2/2	1/1	HNK ne bira izaslanike iz reda ostalih.
Kanton 10	1/1	6/13	2/4	-	
Srednjobosanski kanton	4/8	4/11	1/1	-	Bira se i jedan izaslanik iz reda ostalih.
Zapadnohercegovački kanton	-	4/9	-	-	Bira se i jedan izaslanik iz reda bošnjačkog i jedan kandidat iz reda srpskog naroda.
Unsko-sanski kanton	5/9	2/2	-	1/2	Biraju se i dva izaslanik iz reda srpskog naroda.

Kanton Sarajevo	6/20	1/2	2/2	2/2	Biraju se tri izaslanika iz reda srpskog naroda.
Posavski kanton	5/5	2/6	-	-	Bira se i jedan izaslanik iz reda srpskog naroda.

258. Zaključno sa 04. 02. 2019. godine, Središnje izborno povjerenstvo BiH ovjerilo je ukupno 184 kandidata za sudjelovanje na posrednim izborima za Dom naroda Parlamenta Federacije BiH.
259. Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo deset odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH iz kantona, kako slijedi:
1. Unsko-sanski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-35/19 od 31. 01. 2019. godine,
 2. Posavski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-37/19 od 31. 01. 2019. godine,
 3. Tuzlanski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-22/19 od 24. 01. 2019. godine,
 4. Zeničko-dobojski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-56/19 od 08. 02. 2019. godine,
 5. Bosansko-podrinjski kanton – Goražde, Odluka broj: 06-1-07-1-50/19 od 31. 01. 2019. godine,
 6. Srednjobosanski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-49/19 od 07. 02. 2019. godine,
 7. Hercegovačko-neretvanski kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-52/19 od 08. 02. 2019. godine,
 8. Zapadnohercegovački kanton, Odluka broj: 06-1-07-1-25/19 od 24. 01. 2019. godine,
 9. Kanton Sarajevo, Odluka broj: 06-1-07-1-45/19 od 04. 02. 2019. godine,
 10. Kanton 10, Odluka broj: 06-1-07-1-57/19 od 08. 02. 2019. godine.
260. Središnje izborno povjerenstvo BiH je na 16. sjednici, održanoj dana 11. 02. 2019. godine, donijelo četiri dopunske odluke o raspodjeli mandata izaslanicima iz reda srpskog naroda i reda Ostalih u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH: Odluke broj: 06-1-07-1-61/19; 06-1-07-1-62/19; 06-1-07-1-63/19 i 06-1-07-1-64/19.
261. Dana 14. 02. 2019. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo Odluku, broj: 06-1-07-1-134-1/19, o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine.
262. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 26. sjednici, održanoj dana 05. 03. 2019. godine, donijelo tri Odluke, broj: 06-1-07-1-93/19, 06-1-07-1-94/19 i 06-1-07-1-95/19, o dodjeli mandata izaslanicima u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda srpskog naroda.

2.3 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH

2.3.1 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske

263. Narodna skupština Republike Srpske dostavila je dana 29. 11. 2018. godine kandidacijske liste za izbor izaslanika iz Republike Srpske u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH na potvrđivanje i ovjeru Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Ukupno je ovjereno 8

kandidacijskih listi za izbor izaslanika iz reda srpskog naroda na kojima se nalazi 20 kandidata za izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.

264. Sukladno članku 9.12g stavak (1) i 11.13 stavak (1) Izbornog zakona BiH, Narodna skupština Republike Srpske dostavila je, dana 06. 12. 2018. godine, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH kompletan izborni materijal o provedenim posrednim izborima za izbor izaslanika iz Republike Srpske u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.
265. Nakon provjere dostavljenog materijala o provedenom postupku, Središnje izorno povjerenstvo BiH je na 94. sjednici, održanoj dana 07. 12. 2018. godine, donijelo Odluku o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH, broj: 06-1-07-1-726/18.

2.3.2 Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije BiH

266. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH dostavio je dana 20. 02. 2019. godine kandidacijske liste za izbor izaslanika iz Federacije BiH u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH na potvrđivanje i ovjeru Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Ukupno je dostavljeno 13 kandidacijskih listi.
267. Za izbor izaslanika iz reda bošnjačkog naroda ovjereno je pet (5) listi na kojima se nalazi 12 kandidata za izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.
268. Za izbor izaslanika iz reda hrvatskog naroda dostavljeno je osam (8) listi na kojima se nalazi 31 kandidat za izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, a ovjereno je sedam (7) kandidacijskih listi i ukupno 30 kandidata. Središnje izorno povjerenstvo BiH odbilo je jednu kandidacijsku listu, s obzirom na to da nije ispunila uvjete iz članka 9.12c Izbornog zakona BiH i članka 2. stavak (2) Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH.
269. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH je, dana 20. 02. 2019. godine, dostavio Središnjem izbornom povjerenstvu BiH spis, broj: 02/6-02-287/19 od 20. 02. 2019. godine, te je u njegovom prilogu cjelokupan izborni materijal u svezi sa provedenim posrednim izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije BiH, sa konstituirajuće sjednice Doma naroda Parlamenta Federacije BiH održane 20. 02. 2019. godine.
270. Dana, 20. 02. 2019. godine Središnje izorno povjerenstvo BiH je donijelo Odluku, broj 06-1-07-1-82/19, o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata izaslanicima u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine iz Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno dana 25. 02. 2019 godine Odluku, broj 06-1-07-1-179-1/19, o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine iz Federacije Bosne i Hercegovine.

3. ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA

271. U svim fazama izbornih aktivnosti koje je poduzelo Središnje izborno povjerenstvo BiH s ciljem pripreme i održavanja Općih izbora, sudionici u izbornom procesu su podnosili prigovore i žalbe i druga pravna sredstva propisana Izbornim zakonom BiH za zaštitu izbornih prava. Na temelju odredbi Izbornog zakona BiH zaštitu izbornog prava osiguravaju izborna povjerenstva (općinska izborna povjerenstva, gradska izborna povjerenstva, Izorno povjerenstvo Brčko distrikta BiH i Središnje izborno povjerenstvo BiH) i Apelacijski odjel Suda BiH. Svi prigovori podnose se u pisanoj formi na obrascu koji propiše Središnje izborno povjerenstvo BiH. Izorno povjerenstvo u svojoj općini/gradu/distriktu ima prvostupanjsku mjerodavnost za odlučivanje o svim pitanjima koja nisu eksplicitno dodijeljena Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i Apelacijskom odjelu Suda BiH. Središnje izborno povjerenstvo BiH ima drugostupanjsku mjerodavnost za odlučivanje o uložnim žalbama na odluke svih izbornih povjerenstava.
272. Središnje izborno povjerenstvo BiH ima i prvostupanjsku nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povrede pravila izbornog procesa, izbornih prava, povrede pravila Poglavlja 16. Izbornog zakona BiH, učinjene od političkog subjekta. Apelacijski odjel Suda BiH mjerodavan je da rješava po žalbama na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Žalbe se podnose Apelacijskom odjelu Suda BiH u roku od dva dana od dana prijema odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Žalba se podnosi putem Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, a Apelacijski odjel Suda BiH dužan je donijeti odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.
273. **Žalbe na odluku o izboru predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva BiH** – Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o izboru predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine je podnesena 1 žalba Apelacijskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine. U postupku odlučivanja je Sud Bosne i Hercegovine žalbu odbio kao neutemeljenu.
274. **Žalbe na rješenja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojim se daje/ne daje suglasnost na imenovanje članova izbornog povjerenstva** – Na rješenja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojim se daje/ne daje suglasnost na imenovanje članova izbornog povjerenstva je podneseno 22 žalbe Apelacijskom odjelu Suda BiH. U postupku odlučivanja je Sud BiH je 22 žalbe odbio kao neutemeljene.
275. **Žalbe na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o ovjeri ili odbijanju ovjere prijave političkih subjekata** – Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o ovjeri, odnosno odbijanju ovjere prijave političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine, ukupno je izjavljeno 12 žalbi Sudu BiH. Središnje izborno povjerenstvo BiH je 4 žalbe uvažilo i ovjerilo prijave podnositelja žalbe, a Apelacijski odjel Suda BiH je odlučivao po 8 žalbi, koje je odbilo kao neutemeljene.
276. **Žalba na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o promjeni naziva političke stranke u izborne svrhe** – Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o promjeni naziva političke stranke u izborne svrhe na Općim izborima 2018. godine su izjavljene 3 žalbe Sudu Bosne i Hercegovine, od kojih je Apelacijski odjel Suda Bosne i Hercegovine 2 žalbe odbio kao neutemeljene i jednu (1) žalbu uvažio.

277. **Žalbe na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o ovjeri ili odbijanju ovjere kandidacijskih listi** – Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o ovjeri, odnosno odbijanju ovjere kandidacijskih listi političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine ukupno je izjavljeno 6 žalbi Sudu BiH. Središnje izorno povjerenstvo BiH je jednu (1) žalbu uvažilo i ovjerilo kandidacijske liste podnosioca žalbe, a Apelacijski odjel Suda BiH je odlučivao po 5 žalbi, od kojih je 4 žalbe odbio kao neutemeljene i jednu (1) žalbu odbacio kao nepravodobnu.
278. **Žalbe na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o odbijanju upisa u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH** – Središnje izorno povjerenstvo BiH je odlukom odbilo upis 9.136 birača za glasovanje izvan BiH zbog toga što podnositelj prijave za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine uz prijavu nije dostavio potrebnu dokumentaciju kao što su dokaz o identitetu, državljanstvu, boravištu i drugih razloga. Drugi razlozi zbog kojih je Središnje izorno povjerenstvo BiH odbilo upis podnositelja prijave za glasovanje izvan BiH su ti što u prijavi nisu navedeni svi potrebni podaci koji se odnose na adresu stanovanja izvan Bosne i Hercegovine i kontakt-podatke: ulica, broj, grad, poštanski broj, država, broj telefona i e-mail adresu, te da se na adresi koju su podnositelji prijave označili, nalazi veći broj drugih osoba, također podnositelja za upis u Središnji birački popis, zatim da su prijave napisane rukopisom jedne osobe i da označena adresa stanovanja podnositelja prijave je ustvari adresa pravne osobe. Na odluku o odbijanju upisa podnositelja prijave u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, podnositelji prijave čija je prijava odbijena izjavili su 1.015 žalbi Sudu BiH preko Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Središnje izorno povjerenstvo BiH kao prvostupanjsko tijelo je 63 žalbe uvažilo i podnositelje žalbi upisalo u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, po 2 podnesene žalbe je Središnje izorno povjerenstvo BiH donijelo odluke kojim je poništen upis dvije osobe u Središnjem biračkom popisu, a Apelacijski odjel Suda BiH je odlučivao po 950 žalbi, od kojih je svih 950 žalbi odbio kao neutemeljene ili odbacio kao nepravodobne.
279. **Žalbe na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o odbijanju zahtjeva za akreditiranje** – Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojom je zahtjev udruge za akreditiranje odbijen, podnesena je žalba Sudu BiH koju je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljenu.
280. **Žalbe na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o izrečenim sankcijama kandidatima jer nisu podnijeli izjavu o imovinskom stanju** – Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojim su izrečene sankcije kandidatima jer nisu podnijeli izjavu o imovinskom stanju sukladno Izbornom zakonu BiH su podnesene 3 žalbe Sudu BiH koje je Apelacijski odjel Suda BiH 2 žalbe odbio kao neutemeljene i 1 odbacio kao nepravodobno.
281. **Mandati** – Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o prestanku mandata i dodjeli mandata sljedećem kvalificiranom kandidatu uložene su 2 žalbe Sudu BiH. Odlučujući po žalbama Apelacijski odjel Suda BiH je 2 žalbe odbio kao neutemeljene.
282. **Žalba na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine** – Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za

glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za Opće izbore 2018. godine izjavljena je 1 žalba Sudu BiH, koju je Apelacijski odjel Suda BiH odbacio kao nedopuštenu.

283. **Postupak imenovanja članova biračkih odbora za Opće izbore 2018. godine** – U postupku imenovanja članova biračkih odbora za Opće izbore 2018. godine u jednoj od faza izbornih aktivnosti politički subjekti podnosili su prigovore i žalbe. Imenovanje biračkih odbora vrše izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica na način i po postupku propisanom odredbama Upute o utvrđivanju kvalifikacija, broja članova, postupak ždrijebanja i imenovanja, obuke, provjere znanja i certificiranja članova biračkih odbora i mobilnih timova za glasovanje, u kojem su utvrđeni kriteriji koje moraju zadovoljavati osobe koje se imenuju za članove biračkih odbora. Na odluku izborne komisije kojom je odlučeno po prigovoru uložene su 2 žalbe Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Žalbeni navodi su se odnosili na to da su navodno izborna povjerenstva kršila odredbe provedbenih spisa prilikom imenovanja članova biračkih odbora na način da nisu poštovali kriterije koje moraju zadovoljavati osobe koje se imenuju za članove biračkih odbora, i da izborna povjerenstva nije vodila računa o rokovima za dostavu rješenja o imenovanju biračkih odbora.

Postupajući po žalbama Središnje izborna povjerenstva BiH je donijela 2 odluke kojim je 1 žalbu odbila kao neutemeljenu, a 1 kao nepravodobnu. Sudu BiH nisu podnesene žalbe.

284. **Postupci u svezi s povredom članka 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH** – Člankom 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH propisano je da je zabranjeno vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i tiskanih medija, ili bilo kojeg oblika plaćenog javnog oglašavanja, osim održavanja internih skupova tijela i statutarne tijela političkih subjekata, u razdoblju od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje. Središnjem izbornom povjerenstvu BiH je podnesen jedan (1) prigovor od političkog subjekta zbog navodnog kršenja odredbe članka 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH, koji je Središnje izborna povjerenstvo BiH na temelju dokaznog materijala odbilo kao neutemeljen. Sudu BiH nije izjavljena žalba.

Međutim, Središnje izborna povjerenstvo BiH prilikom rješavanja prigovora koji se odnose na povrede izbornog procesa putem društvenih mreža i online medija ne može na pouzdan način utvrditi činjenicu kada je dostavljeni dokazni materijal objavljen, niti se sa sigurnošću može utvrditi tko je objavio taj materijal, s obzirom na to da određene domene su izvan jurisdikcije Bosne i Hercegovine, što predstavlja prepreku za utvrđivanje odgovornosti političkih subjekata i onih protiv kojeg je dostavljen prigovor. Na taj način ova oblast nije zakonski dovoljno precizirana, niti trenutačno postoje primjeri dobre prakse koji bi omogućili da se uspješno vode postupci protiv nedopuštenih radnji u izbornom procesu, a koje se ostvaruju putem društvenih mreža i online medija, te se može zaključiti da se radi o svojevrsnoj "sivoj zoni".

285. **Postupci u svezi s povredom izbornog prava u razdoblju izborne kampanje političkih subjekata** – Najveći broj prigovora i žalbi vezan je za razdoblje izborne kampanje političkih subjekata, u kojem politički subjekti na zakonom utvrđen način upoznaju birače i javnost sa svojim programom i kandidatima za Opće izbore i koji prema odredbama Poglavlja 16. Izbornog zakona BiH predstavlja razdoblje od 30 dana prije dana održavanja izbora. Uputom o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore 2018. godine, koji će se održati u nedjelju 07. 10. 2018. godine, utvrđeno je da izborna kampanja zvanično počinje dana 07. 09. 2018. godine. Pravila ponašanja političkih subjekata u razdoblju izborne kampanje propisana su u Poglavlju 7. Izbornog zakona BiH, a

predstavljanje političkih subjekata putem elektronskih medija propisano je u Poglavlju 16. Izbornog zakona BiH. Kršenja pravila propisanih ovim poglavljima su pratila i ove izbore. Povrede koje su činili politički subjekti u razdoblju izborne kampanje su se odnosile na ometanje skupova drugih političkih stranaka, obećavanje novčane nagrade s ciljem dobivanja podrške birača, skidanje, uništavanje i lijepljenje izbornih plakata, postavljanje bilborda prije početka izborne kampanje, rabljenje jezika koji bi nekoga mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje.

U ovome razdoblju 26 prigovora Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnijeli su politički subjekti po kojima je mjerodavno postupati Središnje izborni povjerenstvo BiH, po kojima je doneseno: 11 odluka kojima se izriče novčana kazna političkim subjektima i kandidatima, sedam odluka kojim se odbijaju kao neutemeljeni, dva prigovora koji se odbacuju kao podneseni od neovlaštene osobe, pet prigovora koji se odbacuju kao nepravodobni i jedan zaključak o obustavi postupka. Na 14 izjavljenih žalbi Suda BiH, 13 žalbi je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene i jednu žalbu je uvažio.

Jedanaest se žalbi, koje je Sud Bosne i Hercegovine odbio kao neutemeljene, odnosilo na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojim je utvrđena odgovornost političkih subjekata i kandidata ili njihovih pristalica za kršenje pravila ponašanja u izbornoj kampanji iz članka 7.3 stavak (1) točka 7. Izbornog zakona BiH – rabljene jezika koji bi nekoga mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje, a nesporno utvrđene činjenice na kojima se temelje žalbene odluke su:

- odgovornost i političke stranke i njenog kandidata za izjavu kandidata koju je u razdoblju izborne kampanje dao javnim medijima, a kojom je političkog konkurenta označio prijetnjom po mir i sigurnost naroda, entiteta i njegovih institucija i koja je usmjerena na upoznavanje birača i javnosti uporabom jezika na nedopušten način, a govor prenosi jasan neposredan rizik od poticanja na mržnju, izazivanje straha i netoleranciju;
- odgovornost koalicije jer kao organizator predizbornog skupa nije smjela dozvoliti da nazočni na skupu kao i njihove pristalice ističu plakat sa sadržajem koji je nekoga mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje;
- odgovornost političke stranke za izjavu pristalice koju je u razdoblju izborne kampanje dao javnim medijima, a koja je služila podizanju tenzija u narodu i raspirivanju mržnje-poticanje, širenje i veličanje mržnje;
- odgovornost političke stranke za izjavu njezinog predsjednika na predizbornom skupu koristeći se netolerantnim i neprimjerenim načinom govora usmjerenog negativnom označenju kandidata druge političke stranke čime je mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje;
- odgovornost i koalicije i njezinog kandidata za izjave kandidata na radiju i na javnom skupu-tribini u razdoblju izborne kampanje, koristeći se netolerantnim i neprimjerenim načinom izražavanja navodeći podrijetlo kandidata druge političke stranke, čime je mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje;
- odgovornost i političke stranke i njezinog kandidata za izjavu kandidata na predizbornom skupu u razdoblju izborne kampanje, a koja je služila podizanju tenzija

među narodom i raspirivanju međunacionalne mržnje, vrijeđajući pripadnike jednog naroda, nazivajući ih pogrdnim imenima – poticanje, širenje i veličanje mržnje;

- odgovornost i koalicije i njezinog kandidata za izjavu kandidata objavljenu putem Facebooka – internetske društvene mreže koja je pristupačna ogromnom broju građana i ima veliki broj korisnika u razdoblju izborne kampanje, koristeći se jezikom koji navodi na raspirivanje međunacionalne mržnje, koji prenosi jasan i neposredan rizik od poticanja na mržnju, izazivanje straha, ksenofobiju i netoleranciju.

Nadalje, Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo 9 odluka po žalbama izjavljenim na prvostupanjske odluke izbornih povjerenstava i to: 6 odluka kojima su žalbe odbijene kao neutemeljene, jedna odbačena kao nepravodobna i 2 žalbe su uvažene. Na predmetne odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH su izjavljene 2 žalbe Sudu BiH, koje je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene.

286. **Postupci u svezi s kršenjem izborne šutnje** – Politički subjekti su podnosili prigovore zbog kršenja izborne šutnje za koje povrede su, prema odredbama Izbornog zakona BiH, mjerodavne odlučivati izborna povjerenstva i Središnje izborno povjerenstvo BiH. Povrede koje su činili politički subjekti u razdoblju izborne šutnje su se odnosile na obilazak biračkih mjesta kandidata na izborima, nazočnost kandidata na biračkom mjestu ili njegovoj okolini, navodno pojavljivanje u televizijskim i radijskim programima kandidata na predstojećim izborima i društvenim mrežama, slanje SMS poruka, izlaganje ili dijeljenje biračima promidžbenog materijala.

Zbog kršenja izborne šutnje Središnjem izbornom povjerenstvu BiH izjavljeno je 8 prigovora, po kojima je Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo 6 odluka kojima se prigovor odbija kao neutemeljen i 2 odluke o izricanju novčane kazne političkim subjektima. Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, izjavljene su 4 žalbe Sudu BiH, od kojih je Sud BiH 3 odbio kao neutemeljene, a jednu žalbu uvažio i vratio Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. U ponovnom postupku je Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo odluku o izricanju novčane kazne političkom subjektu i njezinom kandidatu na koju nije izjavljena žalba Sudu BiH.

287. **Povrede biračkog prava na dan izbora** – Na prvostupanjske odluke izbornih povjerenstava, kojim je odlučeno po prigovorima podnesenim zbog povreda na biračkom mjestu, uloženo je 12 žalbi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Odlučujući po žalbama, Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo 10 odluka kojima su žalbe odbijene kao neutemeljene, a 2 žalbe su uvažene i vraćene mjerodavnom izbornom povjerenstvu na ponovno odlučivanje.

Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH izjavljene su 4 žalbe Sudu BiH, koje je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene.

Središnje izborno povjerenstvo BiH je po uloženoj žalbi na rješenje izbornog povjerenstva koje je odlučivalo u prvostupanjskom postupku po prigovoru na rad člana mobilnog tima, donijelo odluku kojom je uvažilo žalbu, poništilo rješenje izbornog povjerenstva i izreklo novčanu kaznu članu mobilnog tima.

Uloženu žalbu Sudu BiH, Apelacijski odjel Suda BiH je odbio kao neutemeljenu.

288. **Zahtjevi za povrat uplaćenih sredstava na ime pristojbe za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine** – Središnjem izbornom povjerenstvu BiH su podnesena tri zahtjeva za povrat uplaćenih sredstava na ime pristojbe za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine. Središnje izborno povjerenstvo BiH je jednom odlukom djelomice

uvažilo zahtjev i za dio sredstava uplaćenih na dan 01. 06. 2018. godine na ime pristojbe za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine odobrilo povrat, a drugi dio zahtjeva za povrat uplaćenih sredstava na dan 25. 05. 2018. godine odbacilo kao nedopušten. Središnje izborno povjerenstvo BiH je po druga dva zahtjeva donijelo odluke kojima se podnesci odbacuju. Na jednu odluku kojom se podnesak odbacuje je uložena žalba Sudu BiH, koju je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljenu.

289. **Zahtjevi izbornih povjerenstava za otvaranje vreća sa glasačkim materijalom** – U cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata u osnovnim izbornim jedinicama izborna povjerenstva su podnijela 48 zahtjeva Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za otvaranje vreća sa glasačkim materijalom na 395 biračkih mjesta. Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo 162 naredbe kojim je odobrilo izbornim povjerenstvima otvaranje vreća sa glasačkim materijalom na traženim biračkim mjestima.

Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo naredbu kojom se nalaže svim izbornim povjerenstvima u Bosni i Hercegovini da sukladno članku 5.27 Izbornog zakona BiH pravilno utvrde rezultate izbora na području svoje osnovne izborne jedinice na svim biračkim mjestima na kojima birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

290. **Postupci u rješavanju zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** – Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, prije donošenja Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine, su podnesena 32 zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića. Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo 32 zaključka kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su preuranjeni. Sudu BiH nisu podnesene žalbe. Nakon donošenja Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH ukupno je podneseno 82 zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića. Središnje izborno povjerenstvo BiH, odlučujući po zahtjevima, donijelo je 25 zaključaka kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su nepravodobni, 21 odluku o ponovnom brojanju glasačkih listića i 36 odluka i zaključaka kojim je zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića odbilo kao neutemeljen, odnosno kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su podneseni od neovlaštene osobe ili nepotpuni. Ponovno brojanje glasačkih listića vršeno je u Glavnom centru za brojanje u Sarajevu, i prema odlukama brojanje je vršeno za 90 biračkih mjesta. Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH izjavljeno je 18 žalbi Sudu BiH od kojih je Središnje izborno povjerenstvo BiH 3 žalbe uvažilo i naredilo ponovno brojanje glasačkih listića u Glavnom centru za brojanje, a Sud BiH je 14 žalbi odbio kao neutemeljene i jednu (1) odbacio kao nepravodobnu.

Na Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora 2018. godine, izjavljene su 3 žalbe Sudu BiH, koje je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene.

Na Odluku o I. izmjenama Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora 2018. godine, izjavljene su 3 žalbe Sudu BiH, koje je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene.

Na Odluku o II. izmjeni Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora 2018. godine, izjavljeno je 7 žalbi, Središnje izborno povjerenstvo BiH je dvije žalbe odbacilo jer su podnesene od neovlaštene osobe, a Apelacijski odjel Suda BiH je 2 žalbe odbio kao neutemeljene, 2 žalbe odbacio kao nedopuštene i jednu žalbu uvažio i vratio Središnjem

izbornom povjerenstvu BiH na ponovno odlučivanje. Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo odluku u ponovnom postupku na koju nije uložena žalba Sudu BiH.

Na Odluku o III. izmjenama Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Općih izbora 2018. godine, izjavljene su 2 žalbe Sudu BiH, koje je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljene.

291. **Postupci potvrđivanja i objavljivanja rezultata Općih izbora 2018. godine** – Središnje izborno povjerenstvo BiH, sukladno odredbi članka 5.32 Izbornog zakona BiH nakon završetka ponovnog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, potvrđuje izborne rezultate za tijela na svakoj pojedinoj razini vlasti, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora. Središnje izborno povjerenstvo BiH je, na 81. sjednici održanoj 06. 11. 2018. godine, donijelo Odluku o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine, broj: 05-1-07-1-1327-1/18 od 06. 11. 2018. godine u kojoj je u članku 2. navedeno:

- stavak (2) da jedan preostali nedodijeljeni mandat za Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđen primjenom članka 10.1 stavak (3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine bit će potvrđen dopunom ove odluke nakon pravosnažnosti Odluke donesene 05. 11. 2018. godine o III. izmjeni odluke, broj: 05-1-07-1-1274-1/18 od 22. 10. 2018. godine, o utvrđivanju i objavi rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine i
- u stavku (3) da jedan preostali nedodijeljeni mandat za Narodnu skupštinu Republike Srpske, utvrđen primjenom članka 11.1 stavak (2) Izbornog zakona BiH, bit će potvrđen dopunom ove odluke nakon pravosnažnosti odluke donesene 05. 11. 2018. godine o izmjeni stavka (1) alineja 1 odluke o II. izmjeni odluke, broj: 05-1-07-1-1274-1/18 od 22. 10. 2018. godine, o utvrđivanju i objavi rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine.

Na Odluku o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2018. godine je izjavljena 1 žalba Sudu BiH, koju je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljenu.

292. **Apelacija/zahtjev podneseni Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine u 2018. godini**

I. – Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine je podnesena apelacija i to:

Svetozar Pudarić iz Sarajeva je podnio žalbu Apelacijskom odjelu Sud BiH na Odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojom je odbijena njegova prijava kao neovisnog kandidata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine za izbore za člana Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda. Nakon donošenja rješenja Suda BiH kojom je odbijena žalba, i podnesene apelacije Ustavnom sudu BiH, Ustavni sud BiH je donio odluku broj AP-3464/18 od 17. 07. 2018. godine kojom je odbacio apelaciju Svetozara Pudarića kao nedopuštenu.

II. – Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine su podnesena tri zahtjeva za ocjenu ustavnosti i to:

1. Na Uputu o izmjeni i dopunama Uputstva o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 91/18) je 27 zastupnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije

BiH dana 27. 12. 2018. godine dostavilo Ustavnom sudu BiH zahtjev za ocjenu ustavnosti predmetne Upute.

Središnje izborno povjerenstvo BiH je predmetnu Uputu donijelo na temelju članka 2.9 stavak (1) točka 2., 6., 10. i 12., a u svezi sa člankom 9.12 do 9.12i, člankom 9.14, člankom 10.10 do 10.18, člankom 11.10 do 11.16 i 13.10 do 13.12 Izbornog zakona BiH.

Ustavni sud BiH je donio rješenje objavljeno u Službenom glasniku BiH, broj: 54/17 od 28. 07. 2017. godine, kojim su odredba članka 10.12 stavak (2) Izbornog zakona BiH u dijelu: "Svakom konstitutivnom narodu se daje jedno mjesto u svakom kantonu." i odredba članka 20.16A stavak (2) točke a. do j. Izbornog zakona BiH prestale da važe od 29. 07. 2017. godine.

S obzirom na to da po rješenju Ustavnog suda BiH navedene izmjene Izbornog zakona BiH nije usvojilo i implementiralo mjerodavno zakonodavno tijelo zbog neusuglašenih stavova političkih subjekata, a da bi se mogao izvršiti izbor izaslanika u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH i da bi Središnje izborno povjerenstvo BiH moglo, sukladno svojim mjerodavnostima utvrđenim člankom 2.9 stavak (1) točka 9. Izbornim zakonom BiH, potvrditi i posredne izbore za Dom naroda Parlamenta Federacije BiH u 2018. godini i završiti Opće izbore, kao prethodno pitanje neophodno je odrediti broj izaslanika koji se biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih, a koji se biraju iz zakonodavnog tijela svakog kantona, što je i mjerodavnost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH utvrđena u članku 10.12 Izbornog zakona BiH.

Odredbom članka 10.12 Izbornog zakona BiH je u stavku (1) utvrđeno da je broj izaslanika iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih, koji se biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz zakonodavnog tijela svakog kantona, proporcionalan broju stanovnika kantona prema posljednjem popisu. Središnje izborno povjerenstvo BiH određuje, nakon svakog popisa, broj izaslanika koji se biraju iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih, a koji se biraju iz zakonodavnog tijela svakog kantona.

Neophodno je usuglasiti članak 21. stavak (3) važeće Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 38/14, 90/16 i 8/17) koji je glasio: "Broj izaslanika koji se bira iz skupština kantona je propisan člankom 20.16A Izbornog zakona BiH" sa navedenim rješenjem Ustavnog suda BiH, što je učinjeno predmetnom Uputom kojom je u članku 1. izmijenjen članak 21. stavak (3) u kojem je Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrdilo preliminarni broj izaslanika koji se bira iz skupština kantona.

Preliminarni broj izaslanika koji se bira iz skupština kantona utvrđen je sukladno odredbi članka 10.12 stavak (1) i (2) i članka 20.16A stavak (2) Izbornog zakona BiH. U stavku (2) članka 10.12 Izbornog zakona BiH je utvrđeno da za svaki kanton, broj žitelja iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih se dijeli brojevima 1, 3, 5, 7 itd. sve dok je to potrebno za raspodjelu. Brojevi koji se dobiju kao rezultat ovih dijeljenja predstavljaju količnike svakog konstitutivnog naroda i ostalih u svakom kantonu. Svi količnici konstitutivnih naroda se redaju zasebno po veličini, tako što se najveći količnik svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih stavlja na prvo mjesto. Najveći količnik za svaki konstitutivni narod u svakom kantonu se briše sa liste količnika toga

konstitutivnog naroda. Preostala mjesta se daju konstitutivnim narodima i ostalim, jedno po jedno, od najvećeg prema najmanjem prema preostalim količnicima na listi.“ Imajući u vidu naprijed navedeno rješenje Ustavnog suda BiH u članku 20.16A Izbornog zakona BiH stavak (2) sada glasi: *”Do organiziranja novog popisa, kao temelj koristi se popis iz 1991. godine tako da svaki kanton bira sljedeći broj izaslanika:“* i odredbe članka 10.12 stavak (1) i (2) Izbornog zakona BiH i da je Ustavni sud BiH u odnosu na odredbe članka 10.12 Izbornog zakona BiH u preostalom dijelu, kako je i naprijed citirana ova odredba, naveo *”da je zakonodavac odredio da je broj izaslanika iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda Ostalih proporcionalan broju stanovnika prema posljednjem popisu“* proizilazi nesporna činjenica da ne postoji opravdanost predmetnog zahtjeva, odnosno da je ispitivanje merituma zahtjeva nepotrebno.

Posljednji popis stanovništva u Bosni i Hercegovini je organiziran u 2013. godini (*”Službeni glasnik BiH“*, broj 60/16).

Termin posljednji popis proteže se kroz odredbe Izbornog zakona BiH i jedina osnova za djelovanje Središnjeg izbornog povjerenstva BiH po ovim pitanjima i jeste isključivo primjena posljednjeg popisa, što je popis stanovništva BiH iz 2013. godine. A po prirodi stvari samo ovaj popis iz 2013. godine je prema ustavnom i teritorijalnom uređenju Federacije Bosne i Hercegovine i kantona.

Odredbom članka 2. predmetne Upute je primijenjena i odredba Ustava Federacije BiH kojom je utvrđeno *”da će u Domu naroda biti najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu“*.

U odredbi članka 3. predmetne Upute je promjena koja se odnosi na Dom naroda Federacije BiH zasnovana na paritetu kao ustavnom načelu koji je prenesen na Izborni zakon BiH, a Središnje izborni povjerenstvo BiH je na temelju članka 2.9 stavak (1) točka 2. Izbornog zakona BiH mjerodavno za donošenje administrativnih propisa za provedbu Izbornog zakona BiH.

”Po zahtjevu za ocjenu ustavnosti predmetnog Uputstva je Ustavni sud BiH donio odluku kojom se predmetni zahtjev odbacuje kao nedopušten zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda BiH.”

U predmetnoj odluci Ustavni sud BiH je istakao da prema članku 2.9 Izbornog zakona BiH, Središnje izborni povjerenstvo BiH je neovisno tijelo koje podnosi izvješće Parlamentarnoj skupštini BiH i čija ovlaštenja iz nje proizilazile, a točkom od 1. do 17. članka 2.9 Izbornog zakona BiH taksativno su propisana ovlaštenja Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, pa je tako između ostalih, točkom 2. stavka (1) članka 2.9 Izbornog zakona BiH, Središnje izborni povjerenstvo BiH mjerodavno da donosi administrativne propise za provedbu Izbornog zakona BiH. Shodno tomu, Ustavni sud BiH smatra da osporena Uputa o izmjeni i dopunama po svom karakteru zapravo i jeste administrativni propis koji je Središnje izborni povjerenstvo BiH donijelo s ciljem provedbe Izbornog zakona BiH i posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini.

2. Na Uputi o izmjeni i dopunama Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine (*”Službeni glasnik BiH“*, broj 91/18) je predsjedateljica Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH dana 29. 01. 2019. godine dostavila Ustavnom sudu BiH

zahtjev za ocjenu ustavnosti predmetne Upute, koju je Ustavni sud BiH odbacio kao nedopuštenu.

3. Sud Bosne i Hercegovine je dana 04. 02. 2019. godine dostavio Ustavnom sudu BiH tužbu Kantona Sarajevo od 09. 01. 2019. godine i tužbu: Naše stranke, Socijaldemokratske partije BiH i Demokratske fronte, kojim su pokrenuti upravni sporovi pred tim sudom protiv Upute o izmjeni i dopunama Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine uz obrazloženje da je cijenio da se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za ocjenu ustavnosti predmetne Upute. Zahtjeve za ocjenu ustavnosti predmetne Upute je Ustavni sud BiH odbacio kao nedopuštene.

293. **Posredni izbori** – Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda Ostalih, donesene sukladno članku 2.9 stavak (1) točka 17, člankom 10.12 stavak (1) i člankom 10.16, a u svezi članka 10.10 Izbornog zakona BiH uložene su dvije žalbe Apelacijskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine, koje je Sud BiH odbio kao neutemeljene.

Na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o dodjeli mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda srpskog naroda, donesene sukladno članku 2.9 stavak (1) točka 17. Izbornog zakona BiH, članka 37. stavak (3) Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i članka 2., 3. i 4. Kriterija i postupak popune nedostajućih mandata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Opći izbori 2018. godine uloženo je šest žalbi Apelacijskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine, koje je Sud BiH odbio kao neutemeljene.

294. **Opoziv** – Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojom je utvrđeno da je postupak opoziva načelnika Općine Ribnik sproveden sukladno odredbama Izbornog zakona BiH je podnesena žalba Sudu BiH koju je Apelacijski odjel Suda BiH odbio kao neutemeljenu.

295. **Prijevremeni izbori** – Na temelju članka 14.3 stavak (1) Izbornog zakona BiH i odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o prestanku mandata gradonačelnicima Grada Doboj i Grada Trebinje i načelnicima Općine Bosanski Petrovac, Općine Bosansko Grahovo, Općine Bužim, Općine Domaljevac-Šamac, Općine Drvar, Općine Kakanj i Općine Ribnik, Središnje izbornog povjerenstvo BiH je donijelo odluku o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za gradonačelnike Grada Doboj i Grada Trebinje i načelnike Općine Bosanski Petrovac, Općine Bosansko Grahovo, Općine Bužim, Općine Domaljevac-Šamac, Općine Drvar, Općine Kakanj i Općine Ribnik.

Na zaključak Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kojim je odbačen zahtjev neovisnog kandidata o povlačenju njegove kandidature za načelnika općine, neovisni je kandidat uložio žalbu Apelacijskom odjelu Suda BiH, koju je Sud BiH odbio kao neutemeljenu.

Središnjem izbornom povjerenstvu BiH je jedan politički subjekt podnio prigovor na odluku Gradskog izbornog povjerenstva Doboj o odbijanju zahtjeva za akreditiranje promatrača, koji je Središnje izbornog povjerenstvo BiH uvažilo, poništilo dio odluke Gradskog izbornog povjerenstva Doboj i vratilo na ponovno odlučivanje. Gradsko izbornog povjerenstvo Doboj je postupilo po uputama iz odluke Središnjeg izbornog povjerenstva

BiH i donijelo dopunu odluke koja je bila predmet ove pravne stvari i na nju nije ulagana žalba Sudu BiH.

Središnjem izbornom povjerenstvu BiH je jedan politički subjekt podnio žalbu na odluke Općinskog izbornog povjerenstva Bužim kojim su njegovi prigovori na odluku o imenovanju biračkih odbora odbačeni kao nepravodobni, a jedan je prigovor odbijen kao neutemeljen koji se odnosi na nepravilnosti u provedbi izbornog procesa, koju je Središnje izorno povjerenstvo BiH odlukom odbilo kao neutemeljenu i nije ulagana žalba Sudu BiH.

Člankom 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH propisano je da je zabranjeno vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i tiskanih medija, ili bilo kojeg oblika plaćenog javnog oglašavanja, osim održavanja internih skupova tijela i statutarnih tijela političkih subjekata, u razdoblju od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje. Središnjem izbornom povjerenstvu BiH je podnesen jedan prigovor političkog subjekta zbog navodnog kršenja odredbe članka 16.14 stavak (3) Izbornog zakona BiH, koji je Središnje izorno povjerenstvo BiH odbilo kao neutemeljen i nije ulagana žalba Sudu BiH.

Središnjem izbornom povjerenstvu BiH je jedan politički subjekt podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića na svim redovitim biračkim mjestima u osnovnoj izornoj jedinici Bužim za nivo načelnika Općine Bužim, koji je Središnje izorno povjerenstvo BiH odlukom odbilo kao neutemeljen i nije ulagana žalba Sudu BiH.

Na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH o utvrđivanju i objavi rezultata prijevremenih izbora za gradonačelnike Grada Doboj i Grada Trebinje i načelnike Općine Bosanski Petrovac, Općine Bosansko Grahovo, Općine Bužim, Općine Domaljevac-Šamac, Općine Drvar, Općine Kakanj i Općine Ribnik uložena je jedna žalba Apelacijskom odjelu Suda BiH, koju je Sud BiH odbio kao neutemeljenu.

296. U svim fazama izbornog procesa ukupno je izjavljeno 1.073 žalbe Apelacijskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) od kojih je Sud BiH 1.069 žalbi odbio ili odbacio i četiri odluke vratio na ponovni postupak, što u procentu iznosi da je 99,63 % odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH potvrđeno. Jedanaest žalbi po kojima je odlučivao Apelacijski odjel Suda BiH se odnosi na odluke u svezi sa revizijom financiranja političkih stranaka iz jednog od prethodnih izbornih ciklusa.

Tablica 19 Tablični pregled žalbi

R.B.	Broj žalbi	Vrsta odluke	Broj uvažениh žalbi po odluci Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku	Odluka Apelacijskog odjela Suda BiH po žalbi	Odluka Ustavnog suda BiH po apelaciji
OPĆI IZBORI 2018. GODINE					
1.	1	imenovanje predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva BiH		1 žalba odbijena – neutemeljena	
2.	22	imenovanje izbornih povjerenstava		22 žalbe odbijene – neutemeljene	
3.	12	ovjera prijava političkih subjekata	prvostupanjski postupak 4 uvažene i ovjerene prijave podnositelja žalbi	8 žalbi odbijeno – neutemeljene	1 apelacija odbačena – nedopuštena
4.	3	promjena naziva političke stranke u izborne svrhe		2 žalbe odbijene – neutemeljene i 1 žalba uvažena	
5.	6	ovjera kandidacijskih listi političkih subjekata	prvostupanjski postupak 1 uvažena i ovjerena kandidacijska lista podnositelja žalbe	4 žalbe odbijene – neutemeljene i 1 žalba odbačena – nepravodobna	
6.	1015	odbijanje upisa u izvod iz SBP za glasovanje izvan BiH	prvostupanjski postupak 63 uvažene i izvršen upis podnositelja žalbe, a u izvod iz SBP za glasovanje izvan BiH i po 2 žalbe poništen upis dvije osobe u SBP	950 žalbi odbijeno – neutemeljene	
7.	1	zahtjevi za akreditiranje		1 žalba odbijena – neosnovana	
8.	3	podnošenje izjava o imovinskom stanju		2 žalbe odbijene – neutemeljene i 1 žalba odbačena – nepravodobna	
9.	2	prestanak mandata i dodjela mandata sljedećem kvalificiranom kandidatu		2 žalbe odbijene – neutemeljene	
10.	1	utvrđivanje i objava broja birača upisanih u izvod iz SBP za glasovanje izvan BiH		1 žalba odbačena – nedopuštena	

R.B.	Broj žalbi	Vrsta odluke	Broj uvažених žalbi po odluci Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku	Odluka Apelacijskog odjela Suda BiH po žalbi	Odluka Ustavnog suda BiH po apelaciji
11.	2	imenovanje biračkih odbora – odluke izbornih povjerenstava	drugostupanjski postupak 1 žalba odbijena – neutemeljene i 1 žalba odbačena – nepravodobna		
12.	14	izborna kampanja a) jezik mržnje i b) kampanja		a) jezik mržnje 11 žalbi odbijeno – neutemeljene b) kampanja 2 žalbe odbijene – neutemeljene i 1 žalba uvažena	
13.	11	izborna kampanja – odluke izbornih povjerenstava	drugostupanjski postupak 6 žalbi odbijeno – neutemeljene, 1 žalba odbačena – nepravodobna i 2 žalbe usvojene	2 žalbe odbijene – neutemeljene	
14.	4	izborna šutnja		3 žalbe odbijene – neutemeljene i 1 žalba uvažena	
15.	18	povreda biračkog prava na dan izbora – odluke izbornih povjerenstava	drugostupanjski postupak 10 žalbi odbijeno – neutemeljene i 3 žalbe uvažene	5 žalbi odbijene – neutemeljene	
16.	1	povrat uplaćenih sredstava na ime pristojbe		1 žalba odbijena – neosnovana	
17.	18	ponovno brojanje glasačkih listića	prvostupanjski postupak 3 žalbe uvažene	14 žalbi odbijeno – neutemeljene i 1 žalba odbačena – nepravodobna	
18.	3	utvrđivanje i objava rezultata		3 žalbe odbijeno – neutemeljene	
19.	3	I. izmjena utvrđenih rezultata		3 žalbe odbijene – neutemeljene	
20.	7	II. izmjena utvrđenih rezultata	prvostupanjski postupak 2 žalbe odbačene – podnesene od	2 žalbe odbijene – neutemeljene, 2 žalbe odbačena	

R.B.	Broj žalbi	Vrsta odluke	Broj uvažanih žalbi po odluci Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku	Odluka Apelacijskog odjela Suda BiH po žalbi	Odluka Ustavnog suda BiH po apelaciji
			neovlaštene osobe	– nedopuštene i 1 žalba uvažena	
21.	2	III. izmjena utvrđenih rezultata		2 žalbe odbijene – neutemeljene	
22.	1	potvrđivanje rezultata		1 žalba odbijena – neutemeljena	
POSREDNI IZBORI					
1.	2	Dodjela mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta FBiH iz reda ostalih		2 žalbe odbijene – neutemeljene	
2.	6	Dodjela mandata izaslanicima u Dom naroda Parlamenta FBiH iz reda srpskog naroda		6 žalbi odbijeno – neutemeljene	
PRIJEVREMENI IZBORI					
1.	1	povlačenje kandidature		1 žalba odbijena – neutemeljena	
2.	1	imenovanje biračkih odbora – odluke izbornih povjerenstava	drugostupanjski postupak 1 žalba odbijena – neutemeljena		
3.	1	utvrđivanje i objava rezultata		1 žalba odbijena – neutemeljena	
OPOZIV					
1.	1	postupak opoziva načelnika		1 žalba odbijena – neutemeljena	
REVIZIJA					
1.	12	revizija financiranja političkih subjekata	prvostupanjski postupak 1 žalba uvažena	10 žalbi odbijeno – neutemeljene i 1 žalba odbačena nedopuštena	
UKUPNO: 1174 ŽALBE					
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BiH RIJEŠILO 101 ŽALBU					
SUD BIH RIJEŠIO 1073 ŽALBE i to: - 1069 žalbe neutemeljene ili odbačene – 4 žalbe uvažene					

3.1 Prigovori Koalicije “Pod lupom” za slobodne i poštene izbore

297. Koalicija “Pod lupom” koja okuplja više nevladinih organizacija dana 23. 10. 2018. godine putem e-maila dostavila je Središnjem izbornom povjerenstvu BiH dopis sa pregledom propusta u radu biračkih odbora, zabilježenih nepravilnosti na biračkim mjestima i prijavljenih “kritičnih situacija” na dan održavanja Općih izbora 2018. godine sa zahtjevom za poduzimanje odgovarajućih radnji i izricanjem sankcije.

298. Postavljanje ovakvih zahtjeva te postupanje po zahtjevima upitno je iz više razloga:

- Središnje izborni povjerenstvo BiH akreditiralo je promatrače iz 14 udruga, a niti jedan promatrač nije akreditiran kao promatrač koalicije “Pod lupom“, niti je mogao biti s obzirom na to da je jedan od uvjeta i taj da je udruga registrirana u odgovarajućim registrima, a kao dokaz prilikom akreditacije dostavlja se i Izvod iz registra.
- S obzirom na to da ova udruga ima neformalni karakter i kao takva nema svojstvo promatrača, ona nije u mogućnosti pojavljivati se kao subjekt u izbornom procesu te postavljati zahtjeve prema izbornim povjerenstvima. Također, u više Zapisnika o radu biračkih odbora (ZARBO) evidentirano je da su uložene primjedbe promatrača “Pod lupom“, iako kao što je ranije navedeno nema registriranih promatrača pod ovom udrugom.
- Dostavljeni zahtjev nije se mogao smatrati prigovorom jer članak 6.2 stavak (1) Izbornog zakona BiH propisuje da prigovor izbornom povjerenstvu mogu podnijeti birač i politički subjekt, a nikako udruga građana. Ovaj stav zauzeo je i Sud BiH u svojoj odluci, broj S1 3 IŽ 031262 IŽ od 17. 12. 2018. godine, kojim je odbio zahtjev Udruge za borbu protiv korupcije Transparency International BiH izjavljenoj na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Tražeći od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH poduzimanje radnji i sankcioniranje, ova koalicija nije postupilo u okviru ovlaštenja propisanih Izbornim zakonom BiH.
- Člankom 17.2 stavak (1) Izbornog zakona BiH propisano je da promatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad tijela mjerodavnih za provedbu izbora utvrđenih ovim zakonom u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu tijela mjerodavnog za provedbu izbora, na temelju čega **politički subjekt** može uložiti prigovor mjerodavnom tijelu. Da bi Središnje izborni povjerenstvo BiH razmatralo prigovor, on mora biti podnesen od ovlaštene osobe (političkog subjekta) te ova situacija mora biti evidentirana u Zapisniku o radu biračkih odbora (ZARBO). U svim situacijama u kojima je Središnje izborni povjerenstvo BiH postupalo ili po zahtjevu ovlaštenog podnositelja ili po službenoj dužnosti prilikom donošenja odluka razmatrani su i prigovori koji su evidentirani u zapisnike pa tako i prigovori promatrača.
- U svojem dopisu ova koalicija govori o 446 “kritičnih situacija“. Nijedan propis kojim je reguliran izborni proces u Bosni i Hercegovini ne poznaje pojam “kritične situacije“. Veći broj istaknutih “kritičnih situacija“ predstavljaju samo konstataciju o povredama na biračkim mjestima, koje se odmah otklanjaju na način da se iste ukažu predsjedniku biračkog odbora ili izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice. S obzirom na to da je opća ocjena međunarodnih promatrača da je Središnje izborni povjerenstvo BiH većinu svojih zadataka efikasno sprovodilo usprkos ograničenom proračunu i osoblju, a u okruženju stalnih kritika i navoda koji se odnose na tehničke pripreme (Vidi točku

200) te da je *Operativni štab "Opći izbori 2018."* evidentirao 19 prijava o incidentu, a Ministarstvo unutarnjih poslova RS evidentirao 7 situacija remećenja javnog reda i mira i ostalih incidenata (vidi točku 167.), nazivati situacije kao što su nedostatak jednog glasačkog listića, neobjavljivanja članova biračkih odbora na biračkim mjestima unatoč poznatoj činjenici o problemima vezanim za imenovanje članova biračkih odbora pa i na sam dan izbora, svojevrijednog prekršivanja glasačkih listića izvan kabine ili nepopunjavanja jednog od četiri glasačka listića i tako dalje te tretirati ih kao "kritične situacije" Središnje izborno povjerenstvo BiH smatra tendencioznim, neprofesionalnim i ne doprinosi provedbi fer i poštenih izbora.

299. Središnje izborno povjerenstvo BiH nakon svakih izbora radi analizu rada biračkih odbora. Prilikom izrade ove analize o radu biračkih odbora, a protiv svih članova biračkih odbora kod kojih se utvrde neregularnosti bit će pokrenuti prekršajni postupci prilikom čega će Središnje izborno povjerenstvo BiH izricati novčane kazne i administrativne zabrane rada u izbornim administracijama.

3.1.1 Zahtjevi za ponovno brojanje glasačkih listića koje je podnijela Koalicija "Pod lupom"

300. Središnjem izbornom povjerenstvu BiH od kolacije "Pod lupom", koja okuplja više nevladinih organizacija, putem e-maila dostavljen je Zahtjev za ponovno brojanje nevažećih glasačkih listića za izbor članova Predsjedništva BiH, kako bi se utvrdili razlozi nevaženja glasačkih listića posebice u kategoriji listića koji su "nevažeći po drugim kriterijima". Kao obrazloženje zahtjeva naveden je "enormno visoki procenat nevažećih glasačkih listića za izbor člana Predsjedništva BiH".

301. Dostavljeni zahtjev Središnje izborno povjerenstvo BiH nije razmatralo iz sljedećih razloga:

- Nisu ispunjeni uvjeti iz članka 5.30 stavak (4) Izbornog zakona BiH, gdje je propisano da Središnje izborno povjerenstvo BiH može razmatrati zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: da je zahtjev podnesen u pisanoj formi i da ga je potpisao akreditirani promatrač, skupina od 50 ili više birača koji su glasovali na istome biračkom mjestu, neovisni kandidat, predsjednik političke stranke, nositelj liste neovisnih kandidata ili bilo koji od predsjednika političkih stranaka koje su formirale koaliciju, ili općinsko izborno povjerenstvo; da su u zahtjevu točno navedene činjenice koje opravdavaju ponovno brojanje, uključujući članke ovoga zakona koji nisu poštovani ili su prekršeni; da je u zahtjevu naveden približan broj glasačkih listića za koje se vjeruje da nisu ispravni; da je u zahtjevu navedeno kako bi ova povreda zakona utjecala na izborne rezultate i da je zahtjev podnesen Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od tri dana od dana kada je Središnje izborno povjerenstvo BiH objavilo izborne rezultate.

Podneseni zahtjev nije potpisala ovlaštena osoba, ne sadrži činjenice koje bi opravdale ponovno brojanje, ne sadrži navode o članovima Izbornog zakona BiH koji nisu poštivani ili su prekršeni te navode kako bi ove povrede zakona utjecale na izborne rezultate.

- Uzimajući u obzir navedeno, Središnje izborno povjerenstvo BiH podneseni zahtjev smatra paušalnim i proizvoljnim, s obzirom na to da se jedino obrazloženje zahtjeva

odnosi samo na statističke navode o nevažećem broju listića, uspoređujući ih sa brojem nevažećih listića iz ranijih razdoblja, a isticanih u javnim nastupima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Zahtjev sadrži samo navode koji se temelje na pretpostavkama i predstavljaju tvrdnju u vidu zapažanja koje ničim nije dokazano. Sve odluke kojim je Središnje izbornog povjerenstvo BiH odbacivalo ovakve zahtjeve kao paušalne i proizvoljne potvrdio je i Sud BiH u žalbenom postupku svojim odlukama, broj S1 3 IŽ 030887 IŽ, S1 3 IŽ 030889 IŽ, S1 3 IŽ 030901 18 IŽ, S1 3 IŽ 030902 18 IŽ i S1 3 IŽ 030907 18 IŽ od 30. 10. 2018. godine. Dalje, Sud BiH u obrazloženju svoje odluke, broj S1 3 IŽ 030904 18 IŽ od 30. 10. 2018. godine, navodi da je se u ovom konkretnom predmetu većina žalbenih navoda bazirala i argumentirala nekim dokumentom koji je sačinila Koalicija “Pod lupom“, odnosno njezini promatrači. Sud navodi da je pored irelevantnosti tih podataka za postupak eventualnog ponovnog brojanja, kapacitet izbornog promatrača definiran člankom 17.9 i člankom 5.30 Izbornog zakona BiH, a sve preko toga nije u njihovom domenu.

- Također, zahtjev nije ni podnesen na način propisan Uputom o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim izbornim povjerenstvima (“Službeni glasnik BiH“, broj 37/14) kojim je propisano da se komunikacija između Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i strana u postupku odvija putem telefaks-aparata i izravno.

4. FINANCIJSKE I LOGISTIČKO-OPERATIVNE AKTIVNOSTI

302. U proračunu institucija BiH za 2018. godinu predviđena sredstava za Opće izbore 2018. godine iznose 8.1462.000 KM.
303. Ukupni troškovi Općih izbora 2018. godine iznose 7.930.897,65 KM od čega je na isplate članovima biračkih odbora utrošeno 4.174.810,20 KM.
304. Središnje izborno povjerenstvo BiH se više puta obraćalo mjerodavnim institucijama Bosne i Hercegovine za osiguranje sredstava za nabavku transparentnih glasačkih kutija (proračunski zahtjev za 2014. godinu, 2016, 2017. i 2018. godinu)²⁹. Ova sredstava nisu odobrena u proračunu institucija Bosne i Hercegovine.
305. U okviru Programa predizborne pomoći Vijeća Europe za Opće izbore 2018. u Bosni i Hercegovini utrošeno je 114.679,20 KM (58.634, 54 EUR).
306. Za potrebu organiziranja Općih izbora 2018. godine, a na temelju Odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, izvršene su nabavke opreme roba i usluga za koje je provedeno ukupno 12 otvorenih i 12 konkurentskih i 3 pregovaračka postupka, što je ukupno 27 postupaka.
307. Nadalje, za potrebe organiziranja Općih izbora 2018. godine angažirano je i dodatno osoblje na određeno vrijeme: referenti za obradu podataka – 7 izvršitelja; Suradnik za rad s političkim subjektima – 2; suradnik na poslovima koordinacije i obrade podataka – 1; referent za rad s političkim strankama – 1; referent na infoliniji – 2; referent na prijemu i obradi mailova i faksova – 4; uposlenik na prijemu, skladištenju i distribuciji izbornog materijala – 12; suradnik za postupanje po zahtjevima za upis birača u SBP izvan BiH – 3; saradnik za pravne poslove i upravno rješavanje – 3 izvršitelja.
308. U Glavnom centru za brojanje angažirana su 423 izvršitelja koji su bili uposleni po ugovoru o djelu.
309. Skladište Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, koje predstavlja posebnu organizacijsku cjelinu, nalazi se na posebnoj lokaciji, odvojeno od sjedišta Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, na adresi Kasindolskog bataljona 14 Istočno Sarajevo. U 2018. godini u skladištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH su obavljane dodatne aktivnosti u svezi s pripremom i organiziranjem Općih izbora 2018. godine, prijem i kontrola obrazaca za biračka mjesta; prijem i kontrola glasačkih listića koji su distribuirani iz tiskare u skladište; prijem i daljnja distribucija transparentnih glasačkih kutija i sigurnosnih pečata; distribucija materijala za izborna povjerenstva koja je obavljena u četiri ciklusa – dva dostavna i dva povratna ciklusa, i uskladištenje kompletnog materijala u skladištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH iz kojeg je distribuiran izborni materijal u Glavni centar za brojanje gdje se vršilo brojanje neprebrojanih glasačkih listića.

²⁹ Proračunski zahtjev za 2014. godinu: 936.000,00 KM; 2016. godine traženo 950.000,00KM ; 2017. godine traženo 4000.000,00 KM i u proračunskom zahtjevu za 2018. godinu traženo 385.000,00 KM.

5. INFORMATIČKO-TEHNIČKA PODRŠKA

310. U 2018. godini, s ciljem unaprjeđenja izbornog procesa izvršena je nadogradnja aplikacija i softvera koji koristi Središnje izborno povjerenstvo BiH: 1. Nadogradnja JIIS BiH – Središnji birački popis, 2. Dorada funkcionalnosti modula za unos i obradu rezultata izbora, i 3. Konsolidacija JIIS BiH, izrada repozitorija i GEO informacijskog sustava.

5.1 Nadogradnja JIIS BiH – Središnji birački popis

311. Središnje izborno povjerenstvo BiH u izbornom procesu koristi informatičke alate sublimirane u Jedinstveni izborni informacijski sustav BiH JIIS-BiH. Funkcionalnosti ovoga sustava se stalno proširuju uvođenjem novih i nadogradnjom postojećih modula sustava. Projektom "Nadogradnja JIIS BiH – Središnji birački popis" inoviran je u tehničkom i tehnološkom smislu, proces dobivanja i obrade podataka iz Središnjeg biračkog popisa u realnom vremenu. Razvijeni su novi moduli, odnosno aplikacije i sustavna rješenja koja to omogućuju. Financiranje projekta omogućeno je kroz dugogodišnje ulaganje definirano Projektom JIIS BiH.
312. Implementirana je sustavna platforma koja će dohvat podataka vršiti automatizirano, sigurno i upravljivo, izolirano od baze podataka, rabeći web-servise³⁰. Aplikacija sadrži 1. Integracijski modul, 2. Modul podataka i 3. Aplikativni modul. Kreirana aplikacija za vođenje Središnjeg biračkog popisa je web-aplikacija sa višejezičnom funkcionalnošću. Kroz formu pristupa omogućen je izbor višejezičnog okruženja, kao i jasna razgraničenost pristupa korisnika.

Slika 9. Forma za pristup

³⁰ Aplikativno rješenje omogućava integraciju u JIIS, kao web-aplikacije ili aplikacije koje koriste mikroservise. Podatci koji se unose i obrađuju putem aplikativnog rješenja su smješteni u vlastitoj bazi, dok se zajednički kontrolni podatci nalaze u središnjoj bazi (repozitoriju). Kompletно rješenje podjeljeno u module u odnosu na funkcionalnost i područje primjene.

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

CBS

Prijevremeni
2019MUNIP1

Izbori Kreiranje BS Raseljena lica Provjere u IDDEEA-i Šifarnici Administracija Izvještaji

Statusi prenosa podataka (IDDEEA)

Grupa Podataka	Šifra prepisa	Datum pokretanja WS	Datum završetka WS	Uspješno izvršenje importa	Vrijeme izvršenja importa	Broj slogova
ADMINISTRATIVNE_JEDINICE	2414	29.01.2019 00:00:00	30.01.2019 00:00:00	☒	30.01.2019 16:34:09	8158
BIRACKA_MJESTA	2417	29.01.2019 00:00:00	30.01.2019 00:00:00	☒	30.01.2019 21:01:58	58563
NOM_BIR_MJESTA	2416	29.01.2019 00:00:00	30.01.2019 00:00:00	☒	30.01.2019 20:59:32	5375
IZBORNE_JEDINICE	2415	29.01.2019 00:00:00	29.01.2019 00:00:00	☒	30.01.2019 20:57:44	173
BIRACI	2413	25.08.2018 04:11:26	25.08.2018 04:11:28	☐		
BIRACI	2412	25.08.2018 04:00:06	25.08.2018 04:11:25	☐		
BIRACKA_MJESTA	2410	25.08.2018 02:00:09	25.08.2018 02:03:37	☐		
ULICE_SIF	2411	25.08.2018 02:00:09	25.08.2018 02:02:06	☐		
ADMINISTRATIVNE_JEDINICE	2409	25.08.2018 02:00:09	25.08.2018 02:00:51	☐		
NOM_BIR_MJESTA	2407	25.08.2018 02:00:04	25.08.2018 02:00:31	☐		

Strana 1 od 7 (65 podataka)

1

2

3

4

5

6

7

Slika 10. Administrativni dio – praćenje on-line prijenosa podataka

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА		CBS		Prijevremeni izbori za 9 općina - 005, 020, 030, 038, 057, 061, 084, 2019MUNIP1																																					
Izbori Biračka mjesta OIK Kreiranje BS Mobilni timovi Raseljena lica Mjesne zajednice Provjere u IDDEEA-i Šifarnici Administracija Izvještaji							Ermin Kos Postavke																																				
Štampa biračkog spiska																																											
Izvještaji				Statusi izvještaja																																							
☐ Preliminarni birački spisak ☐ Izvod iz biračkog spiska za redovne birače (opći izbori) ☐ Izvod iz biračkog spiska za redovne birače za Brčko Distrikt (opći izbori) ☐ Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju lično ☐ Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju u odsustvu ☐ Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju putem pošte ☐ Izvod iz konačnog cbs-a za birače sa posebnim potrebama ☐ Izvod iz konačnog biračkog spiska za birače koji glasuju u DKP-a ☐ Spisak birača koji glasuju nepovrđenim - konvertiranim glasačkim				☒ Osvoježi																																							
Izborne jedinice: ☐ Označi sve ☐ 0 - INI ☐ 000 - CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA ☐ 001 - VELIKA KLADUŠA ☐ 002 - CAZIN ☐ 003 - BIHAĆ ☐ 004 - BOSANSKA KRUPA ☐ 005 - BUŽIM ☐ 006 - KRUPA NA UNI				<table> <tr> <th>Izvještaj</th><th>Datum pokretanja</th><th>Status</th><th>Poruka</th></tr> <tr> <td>Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju putem pošte</td><td>12.02.2019 23:28:52</td><td>Završen</td><td>[12.02.2019 23:31:05] Broj generisanih datoteka: 9</td></tr> <tr> <td>Izvod iz konačnog cbs-a za birače sa posebnim potrebama</td><td>12.02.2019 09:55:11</td><td>Završen</td><td>[12.02.2019 09:55:27] Broj generisanih datoteka: 20</td></tr> <tr> <td>Spisak birača koji glasuju nepovrđenim - konvertiranim glasačkim</td><td>12.02.2019 08:36:44</td><td>Završen</td><td>[12.02.2019 08:36:58] Broj generisanih datoteka: 12</td></tr> <tr> <td>Izvod iz konačnog biračkog spiska za birače koji glasuju u DKP-a</td><td>09.02.2019 08:07:27</td><td>Završen</td><td>[09.02.2019 08:07:37] Broj generisanih datoteka: 0</td></tr> <tr> <td>Izvod iz biračkog spiska za redovne birače (opći izbori)</td><td>05.02.2019 13:37:31</td><td>Završen</td><td>[05.02.2019 13:38:48] Broj generisanih datoteka: 28</td></tr> <tr> <td>Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju lično</td><td>05.02.2019 08:56:15</td><td>Završen</td><td>[05.02.2019 08:56:20] Broj generisanih datoteka: 8</td></tr> <tr> <td>Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju u odsustvu</td><td>05.02.2019 08:55:05</td><td>Završen</td><td>[05.02.2019 08:55:06] Broj generisanih datoteka: 1</td></tr> <tr> <td>Preliminarni birački spisak</td><td>01.02.2019 22:48:27</td><td>Završen</td><td>[01.02.2019 22:48:27] Broj generisanih datoteka: 0</td></tr> </table>				Izvještaj	Datum pokretanja	Status	Poruka	Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju putem pošte	12.02.2019 23:28:52	Završen	[12.02.2019 23:31:05] Broj generisanih datoteka: 9	Izvod iz konačnog cbs-a za birače sa posebnim potrebama	12.02.2019 09:55:11	Završen	[12.02.2019 09:55:27] Broj generisanih datoteka: 20	Spisak birača koji glasuju nepovrđenim - konvertiranim glasačkim	12.02.2019 08:36:44	Završen	[12.02.2019 08:36:58] Broj generisanih datoteka: 12	Izvod iz konačnog biračkog spiska za birače koji glasuju u DKP-a	09.02.2019 08:07:27	Završen	[09.02.2019 08:07:37] Broj generisanih datoteka: 0	Izvod iz biračkog spiska za redovne birače (opći izbori)	05.02.2019 13:37:31	Završen	[05.02.2019 13:38:48] Broj generisanih datoteka: 28	Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju lično	05.02.2019 08:56:15	Završen	[05.02.2019 08:56:20] Broj generisanih datoteka: 8	Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju u odsustvu	05.02.2019 08:55:05	Završen	[05.02.2019 08:55:06] Broj generisanih datoteka: 1	Preliminarni birački spisak	01.02.2019 22:48:27	Završen	[01.02.2019 22:48:27] Broj generisanih datoteka: 0
Izvještaj	Datum pokretanja	Status	Poruka																																								
Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju putem pošte	12.02.2019 23:28:52	Završen	[12.02.2019 23:31:05] Broj generisanih datoteka: 9																																								
Izvod iz konačnog cbs-a za birače sa posebnim potrebama	12.02.2019 09:55:11	Završen	[12.02.2019 09:55:27] Broj generisanih datoteka: 20																																								
Spisak birača koji glasuju nepovrđenim - konvertiranim glasačkim	12.02.2019 08:36:44	Završen	[12.02.2019 08:36:58] Broj generisanih datoteka: 12																																								
Izvod iz konačnog biračkog spiska za birače koji glasuju u DKP-a	09.02.2019 08:07:27	Završen	[09.02.2019 08:07:37] Broj generisanih datoteka: 0																																								
Izvod iz biračkog spiska za redovne birače (opći izbori)	05.02.2019 13:37:31	Završen	[05.02.2019 13:38:48] Broj generisanih datoteka: 28																																								
Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju lično	05.02.2019 08:56:15	Završen	[05.02.2019 08:56:20] Broj generisanih datoteka: 8																																								
Izvod iz biračkog spiska za birače koji glasuju u odsustvu	05.02.2019 08:55:05	Završen	[05.02.2019 08:55:06] Broj generisanih datoteka: 1																																								
Preliminarni birački spisak	01.02.2019 22:48:27	Završen	[01.02.2019 22:48:27] Broj generisanih datoteka: 0																																								

BOSNA I HERCEGOVINA

CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA

SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

CBS

Izbori
Biračka mjesta OIK
Kreiranje BS
Mobilni timovi
Raseljena lica
Mjesne zajednice
Provjere u IDDEEA-i
Šifarnici
Administracija
Izvještaji

Biračke statistike

Birački spisak:*

Nivo vlasti:

Označi sve

☐ 000 - Nedefinisano-Brcko Distrik
☐ 100 - Općinski nivoi vlasti
☐ 200 - Skupština kantona
☐ 300 - Narodna skupština RS
☐ 400 - Parlament Federacije BiH
☐ 500 - Parlament BiH

Nivo izborne jedinice:

Označi sve

Izborne jedinice u kojima glasa:

Označi sve

☐ 0 - INI
☐ 000 - CENTRALNA IZBORNA KO
☐ 001 - VELIKA KLADUŠA
☐ 002 - CAZIN
☐ 003 - BIHAĆ
☐ 004 - BOSANSKA KRUPA

Izborne jedinice

Označi sve

☐ 005-BUŽIM
☐ 020-DOMALJEVAC - ŠAMAC
☐ 030-BOSANSKI PETROVAC
☐ 038-DOBOJ
☐ 057-DRVAR
☐ 061-RIBNIK

Izvještaji

☒ Broj birača po opštinama i biračkim opcijama
☐ Broj birača po opštinama, biračkim opcijama i polu
☐ Broj birača po opštinama, biračkim opcijama i starosti
☐ Broj birača grupisan po opštini i tipu birača
☐ Broj birača grupisan po nivoima vlasti
☐ Broj birača po biračkim mjestima
☐ Broj birača koji glasaju putem pošte
☐ Broj birača koji glasaju putem pošte grupisan po državi boravka
☐ Broj birača koji glasaju putem pošte grupisan po državi boravka i izornoj jedinici za koju glasaju

Kreiraj izvještaj

PDF

BOSNA I HERCEGOVINA

CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA

SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

CBS

Izbori
Biračka mjesta OIK
Kreiranje BS
Mobilni timovi
Raseljena lica
Mjesne zajednice
Provjere u IDDEEA-i

Mjesne zajednice

Novo	Šifra	Naziv
	1000023	MZ "DOBRINJA A"

Šifra:

1000023

Naziv:*

MZ "DOBRINJA A"

Ćirilični naziv:

МЗ "ДОБРИЊА А"

Nadređena jedinica:

NOVI GRAD SARAJEVO

Važi:

☒

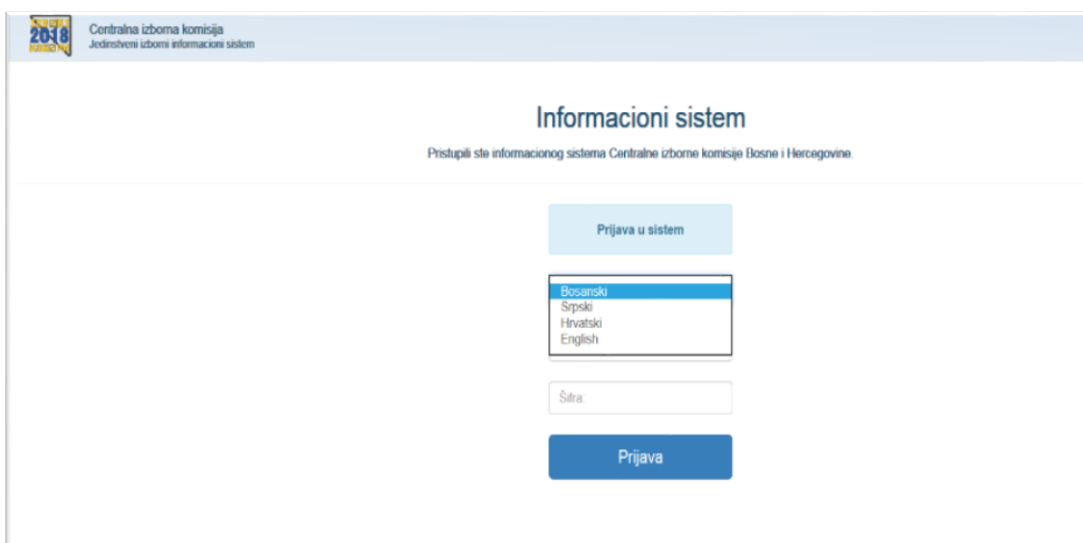
Ažuriraj

Odustani

Slika 11. Grafički prikazi dijelova aplikacije

5.2 Dorada funkcionalnosti modula za unos i obradu rezultata izbora

313. Analizama urađenim u 2017. godini koje su se odnosile na unos, obradu i kontrolu rezultata izbora ukazala se potreba za novim pristupom tehničkoj obradi rezultata glasovanja na izborima.
314. Uzimajući u obzir iskustva sa Lokalnih izbora 2016. godine koja su se pokazala kao dobra, postojala je potreba da se ista logika primijeni i za provedbu Općih izbora 2018. godine. Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo je Pravilnik o provedbi izbora koji se odnosi na promjenu procesa unosa i obrade rezultata izbora, a sve u cilju bržeg i transparentnijeg dobivanja rezultata za Lokalne izbore u BiH 2016. Ova izmjena u bitnome zahtijeva redizajn i promjenu funkcionalnosti nekih modula JIIS BiH zbog promjene poslovnog procesa, odnosno izradu potpuno novih funkcionalnosti. U osnovi projekat se odnosio na modul unosa podataka izbornih povjerenstava koji predstavlja jedinstven unos rezultata, njihovu kontrolu, te utvrđivanje i potvrđivanje rezultata, koji uključuje i izvještajni dio putem zvanične web-stranice Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
315. Glavni cilj projekta, koji je realiziran uz finansijsku podršku Misije OSCE-a u BiH, bio je izraditi novi modul za unos podataka o rezultatima izbora koji se provodi u OIP-ima, a kao integralni dio JIIS BiH. Modul je morao zadovoljiti provedbu novog poslovnog procesa koji jedinstveno tretira unos rezultata glasovanja sa biračkih mjesta. Umjesto dosadašnja dva kruga unosa, prvi unos u OIP-u koji je provjeravan samo po jednom tipu validacijske greške, i drugi, kontrolni unos u Glavnom centru za brojanje, integriran je samo jedan unos koji se kontrolira i potom validira.
316. Projekat je obuhvatio četiri (4) modula: 1. Modul za unos rezultata u OIP-ima, 2. Modul za validaciju rezultata u OIP-ima, 3. Modul za ispravku rezultata – OIP i 4. Modul za glavnu kontrolu rezultata sa kontrolnim brojanjem.
317. Nove funkcionalnosti omogućavaju on-line pristup sustavu s mogućnošću odabira jezika za rabljenje.

Centralna izborna komisija
Jedinstveni izborni informacioni sistem

Informacioni sistem

Pristupili ste informacionog sistema Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine

Prijava u sistem

Bosanski
Srpski
Hrvatski
English

Šifra

Prijava

Slika 12. Prikaz forme za pristup modulu

318. Nakon pristupa JIIS BiH omogućen je pregled unosa podataka na biračkim mjestima izbornim povjerenstvima, što uključuje vrijeme otvaranja biračkog mjesta, odziv na biračkom mjestu, vrijeme zatvaranja, te rezultata sa biračkog mjesta.

Status rezultata

Naziv općine: 020 - DOMALJEVAC - ŠAMAC

Izbor za: NAČELNIK/GRADONAČELNIK

Izveštaj glavne kontrole: [Generiši](#)

Praćenje statusa unosa izbornih rezultata.

Ukupno biračkih mjesta	Broj završenih biračkih mjesta	Broj aktivnih biračkih mjesta	Broj biračkih mjesta koja čekaju da se aktiviraju
7	7	1	0

Broj biračkog mjesta	Naziv biračkog mjesta	Tip biračkog mjesta	Ukupno birača	Hyperlink
020A001	DOMALJEVAC, OŠ	Redovno BM	497	Pregled
020A002	DOMALJEVAC, HKC	Redovno BM	622	Pregled
020A003	DOMALJEVAC, OŠ	Redovno BM	602	Pregled
020A004	RA7IK	Redovno RM	308	Pregled

Slika 13. Forma za praćenje unosa rezultata

319. O svim podatcima koje su unijeli korisnici sustava, omogućeno je praćenje rada, vremena i usporedbe unesenih podataka kako bi se spriječilo eventualno pogrešno unošenje i pojačala točnost unosa podataka.

Formular rezultata Pregled

Nazad [Sjedići](#)

OBRACAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

NAČELNIK/GRADONAČELNIK

Nivo	BUŽIM 005	Šifra općine 005	Šifra biračkog mjesta 005A001
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
1)	Ukupan broj potpisa na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska i Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	355	355
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	355	355
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	0	0
B)	Nevažeci ostali glasački listići	3	3
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	3	3
D)	Ukupan broj važecih glasova	352	352
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	355	355

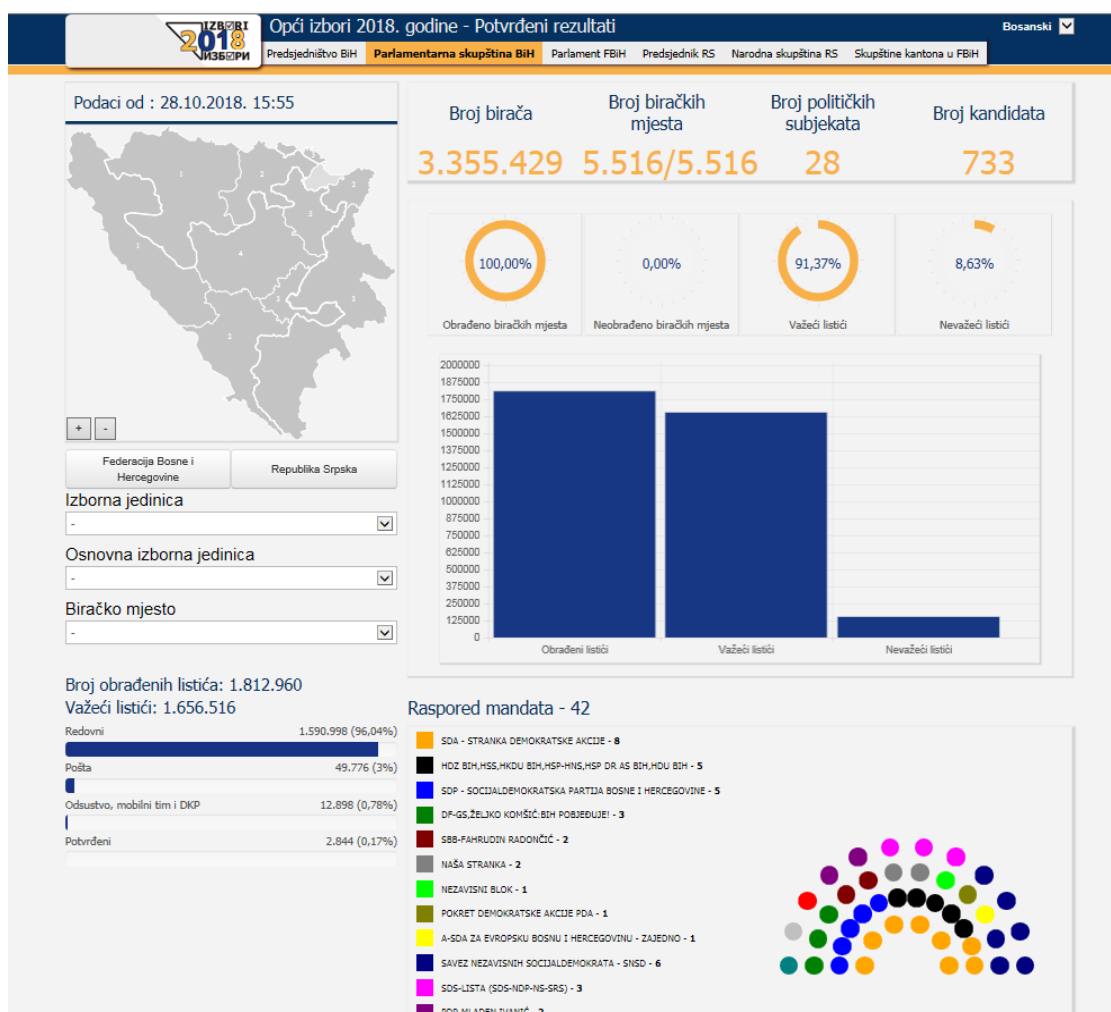
Slika 14. Forma za kontrolu unesenih podataka

320. U slučajevima gdje se za određena biračka mjesta kontrolom utvrdi da ima neslaganja u podacima, Središnje izborno povjerenstvo BiH omogućava OIP-u da pravilno utvrdi rezultate na biračkom mjestu.

The screenshot shows a web application for election control. The left sidebar lists various functions under the 'Centralna izborna komisija' header. The main area is titled 'Kontrolno brojanje'. It contains two main sections. The first section, 'Evidencija biračkih mjesta na kojima je donijeta odluka o kontrolnom brojanju', is a form for entering data. It includes fields for 'Unesite broj odluke', a dropdown for 'Izaberite izbornu jedinicu' (selected: 001 - VELIKA KLADUŠA), a dropdown for 'Izaberite Biračko mjesto' (selected: 001A001), a dropdown for 'Izaberite nivo' (selected: NAČELNIK/GRADONAČELNIK), and a dropdown for 'Izaberite Razlog'. Below these is a 'Potvrdi' button. The second section, 'Pregled biračkih mjesta na kojima je donijeta odluka o kontrolnom brojanju', has dropdowns for 'Izaberite nivo' and 'Izaberite biračko mjesto', and a 'Generiši izvještaj' button. A red message box at the bottom states 'Za odabrani upit nisu pronađeni podaci!'.

Slika 15. Forma za pravilno objedinjavanje rezultata na biračkom mjestu

321. Pored navedenih funkcionalnosti omogućeno je da svi uneseni podatci budu obrađeni i prilagođeni za objavu na zvaničnoj web-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, te snimljeni u odgovarajućim sadržajima u formatima doc, xlsx, pdf i dr. i distribuirani dalje korisnicima.

Slika 16. Prikaz rezultata

5.3 Geoinformacijski sustav (GIS)

322. Središnje izborno povjerenstvo BiH obavljajući poslove iz svoje mjerodavnosti, koji su definirani Izbornim zakonom BiH unaprjeđuje i podiže kvalitet svog rada, rabeći Jedinstveni izborni informacijski sustav (JIIS) koji se dopunjava novim komponentama. Na temelju planskih dokumenata i obavljene preliminarne interne analize trenutnog stanja informacijskog sustava u okviru Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, potrebno je bilo nadograditi postojeći informacijski sustav sa softverom koji omogućava vizualno praćenje svih relevantnih informacija vezano za izborne procese, a prema zemljopisnim elementima. Ova komponenta predstavlja geoinformacijski sustav (GIS) i njezina implementacija predstavlja nastavak realizacije usvojenog projekta JIIS, prema utvrđenom sadržaju i programu, a za potrebe rada Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. GIS omogućava prezentaciju i praćenje prostornih informacija na karti, što osigurava novu, vizualnu dimenziju analize podataka – otkrivanje uzoraka utemeljenih na zemljopisnoj lokaciji.
323. Proces provedbe izbora zbog svoje kompleksnosti zahtijeva sve dostupne alate i informacije, kako bi sve aktivnosti bile provedene precizno i pravodobno. Velik dio

izbornog procesa vezan je uz zemljopisnu lokaciju, od planiranja izbornih jedinica, određivanja biračkih mjesta u odnosu na broj i lokaciju birača, obrade i objave izbornih rezultata, sve do analize izbornih rezultata i praćenje trendova kroz godine.

324. Zemljopisne informacije su neodvojiv dio svih statističkih podataka. Zemljopisna područja imaju granice, nazive i druge informacije pomoću kojih ih je moguće locirati i povezati sa statističkim informacijama. Ta prostorna veza posebice je važna za izborne podatke. Karte, kao način prezentacije, najefikasniji su alat za vizualizaciju prostornih uzoraka. Kada su pozorno dizajnirane i reprezentirane, one predstavljaju više od dekorativnog sadržaja u statističkom prikazu. One mogu pomoći korisnicima da lakše identificiraju pojave, te jasnije naglase distribuciju uzoraka koji nisu uočljivi kroz tablični prikaz i dijagrame.

Cilj projekta je da se centralizacijom svih izbornih i prostornih podataka, unaprjeđenjem JIIS modula i pristupom prostornim podacima drugih javnih institucija, omogući prezentacija izbornih podataka, inteligentna analiza i potpuno izvješćivanje, vizualizacija putem on-line interaktivne karte, kao i editiranje i pretraživanje podataka.

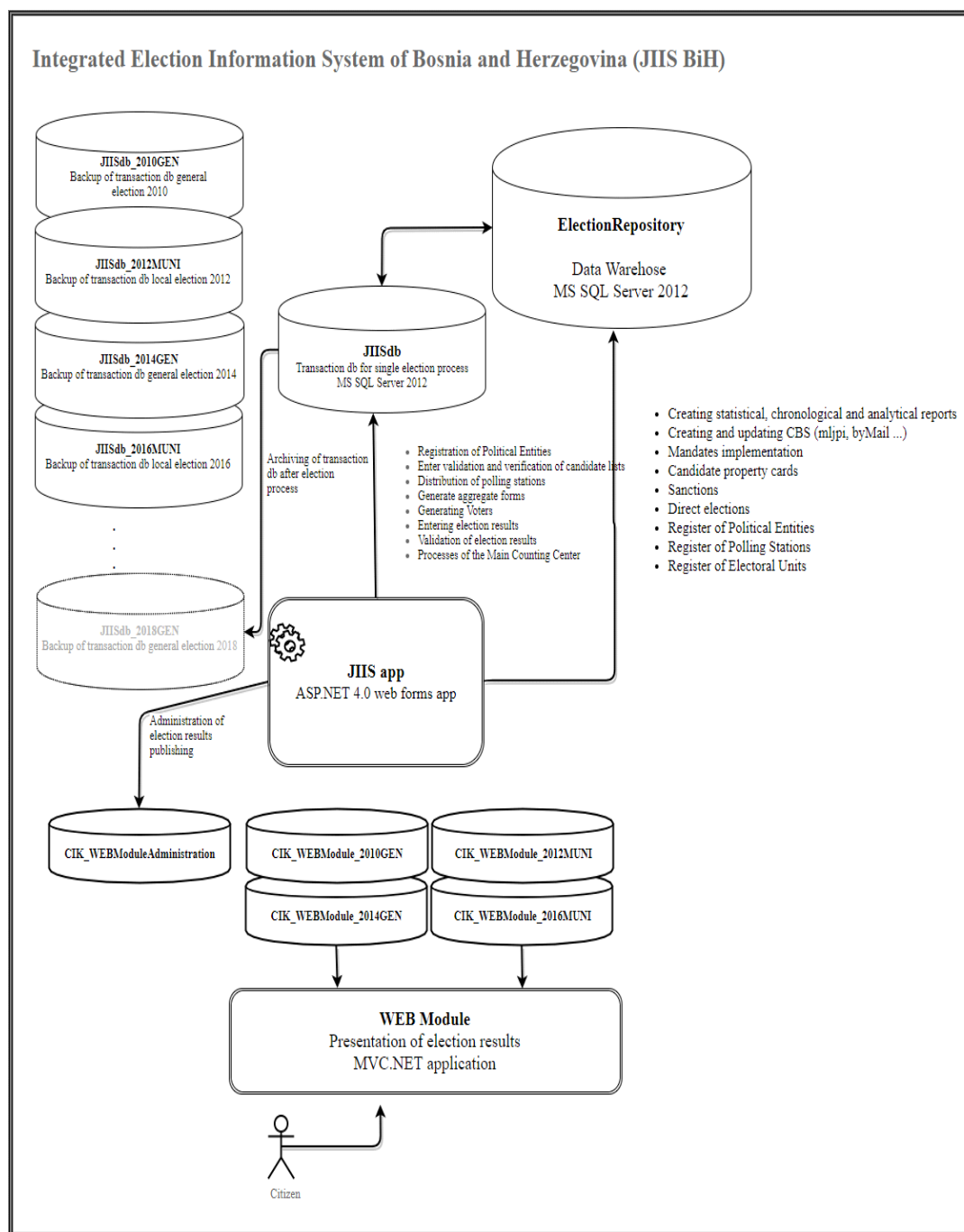
Iz navedenih razloga je i donesena odluka o nabavci usluga softvera Geoinformacijski sustav (GIS) i nakon provedenog postupka sukladno Zakonu o javnim nabavkama su realizirane aktivnosti implementacija GIS sustava izbornog procesa (osim za Republiku Srpsku), dorada postojećeg JIIS sustava kroz implementaciju specificiranih modula i novih alata i provedena potrebna edukacija korisničkog i tehničkog osoblja.

Po zahtjevu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za dostavu potrebnih podataka (granice općina u Shapefile formatu i u GK6 koordinatnom sustavu/projekciji, naseljena mjesta u Shapefile formatu i u GK6 koordinatnom sustavu/projekciji, ortofoto snimke za određena područja i dr.), Središnjem izbornom povjerenstvu BiH su dostavili tražene prostorne i druge podatke Agencija za statistiku BiH, Vlada Brčko distrikta BiH – Odjel za prostorno planiranje i imovinsko pravne poslove, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove i Grad Mostar, a samo tražene prostorne podatke nije dostavila Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske.

325. Uspostava Geoinformacijskog sustava Središnjeg izbornog povjerenstva BiH je u javnom interesu, a da bi se omogućilo građanstvu Bosne i Hercegovine suvremen i vizualiziran pristup informacijama izbornih procesa u Bosni i Hercegovini, potrebno je utvrditi stupanj objave prostornih podataka na internetskoj stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kako bi se od institucija koji su vlasnici dostavljenih podataka tražila suglasnost za javnu objavu. Ova aktivnost zahtjeva i novo radno mjesto u Tajništvu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH na kojem bi novoupisleni upravljao i održavao Geoinformacijski sustav.

5.4 Konsolidacija JIIS BiH, izrada repozitorija

326. Središnje izborno povjerenstvo BiH je u 2018. godini provelo projekat "Nabavka software za Geoinformacijski sustav". Projekat je imao dvije komponente, 1. GIS i 2. Izrada poveznice GISa i JIISa. U isto vrijeme ukazala se potreba i prilika da se u komponenti JIIS urade aktivnosti koje će konačno otvoriti priliku za konsolidaciju JIISa uvođenjem repozitorija podataka vezano za izborne procese koji nisu isključivo transakcijske prirode, odnosno objedinjavanje rezultata izbornog ciklusa.

Slika 17. Integrirani izborni informacijski sustav BiH (JIIS BiH)

327. JIIS trenutno radi na način da se svi poslovni procesi SIP BiH, uključujući procese vezane izravno za izbore i one koji nisu vezani izravno za izbore, a u mjerodavnosti su SIP BiH, i aktivni su tijekom neizborne godine, izvršavaju na jednoj bazi JIISdb (transakcijska baza podataka). Zapravo se baza podataka JIISdb treba koristiti samo za provedbu jednih izbora i potom arhivirati. Proces koji nisu trebali biti u transakcijskoj bazi i nisu izravno bili vezani za provedbu izbora su: vođenje imovinskih kartona, implementacija mandata, provedba posrednih izbora, birački odbori, evidencija sankcija i Haga itd. Na taj način su pravili” zagušenje“ na transakcijskoj bazi, a u isto vrijeme onemogućili kreiranje

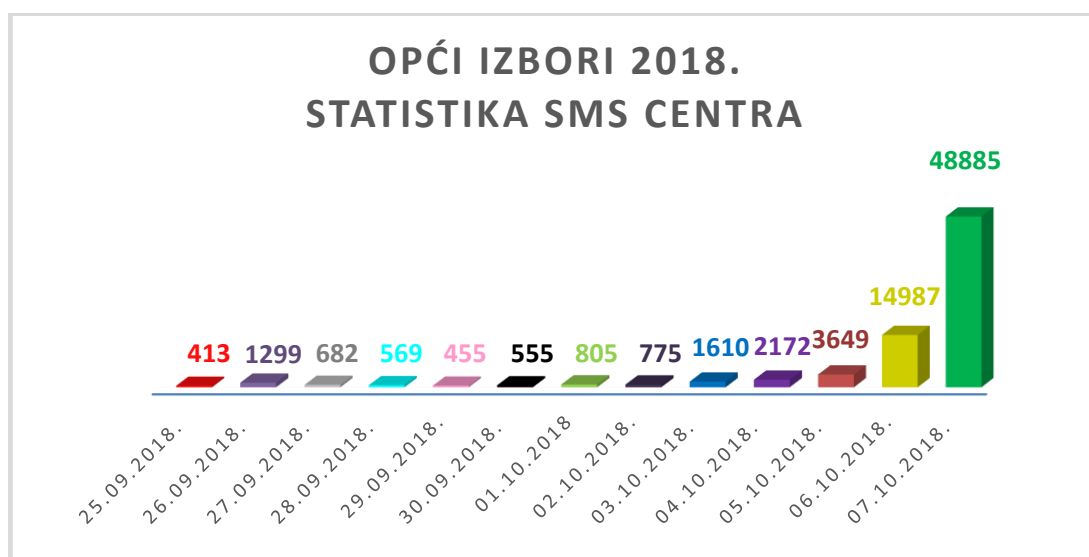
prvenstveno kronoloških, a potom i statističkih izvješća. Da bi se ovo izbjeglo, koncipiran je novi dizajn sustava (Slika 17) koji se implementirao kroz komponentu GIS projekta.

328. Projektom je realiziran repozitorij podataka (Election Repository – ER) u kojem se nalaze arhivski podatci izbora i svi ostali podatci koji se kreiraju u procesima koji nisu dio transakcijske baze, odnosno izbornog procesa objedinjavanja rezultata izbora. Kreiran je novi modul za upravljanje repozitorijem i rekonectirane su aplikacije koje rade nad repozitorijem. Time je transakcijski dio JIIS potpuno oslobođen ostalih procesa i konačno omogućeno izvješćivanje nad dužom vremenskom serijom arhivskih podataka izbornih procesa.
329. U okviru projekta realizirane su sljedeće aktivnosti:
1. Arhiviran JIISdb i brisani nepotrebn objekti iz baze JIISdb (table, view, store procedure, funkcije i trigeri): od ukupnog broja store procedura 1444 izbrisano 140; od 215 view-ova izbrisano 207; od 266 tablica izbrisano 74; od 4 postojeće funkcije 1 izbrisana
 2. Izbrisani (truncate procedure) svi podatci sa JIISdb (osim korisnika kako bi se mogli provoditi izbori)
 3. Uspostavljen ER gdje se nalazi JIISdb i napunjen sa podacima izbora: 2010., 2012., 2014., 2016., 2018. godine.
 4. ER kao izvor izbornih podataka za GIS
 5. Implementiran administracijski panel za upravljanje Election Repository; kreiranje novih izbora; upravljati osnovnim šifarnicima; pokretanje mehanizma za arhiviranje podataka
 6. Prilagođeni moduli JIIS-a za rad sa Election Repository bazom podataka: Modul za implementaciju i vođenje mandata; Modul za implementaciju imovinskih kartona; Modul za provedbu posrednih izbora; Modul za implementaciju i vođenje mandata za posredne izbore; Modul za sankcije i Hag; Modul za akreditiranje promatrača
 7. Prilagođen, testiran Web-modul za prikaz izbornih rezultata za Opće izbore. Web-modul uspješno podržao objavu izbornih rezultata
 8. Postavljanje na produkciju izmjena na JIIS-u i testiranje
 9. Isporučen objedinjen source kod JIIS.
330. Ovim realiziranim aktivnostima projekat je uspješno završio, što je i potvrđeno provedbom prijevremenih lokalnih izbora u 2019. godini. Potrebno je posebno napomenuti da se aktivnosti na konsolidaciji trebaju nastaviti kako bi Jedinstveni informacijski sustav dao punu podršku izbornom procesu i radu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

5.5 Probni izbori (Dry run)

331. U svrhu provedbe Općih izbora 2018. godine, Središnje izorno povjerenstvo BiH je 24. i 25. 09. 2018. godine, prema instrukciji koju je dostavilo svim izbornim povjerenstvima, organiziralo i provelo prve probne (testne) izbore. Probni izbori imali su za cilj testiranje svih funkcionalnosti aplikacije JIIS BiH “Unos izbornih rezultata“, kao i provjeru uvezanosti postojećih informatičkih komunikacijskih veza GIP/OIP–SIP BiH. Za testiranje aplikacije korišteni su testni obrasci koji su dostavljeni svim izbornim povjerenstvima i sa njih su unošeni podatci u navedenu aplikaciju.

332. Tijekom testiranja izbornog povjerenstva između ostalog izvršile su sljedeće radnje: Unos korisnika aplikacije i logiranje; Otvaranje odnosno zatvaranje biračkih mjesta i odziv birača; Unos rezultata glasovanja za sve razine za koje su se provodili izbori; Otklanjanje validacijskih grešaka u unosu rezultata glasovanja; Tiskanje zahtjeva za otvaranje vreće radi pravilnog utvrđivanja rezultata glasovanja kao i drugih izvješća. Također su kreirani korisnički nalozi (unos, kontrolor, supervizor). Kreirani korisnički nalozi bili su u uporabi i na izborni dan. Nakon provedenih finalnih probnih izbora aplikacija JIIS BiH “Unos izbornih rezultata” bila je u potpunosti operativna i spremna za aktivnosti na dan izbora.
333. Nakon provedenih prvih probnih izbora, 01. 10. 2018. godine održani su finalni probni izbori sa početkom u 09:00 sati, a trajali su do 02. 10. 2018. sa završetkom u 16:00 sati. Ovom prigodom je izvršeno sveobuhvatno testiranje Aplikacije za unos i obradu izbornih rezultata, a u čemu je pored Kontrolora za unos i obradu izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH sudjelovalo i osoblje i kontrolori izbornih rezultata osnovne izborne jedinice u BiH.
334. Ukupan broj upita za provjeru Središnjeg biračkog popisa na web-stranici u 2018. godini iznosio je 1.621.298.

Slika 18. Statistika SMS centra

335. Ukupan broj SMS poruka za provjeru lokacije biračkog mjesta za Opće izbore 2018. godine zabilježen u vremenskom razdoblju od 25. 09. 2018. od 11:37 h do 08. 10. 2018. do 00:00 h je 76.856.

5.6 Grafička priprema dokumentacije

336. Središnje izorno povjerenstvo BiH je u 2018. godini provodilo i aktivnosti grafičke izrade i pripreme dokumenata, brošura, priručnika, plakata, postera, loga Općih izbora 2018. godine, glasačkih listića, reklama, obrazaca, certifikata za izabrane dužnosnike, Informativne kampanje za Opće izbore 2018 (TV-spotovi, radiodžinglovi, reklame)

akreditacija i drugih spisa koji su se uglavnom odnosili na poslove na organizaciji i pripremi materijala za Opće izbore 2018. godine.

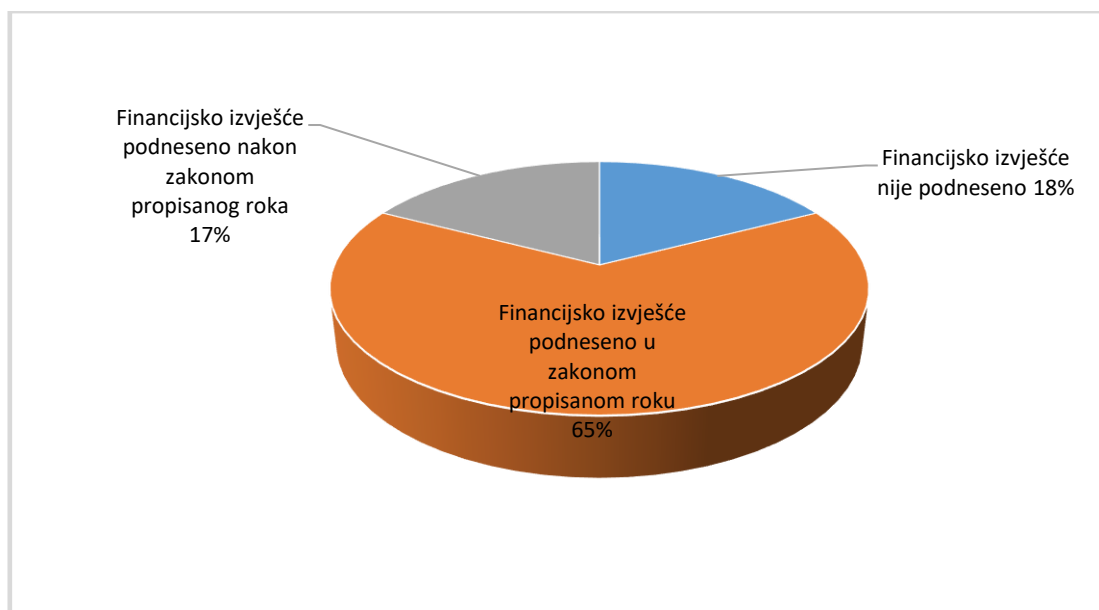
Slika 19. Ilustracije i grafičke pripreme

6. FINANCIRANJE IZBORNE KAMPANJE

337. Sukladno odredbama članka 15.1 stavak (1) Izbornog zakona BiH i članka 12. stavak (2) Zakona o financiranju političkih stranaka, sve političke stranke i neovisni kandidati koji su sudjelovali na Općim izborima 2018. godine imali su obvezu da u roku od trideset dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u “Službenom glasniku BiH” Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnesu financijsko izvješće za razdoblje od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata izbora (postizborno financijsko izvješće)³¹, odnosno do 6. 12. 2018. godine.
338. Na Općim izborima 2018. godine sudjelovalo je 69 političkih stranaka (58 samostalno i 11 stranaka u koalicijama), 36 koalicija političkih stranaka i 34 neovisna kandidata.
339. Od ukupno 69 političkih stranaka, koje su sudjelovale na izborima, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH postizborno financijsko izvješće je podnijelo 57 stranaka³², što čini 82,61 % od ukupnog broja stranaka.
340. Financijsko izvješće nije podnijelo 12 političkih stranaka, što čini 17,39% stranaka koje su sudjelovale na izborima.
341. U zakonom propisanom roku (30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u službenom glasniku BiH) Središnjem izbornom povjerenstvu BiH postizborno financijsko izvješće podnijelo je 45 političkih stranaka ili 65,22%, dok je 12 političkih stranaka izvješća podnijelo sa zakašnjenjem od 1 do 14 dana.

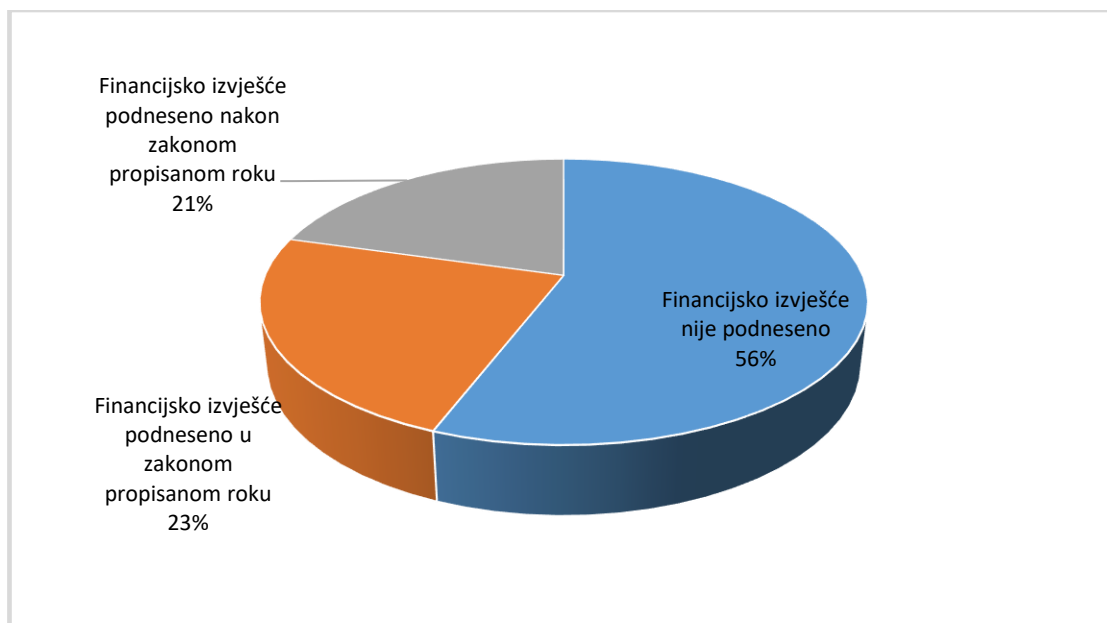
³¹ Postizborno financijsko izvješće sadrži sljedeće podatke: a) raspoloživu gotovinu političkog subjekta; b) sve prihode i rashode, zasnovane na članarini, transparentnim priložima iz inozemstva, priložima fizičkih i pravnih osoba, priložima u obliku robe i usluga, prihodima na vlastitu imovinu i poduzetničke aktivnosti, sukladno odredbama Zakona o financiranju političkih stranaka, kreditima, pozajmicama, donacijama, olakšicama, povratu novca, ostalim materijalnim troškovima i ostalim izvorima prihoda; c) identitet osobe ili izvora uplate i doprinosa u naturi, kao i identitet osobe koja je primilo takvu uplatu koja premašuje iznos od stotinu (100) konvertibilnih maraka, zajedno sa datumom i iznosom takve uplate; d) ukupan iznos svih dospjelih dugovanja i ukupan iznos isplata po sljedećim osnovama: troškovi tiskanja plakata i plakatiranja, troškovi tiskanja predizbornih oglasa, proglašenja, priopćenja i sl. u javnim glasilima, troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova i troškovi tiskanja, reprodukcije i slanja predizbornog materijala koji se šalje biračima; e) iznos i vrstu neizmirenih dugova i obveza koje duuguje podnositelj izvješća ili koje treće osobe duuguju podnositelju izvješća, a u slučaju da su takvi dugovi i obveze izmireni za manji iznos od njihovog prijavljenog iznosa ili vrijednosti, i izjavu koja se odnosi na okolnosti i uvjete pod kojima su takvi dugovi ili obveze otpisani.

³² Podatci su sa danom 20. 12. 2018. godine, kada su dati na uvid javnosti, skupa sa postizbornim financijskim izvješćima koje su političke stranke do tog dana podnijele SIP BiH.

Grafikon 8. Grafički prikaz podnesenih financijskih izvješća političkih stranaka

342. Od ukupno 34 neovisna kandidata koji su sudjelovali na izborima, postizborno financijsko izvješće podnijelo je 15 kandidata ili 44,12%, dok 19 kandidata, odnosno 55,88% izvješće nisu podnijeli³³.
343. U zakonom propisanom roku (30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u službenom glasniku BiH) Središnjem izbornom povjerenstvu BiH postizborno financijsko izvješće podnijelo je 9 kandidata, dok je 6 kandidata izvješće podnijelo sa zakašnjenjem 1 – 13 dana.

Grafikon 9. Grafički prikaz podnesenih financijskih izvješća neovisnih kandidata

³³ Isto kao prethodno.

6.1 Troškovi izborne kampanje

344. Sukladno članku 15.1 stavak (1) točka 4. Izbornog zakona BiH troškovi izborne kampanje su klasificirani na: troškove tiskanja plakata i plakatiranja, troškove tiskanja predizbornih oglasa, proglaša, priopćenja i sl. u javnim glasilima, troškove organizacije i održavanja predizbornih skupova i troškove tiskanja, reprodukcije i slanja predizbornog materijala koji se šalje biračima.

6.2 Limit na troškove kampanje

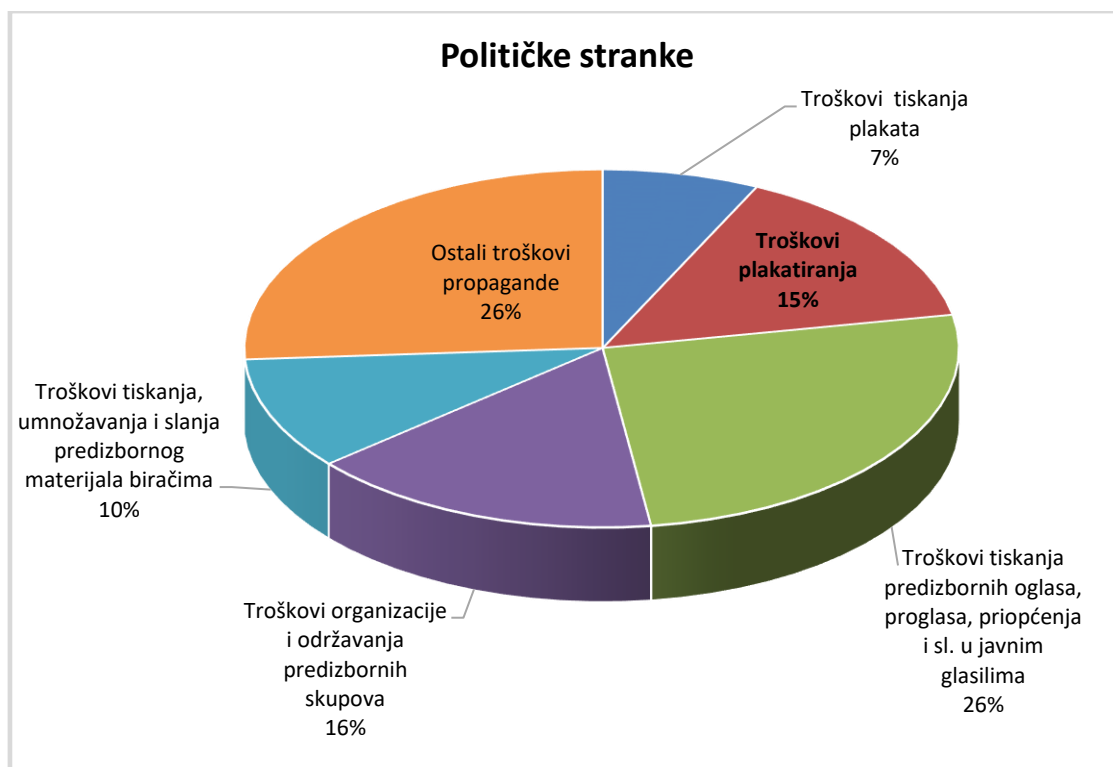
345. Za financiranje izborne kampanje sukladno članku 15.10 Izbornog zakona BiH politički subjekti u okviru zakonom propisanog limita mogli su potrošiti 67.973.685,90 KM, od čega političke stranke 59.455.478,60 KM i neovisni kandidati 8.518.207,30 KM.
346. Političke stranke koje su Središnjem izbornom povjerenstvu BiH podnijele postizborno financijsko izvješće iskazale su troškove izborne kampanje u iznosu od 9.577.347,57 KM.
347. Neovisni kandidati su u svojim financijskim izvješćima prijavili troškove izborne kampanje u iznosu od 9.889,00 KM.
348. Uvidom u podatke o ostvarenim troškovima izborne kampanje, koje su iskazale političke stranke u postizbornim financijskim izvješćima, utvrđeno je da je jedna politička stranka, *Srpska demokratska stranka*, prekoračila limit propisan u članku 15.10 Izbornog zakona BiH za iznos od 163.163,90 KM.

6.3 Struktura troškova izborne kampanje

349. Strukturu troškova izborne kampanje političkih stranaka, koje su podnijele postizborno financijsko izvješće, čine:

Troškovi tiskanja plakata	677.785,29	7,08%
Troškovi plakatiranja	1.430.829,95	14,94%
Troškovi tiskanja predizbornih oglasa, proglaša, priopćenja i sl. u javnim glasilima	2.472.635,87	25,82%
Troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova	1.528.907,04	15,96%
Troškovi tiskanja, umnožavanja i slanja predizbornog materijala biračima	973.250,72	10,16%
Ostali troškovi propagande ³⁴	2.493.938,70	26,04%
UKUPNO	9.577.347,57	100,00%

³⁴ Izbornim zakonom BiH nije predviđena kategorija ostalih troškova. Služba za reviziju financiranja političkih stranaka će, nakon što izvrši kontrolu i reviziju postizbornih financijskih izvješća, u izvješćima revizije navesti nalaze revizije i dati mišljenje u svezi sa spomenutim troškovima.

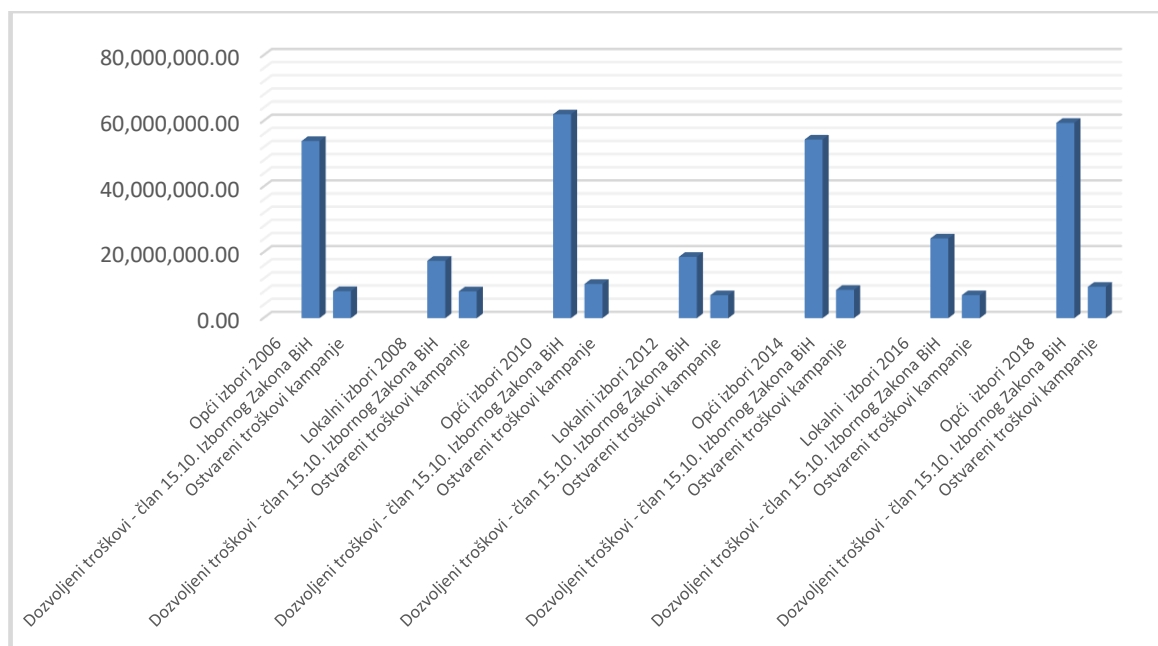

Grafikon 10. Grafički prikaz strukture troškova izborne kampanje političkih stranaka

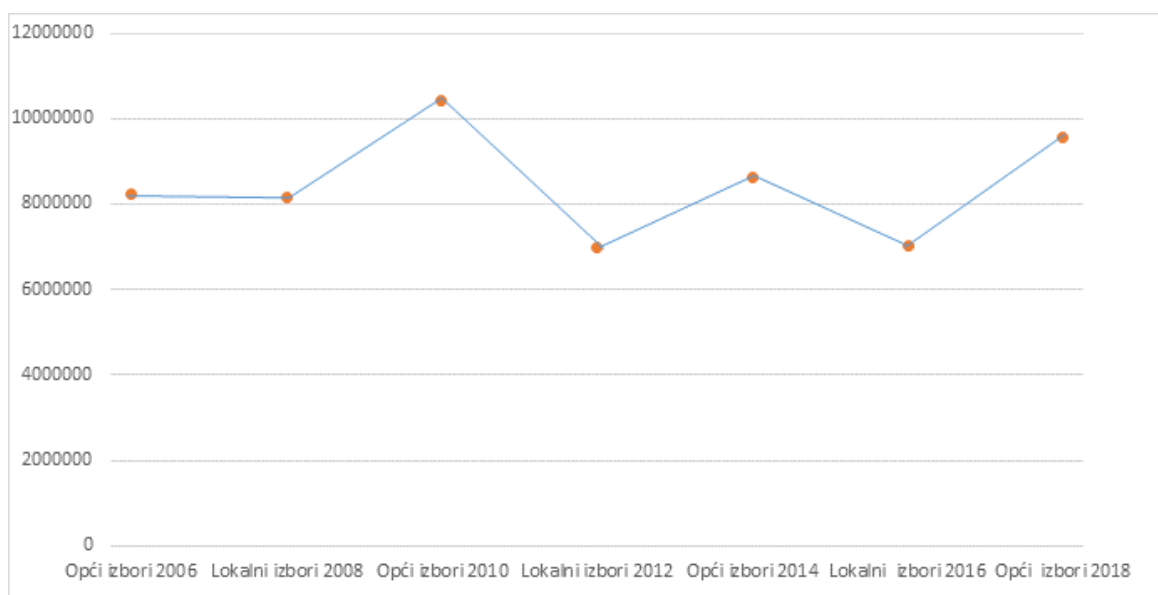
350. Troškove izborne kampanje u svojim financijskom izvješćima prijavila su tri neovisna kandidata u ukupnom iznosu od 9.889,00 KM.

6.4 Usporedni pregled troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godina

351. Za financiranje troškova izborne kampanje, za izbore koji su provedeni 2006., 2008., 2010., 2012., 2014., 2016. i 2018. godine, političke stranke su utrošile sredstva u iznosu od **59.024.914,95 KM**.
352. Za financiranje kampanje za Opće izbore 2006. godine političke stranke su utrošile sredstva u iznosu od 8.236.564,58 KM, financiranje kampanje za Lokalne izbore 2008. godine 8.156.606,92 KM, financiranje kampanje za Opće izbore 2010. godine 10.423.425,31 KM, financiranje kampanje za Lokalne izbore 2012. godine 6.994.309,42 KM, za financiranje kampanje za Opće izbore 2014. godine 8.632.256,37 KM, za Lokalne izbore 2016. godine 7.004.404,78 KM i prema podacima iz financijskih izvješća političkih stranka, koje su podnijele izvješće, za financiranje izborne kampanje za Opće izbore 2018. godine utrošeno je 9.577.347,57 KM.

Grafikon 11. Grafički prikaz troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godine

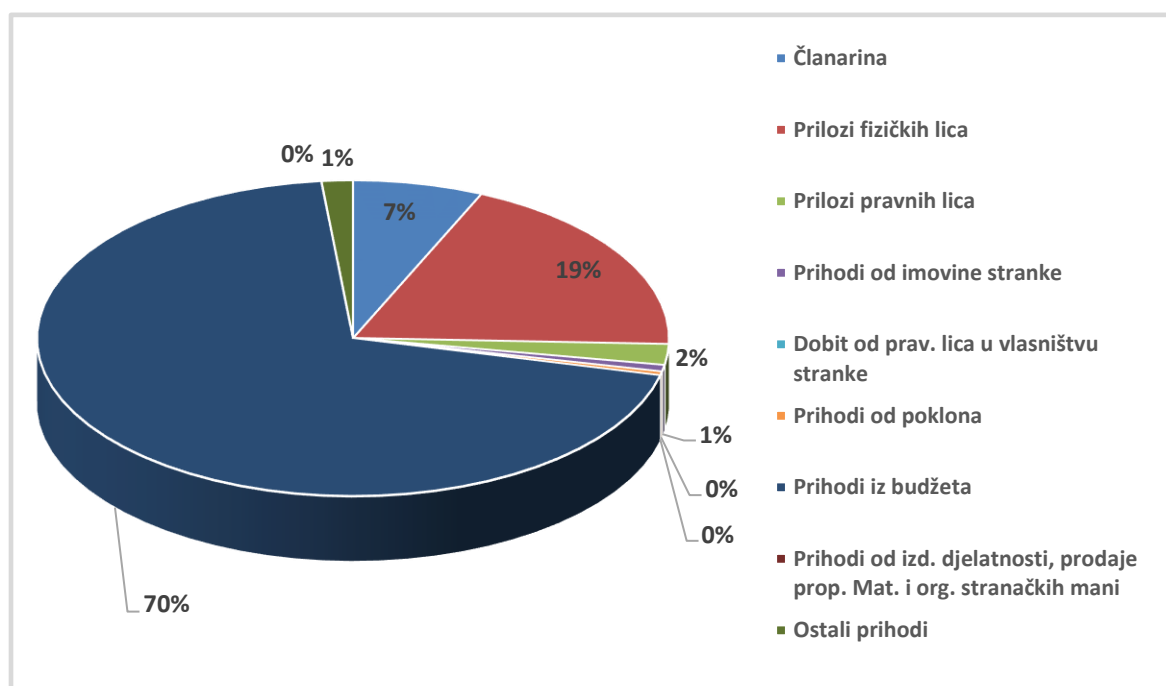

Grafikon 12. Trend troškova izborne kampanje u razdoblju 2006. – 2018. godine

6.5 Izvori financiranja političkih stranaka

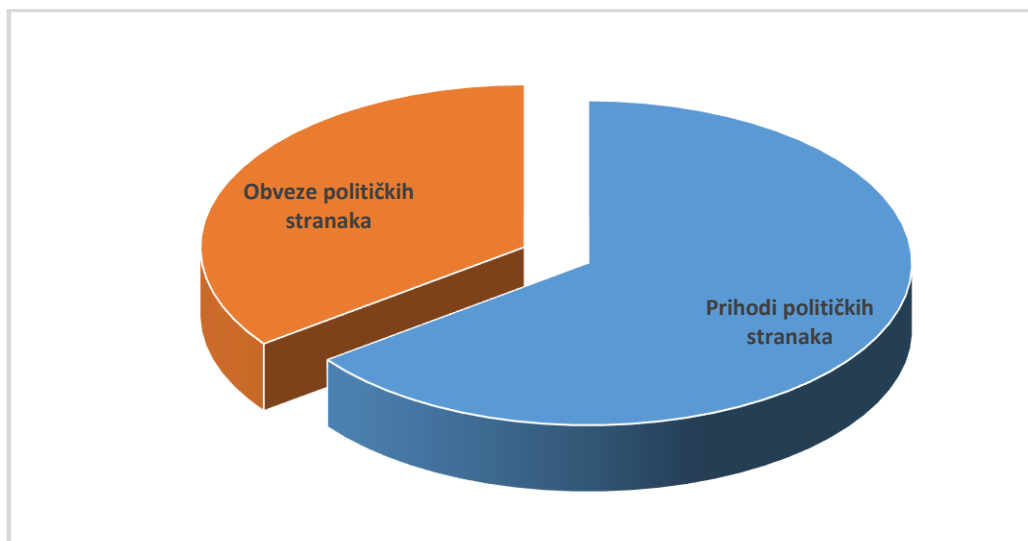
353. U razdoblju od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Općih izbora 2018. godine političke stranke su u financijskim izvješćima iskazale ukupne prihode u iznosu od **15.660.190,23 KM**, čiju strukturu čine

Članarina	1.041.103,14	6,65%
Prilozi fizičkih osoba	2.964.127,30	18,93%
Prilozi pravnih osoba	333.150,00	2,14%
Prihodi od imovine stranke	104.846,66	0,67%
Dobit od prav. osoba u vlasništvu stranke	0,00	0,00%
Prihodi od darova	60.595,59	0,39%
Prihodi iz proračuna	10.904.095,82	69,63%
Prihodi od izd. djelatnosti, prodaje prop. materijala i org. stranačkih manifestacija	0,00	0,00%
Ostali prihodi	250.271,72	1,60%
UKUPNO	15.660.190,23	100,00%

Grafikon 13. Grafički prikaz izvora financiranja političkih stranaka

354. Istodobno, političke stranke su na dan izvještajnog razdoblja (06. 11. 2018. godine) iskazale obveze u iznosu od **8.507.198,04 KM**.
355. Na temelju podataka iz financijskih izvješća političkih stranaka, u ovome izvještajnom razdoblju stranke su se financirale iz vlastitih izvora (prihoda političkih stranaka) u procentu od 64, 83 %, dok su za financiranje koristile tuđe izvore (obveze političkih stranaka – zajmovi, lizing, dobavljači, obveze prema uposlenim i sl.) u procentu od 35,17 %, kao što je predstavljeno na narednom grafikonu.

Grafikon 14. Odnos prihoda i dugova političkih stranaka

356. Političke stranke i neovisni kandidati su sukladno članku 4. stavak (2) Pravilnika o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 29/18) otvorili transakcijske račune sa kojih su uplatili pristojbu za ovjeru i isti račun su bili obvezni namjenski rabiti za izbornu kampanju tijekom Općih izbora 2018. godine.

7. POTEŠKOĆE I IZAZOVI KOJI SU VJEŠTAČKI PROIZVEDENI DA BI SE OTEŽALA PROVEDBA OPĆIH IZBORA 2018. GODINE

357. Tijekom procesa pripreme i provedbe Općih izbora 2018. godine, Središnje izborno povjerenstvo BiH bilo je izloženo velikom pritisku s ciljem diskreditiranja izbornog procesa u Bosni i Hercegovini. Taj pritisak uglavnom su provodile političke stranke, zatim mediji, članovi akademske zajednice, nevladine organizacije i sami birači. Ova je institucija u medijima označena je kao jedino odgovorna za "nepovjerenje javnosti u izborni proces u BiH", iako su sve aktivnosti poduzete kako bi se održali Opći izbori 2018. godine.
358. Cjelokupan proces priprema te provedbe izbora su obilježili stalni napadi na ovu instituciju ponajviše od strane medija koji su plasirali u javnost niz različitih dezinformacija i potpunih laži o radu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. U javnosti su plasirane neutemeljene informacije o navodnom uplitanju ruskih IT stručnjaka u izborni proces u BiH, a potom i lažne vijesti o nestanku 35 tona papira za tiskanje glasačkih listića iz skladišta Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
359. Iako članak 2.1 Izbornog zakona BiH propisuje da su sve vlasti na svim razinama i dužnosnici u Bosni i Hercegovini i diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH dužni pomagati tijelima nadležnim za provedbu izbora, organizaciju i provedbu ovih izbora obilježilo je i nekorektno i vaninstitucionalno djelovanje nekih institucija.
360. Direktor Agencije za zaštitu osobnih podataka u Bosni i Hercegovini u više je navrata izvještavao u medijima o navodima vezanim za odgovornost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH zbog nedovoljnog poduzimanja aktivnosti na sprječavanju zlouporabe i manipulacije u vezi s promjenom "biračke opcije". Sve aktivnosti vezane za promjenu biračke opcije i postupak vođenja Središnjeg biračkog popisa i registracije birača u isti Središnje izborno povjerenstvo BiH provodi sukladno odredbama Poglavlja 3 Izbornog zakona BiH - Birački popis i Pravilnika o korištenju i izradi izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa zbog čega iznošenje ovakvih paušalnih i neutemeljenih tvrdnji ne doprinosi organizaciji fer i poštenih izbora. Tijekom pripreme i provedbe Općih izbora 2018. godine, Središnje izborno povjerenstvo BiH dokumentiralo je i dostavilo Tužiteljstvu BiH na daljnje postupanje sve slučajeve vezane za zlouporabu biračke opcije.
361. Veleposlanik BiH u Norveškoj Nedim Makarević smatra da je Središnje izborno povjerenstvo BiH napravilo niz propusta u registraciji birača za glasovanje putem pošte, što je rezultiralo velikim brojem odbacivanja zahtjeva. Središnje izborno povjerenstvo BiH provelo je *kampanju Upis birača u Središnji birački popis*, koja je imala za cilj informirati birače koji glasuju izvan BiH o načinu i rokovima za prijavu za glasovanje izvan BiH. Za potrebe kampanje za upis birača u Središnji birački popis izrađeni su TV spotovi i radio-džinglovi, te se tiskani oglasi u dnevnom tisku, u terminima najvećeg tiraža. U posljednja dva izborna ciklusa kreiran je promotivni video-materijal za ovu kategoriju birača, sa detaljnim objašnjenjem biračima kako se prijaviti za glasovanje putem pošte, te načinom popunjavanja obrazaca za prijavu (PRP 1 i PRP 2), koji je postavljen na web stranicu institucije.
362. Značajnu pozornost izazvale su izjave ravnatelja Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Arifa Nanića o velikoj razlici u broju osoba koje se nalaze na Središnjem biračkom popisu i broju osoba koje imaju važeću osobnu iskaznicu. Budući

da se Središnji birački popis uspostavlja na temelju niza evidencija koje vode nadležna tijela, da broj osoba ovisi o ažurnosti i točnosti podataka tih tijela te da veliki broj građana Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo ne žive u Bosni i Hercegovini nije moguće staviti znak jednakosti između broja osoba koje se nalaze na Središnjem biračkom popisu i broja osoba sa važećom osobnom iskaznicom.

363. Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine i Savez za bolju budućnost BiH podnijeli su dana 06.10.2018. godine Središnjem izbornom povjerenstvu BiH potpuno identične zahtjeve za odgodu izbora zbog nepostojanja zakonskih uvjeta za provedbu izbora. Kao obrazloženje svojih zahtjeva između ostalog navode da na lokacijama određenih biračkih mjesta odnosno u cijelim izbornim jedinicima nisu provedene procedure imenovanja biračkih odbora sukladno odredbama članka 2.19 Izbornog zakona BiH, odnosno da nije poštovan rok od 30 dana prije održavanja izbora, u kojem roku je trebalo imenovati predsjednika, članove i zamjenike biračkih odbora; te da nije poznato po kojim kriterijima je izvršeno imenovanje zamjenskih članova, niti je osigurano pravo na prigovor.
364. S obzirom da su politički subjekti imenovali 12.064 manje predloženih kandidata od potrebitog broja, te da je ove izbore obilježio veliki broj odustajanja (10.641), od kojih su mnogi bili uoči ili na sam Dan izbora, izborne administracije suočile su se s velikim problemima prilikom imenovanja članova biračkih odbora. S obzirom da stranke nisu predložile dovoljan broj kandidata, da su kandidati političkih stranaka odustajali od rada u biračkim odborima, Središnje izborni povjerenstvo BiH i izborna povjerenstva morala su uložiti velike napore da u potpunosti popune biračke odbore, osiguravajući time uvjete za održavanje izbora.
365. Paralelno s organizacijom Općih izbora 2018. godine, Središnje izborni povjerenstvo BiH pripremiло je odluku na temelju koje se trebala utvrditi struktura i broj delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH. S obzirom da Parlament Bosne i Hercegovine nije postupio sukladno odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine³⁵ i u roku od šest mjeseci donio izmjene i dopune Izbornog zakona BiH, između ostalih i članak 20.16A, kojim je bio propisan broj i struktura delegata u Domu naroda Federacije BiH po kantonima, Središnje izborni povjerenstvo BiH, sukladno svojim mjerodavnostima, počelo je pripremati i usvajati ovu odluku. Ova aktivnost privukla je veliku pozornost, a Središnje izborni povjerenstvo BiH je iz tog razloga prozivano za "državni udar", tražena je njegova smjena, a neki od članova dobili su kaznenu prijavu zbog ove odluke.
366. U dva navrata Federalni zavod za statistiku, dostavio je Središnjem izbornom povjerenstvu BiH "obvezujuće" stručno mišljenje o tumačenju statističkih podataka, koji se odnose na popis stanovništva u Bosni Hercegovini iako Središnje izborni povjerenstvo BiH nije tražilo takvo mišljenje. U navedenom mišljenju, ovaj zavod navodi niz razloga zbog kojih bi Središnje izborni povjerenstvo BiH trebalo primijeniti Popis iz 1991. godine, namećući Središnjem izbornom povjerenstvu BiH mišljenje da, prilikom donošenja odluke o izboru delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH, Središnje izborni povjerenstvo Bosne i Hercegovine mora primijeniti Popis 1991. godine, iako je donošenje ove odluke isključivo u mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Tijekom priprema odluke, od Federalnog zavoda za statistiku naknadno su traženi podaci o ukupnom broju stanovnika i nacionalnom izjašnjavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine, po kantonima, a

³⁵ Rješenjem Ustavnog suda BiH objavljenom u Službenom glasniku BiH broj: 54/17 od 28.07.2017.godine odredbe članka 20.16A stavak (2) točke a. do j. Izbornog zakona BiH, prestale su da važe od 29.07.2017.godine.

prema Popisu iz 1991. godine ali ove podatke Federalni zavod za statistiku nije dostavio u onom obliku koji bi mogao biti koristan za potrebe Središnjeg izbornog povjerenstva BiH zbog čega je Središnje izorno povjerenstvo BiH moralo koristiti podatke iz svojih evidencija koje su pripremili Misiya OESS u Bosni i Hercegovini i Ured Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu.

367. Skupština Bosansko – podrinjskog kantona na 16. izvanrednoj sjednici održanoj 06. studenoga 2018. godine, donijela je nekoliko zaključaka o provedbi Ustava Federacije Bosne i Hercegovine o zastupljenosti predstavnika konstitutivnih naroda iz kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine kojima odbacuje prijedlog Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o primjeni Popisa iz 2013. godine u izboru delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, tražeći da se u slučaju donošenja odluke na temelju Popisa iz 2013. godine utvrdi odgovornost ove institucije, da se od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine zatraži smjena Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, te da se od Tužiteljstva Bosne i Hercegovine zatraži istraga o radu ove institucije uz napomenu da u slučaju primjene ovoga popisa ova Skupština neće izvršiti izbor delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.
368. Potpredsjednici Federacije Bosne i Hercegovine Milan Dunović i Melika Mahmutbegović dana 19. studenoga dostavili su Središnjem izbornom povjerenstvu BiH **upozorenje** kojim su osim navoda vezanih za argumente vezane za potrebu primjene Popisa iz 1991. godine prilikom donošenja odluke o popuni Doma naroda Parlamenta FBiH naveli da bi svako drugo rješenje bilo čin rušenja ustavnog poretka Federacije BiH, iz kojeg razloga će oni biti primorani poduzeti mjere u cilju zaštite istog.
369. Članak 2.9 Izbornog zakona BiH propisuje da je Središnje izorno povjerenstvo BiH neovisno tijelo koje podnosi izvješće izravno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i čije ovlasti iz nje proizilaze. Izvaninstitucionalnim djelovanjem te otvorenim prijetnjama vršen je direktan utjecaj na proces donošenja odluka ove institucije te ugrožena i onemogućavana neovisnost u radu.
370. Iako je odluka donijela mnogo kontraverzi važno je napomenuti da bi nedonošenje ove odluke dovelo do blokade rada institucija u Bosni i Hercegovini budući da Parlament Bosne i Hercegovine u prošlom sazivu nije postupio po odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i donio Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH, da neophodne izmjene i dopune ne bi mogao donijeti Parlament Bosne i Hercegovine u novom sazivu jer nije bilo moguće formirati novi saziv Doma naroda Parlamenta BiH, da to ne može ni napraviti niti novi saziv Zastupničkog doma i stari saziv Doma naroda jer po mišljenju OHR-a, u nekim ranijim slučajevima, nakon novih izbora i potvrđivanja rezultata izbora „stari“ Dom naroda nema više demokratski mandat za donošenje zakona te da to može učiniti samo novi dom.
371. Ispravnost ove odluke u odnosu na Uputu o izmjeni i dopunama Upute o postupku provedbe posrednih izbora za tijela vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 91/18). potvrdio je i Ustavni sud BiH svojim odlukama, broj U - 24/18, U-1/19 i U-3/19 iz ožujka 2019. godine, kojim je odbacio zahtjeve kao nedopuštene kako je i obrazloženo u paragrafu 292 točka 2. ovog izvješća.

372. Iako je Središnje izborno povjerenstvo BiH bilo izloženo nizu neosnovanih napada, te nije dobilo potrebnu potporu u radu, ova institucija uspješno je provela sve aktivnosti vezane za provedbu Općih izbora 2018. godine. Kao potvrdu svoga uspješnog rada navodimo činjenicu da je Sud BiH postupajući po žalbama na odluke ove institucije u 99,63 % slučajeva potvrdio odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, zatim ocjenu promatračke misije OEES/ODIHR-a koja je ocijenila da je Središnje izborno povjerenstvo BiH uglavnom ispunilo svoje osnovne zadatke i adekvatno provelo izbore, iako je radilo u okruženju stalnih kritika i navoda koji se odnose na tehničke aspekte izbora te suočavanja sa izazovima zbog nedovoljnog proračuna i broja uposlenika.

8. ZAKLJUČAK

373. Kao i u prethodnom razdoblju Središnje izborno povjerenstvo BiH želi preporučiti da je u narednom razdoblju neophodno posvetiti pozornost u daljnjem unaprjeđenju izbornog zakonodavstva uz aktivan angažman njegovih članova, u radu dvije Interresorne radne skupine (Interresorne radne skupine za izmjenu i dopunu izbornog zakonodavstva i Interresorne radne skupine za uvođenje novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini) koji bi svojim znanjem i iskustvom mogli doprinijeti davanju preporuka za usvajanje kvalitetnih zakonskih rješenja.
374. **Preporuke za unaprjeđenja izbornog zakonodavstva i izbornog procesa će biti šire elaborirane u Izvješću o provedbi zakona iz mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u 2018. godini koji će biti dostavljen Parlamentarnoj skupštini BiH.**

Broj: 04-2-07-10-461-1/19

Predsjednik

Sarajevo, 29. 05. 2019. godine

Branko Petrić